

ΚΟΝΙΤΣΑ

121. Μάρτης - Απρίλης 2005

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ ΤΕΥΧΟΣ 121 - € 2,00

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.
Ανοικτή επιστολή	81
Ο Χριστός ξανασταυρώνεται, Ν. Ρεμπέλη	82
Έθιμα Λαζάρου, Ν. Ρεμπέλη	85
Το μυστικό που σκοτώνει, Ι. Λυμπερόπουλου	89
Προβληματικό σήμερα..., Π. Λαζαρόπουλου	94
Τα Μαστοροχώρια του Γράμμου, Α. Σινάνη	99
Η επαρχία μας το 1913, Χ. Γκούτου	105
Τσάι (ποίημα), Ειρ. Κίτσιου	108
Τα Κονιτσιώτικα (Βιβλιοπαρουσίαση), Σ.Τ.	109
Ο Σιούλας (Βιβλιοπαρουσίαση), Ι.Τ.	111
Επιβιώσεις λιθολατρίας, Μ. Τσουύπη	113
Στοχασμοί χωρίς τίτλους, Σ. Ράγγα	117
Η ζωή του χωριού..., Σπ. Ξενού	120
Φύση και Περιβάλλον, ΤΕΕ Γλυφάδας	123
Απόκριες στο Πεκλάρι, Β. Βουρδούκα	125
Η Μολυβδοσκεπάστη, Κ. Μπίλη	129
Τηλεοπτική προβολή, Ο. Χούψια	133
Ευχαριστήριο προς το Νομάρχη	135
Η μοίρα της Ηπείρου..., Κ. Μιχώτα	137
Αξέχαστη εκδρομή, Ν. Κατή	140
Αιχμάλωτος πολέμου, Β. Πρόκου	145
Σχόλια-Ειδήσεις-Κοινωνικά	148

Φωτ. εξωφ. Π.Σ.Τ. Ιαη Θανάσης - Κόνιτσα

**Εκδίδεται από Συντακτική
Επιτροπή**

**Ανδρέου Ηλία
Ζώτος Θεόφιλος
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ίκαρος**

Υπεύθυνος σύμφωνα
με το νόμο:
Σωτ. Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100
Τηλ. 26550 22464-22212
Fax: 26550 22464

**Γραφικές
Εκδ.ες**
ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ
ΓΑΡΙΒΑΛΔΗ 10, 45221 ΙΩΑΝΝΙΝΑ - ΤΗΛ. 26510 77358

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερικού 8 €

Εξωτερικού, 30 €

Αλληλογραφία - Συνδρομές - Εμβάσματα
στον υπεύθυνο του περιδικού Σ. Τουφίδη
ή στο Βιβλιοπωλείο "ΕΛΕΓΕΙΟ" Θ. Ζώτου, Κόνιτσα

Ανοικτή Επιστολή

Αγαπητοί φίλοι και συνδρομητές του περιοδικού μας.

Όπως γνωρίζετε, το περιοδικό μας βαδίζει στο 21ο έτος από την έκδοσή του. Με τη δική σας στήριξη, παρά τις όποιες δυσκολίες - που για ένα επαρχιακό έντυπο είναι πολλές - παραμένει σταθερά στη γραμμή που χάραξε από την αρχή της έκδοσής του και συνεχίζει το δύσκολο έργο του.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ένα έντυπο είναι το οικονομικό.

Τα έξοδα (τυπογραφικά, ταχυδρομικά) συνεχώς αυξάνονται από χρόνο σε χρόνο.

Ευτυχώς η πλειοψηφία των φίλων μας συμπαραστέκεται φιλότιμα και έτσι κρατάμε 21 χρόνια αυτό το "μετερίζι", εδώ στις εσχατιές της πατρίδας μας.

Υπάρχουν όμως και κάποιοι φίλοι μας που από αμέλεια - θέλουμε να πιστεύουμε - παραμελούν τις συνδρομές τους δυο ή και περισσότερα χρόνια. Σ' αυτούς κάνουμε έκκληση να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους γιατί η αμέλειά τους επιβαρύνει τους άλλους.

Με πατριωτικούς και φιλικούς χαιρετισμούς και ευχές με την ευκαιρία των εορτών του Πάσχα.

Η ΣΥΝΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΚΟΝΙΤΣΑ

Μην ξεχνάτε
τη συνδρομή σας.
Είναι το στήριγμα
του περιοδικού μας

Ο Χριστός Ζαναορφώνεται

ΑΠΟ ΤΟ ΝΙΚ. ΡΕΜΠΕΛΗ

Κατάπληκτοι όλοι παρακο-
λουθούν τη μεγάλη κρίση,
που ξέσπασε στην Εκκλη-
σία και τη Δικαιοσύνη με ανάμειξη
αστυνομικών, δικηγόρων, ιατρών
κ.λ. Κρίση ηθική, πολιτική, κοινωνι-
κή. Σήψη, κακοσμία, πνιγνρές ανα-
θυμιάσεις αναδύονται από παντού
και προκαλούν θλίψη, ανδία και α-
πογοήτευση στον ελληνικό λαό. Υ-
ψηλόβαθμοι επίορκοι δικαστικοί λει-
τουργοί, αντί να λάμπουν ως πολύτι-
μοι αδάμαντες στο ναό της Θέμιδος
και να απονέμουν με υπευθυνότητα,
αμεροληψία και ευθυκρισία «δικαιο-
σύνη» στους πολίτες, βυθίστηκαν σε
βορβορώδη τέλματα και λασπόνερα
διαπλοκών και διαφθοράς και ενε-
πλάκησαν σε κυκλώματα οικονομι-
κών σκανδάλων.

Σε πολλά δισεκατομμύρια ευρώ α-
νέρχεται η τεράστια περιουσία της Εκ-
κλησίας. Πλούσιοι Μητροπολίτες με πα-
χυλά εισοδήματα, ανθηρά κληροδοτή-
ματα, πολυτελείς παραθαλάσσιες επαύ-
λεις, βροντερά παγκάρια μοναστηριών
κ.λ. αποτελούν σκέτη και κραυγαλέα
πρόκληση σε φτωχούς, άστεγους και
χαμηλοσυνταξιούχους.

Φαίνεται καθαρά πως πολλοί ιε-
ράρχες, που εμπλέκονται και σε ροζ
σκάνδαλα, λησμονούν εκείνο που εί-
πε ο Χριστός: «Μη θησαυρίζετε υμίν

(=χάριν του εαυτού σας) θησαυρούς
επί της γης» (Ματθ. στ. 19). Και αλ-
λού: «Υμείς εστέ το άλας της γης· ε-
άν δε το άλας μωρανθεί, εν τινί αλι-
σθήσεται;». Κι ακόμη τόνισε πως το
λύχνο τοποθετούν όχι κάτω από κά-
ποιο αγγείο, αλλά ψηλά στο λυχνο-
στάτη, για να φωτίζει σ' όλο το σπίτι.

Φαίνεται όμως ότι «το άλας εμω-
ράνθη» και όλη η διδασκαλία του
Ναζωραίου πόρρω απέχει από του
να ενοχλεί, έστω και αμυδρά, τα ώτα
αρκετών κληρικών πάσης βαθμίδος.

Γεγονός, πάντως, είναι ότι το κύρος
της Εκκλησίας ειρώθη ανεπανόρθωτα,
εξ αιτίας της αξιοκατάκριτης διαγωγής
ανάξιων ιεραρχών, οι οποίοι με τα πλού-
τη και την ανάρμοστη συμπεριφορά
τους προκαλούν στους πιστούς δυσμενή
εις βάρος τους σχόλια.

Και ο νους καθενός, θέλοντας και
μη, στρέφεται αυτές τις μέρες στον
αιόδιμο εκείνο Ιεράρχη Σεβαστιανό,
ο οποίος, όπως λένε, φορούσε στο
νοσοκομείο μπαλωμένο πανταλόνι
και, σύμφωνα με τη διαθήκη του, ά-
φησε στους συγγενείς του την καλή
του ευχή και μόνο. Τέτοιοι ιεράρχες
αποτελούν σεμνό της εκκλησίας καύ-
χημα και εγκαλλώπισμα.

Εύλογο, όμως, πλανάται το ερώ-
τημα: θα γίνει κάθαρση σε βάθος, ό-
πως τονίζει ο Αρχιεπίσκοπος και επί-

μονα ζητάει ο λαός; Η πλειονότητα των Ελλήνων αμφιβάλλει, γιατί πιστεύει ότι ο κ. Χριστόδουλος, και δι' άλλους λόγους και δια το ήπιον του χαρακτήρος του, δεν φαίνεται διατεθειμένος να βάλει βαθιά το μαχαίρι ως το κόκκαλο, για να καθαρίσει τη σαπίλα τόσο του σιενού του περιβάλλοντος, που τον εξέθεσε, όσο και των άλλων, πάσης φύσεως, επαίσχυντων κρουσμάτων, που διαπιστώνονται σε άλλες Μητροπόλεις, Αυτή είναι, δυστυχώς, η αλήθεια. Πολλά θα κουκουλωθούν και ο σάλος σιγά σιγά θα καταλαγιάσει.

* * *

Και όμως η Εκκλησία χρειάζεται βαθιές τομές, αλλαγές και μεταρρυθμίσεις, για να αρθεί στο ύψος των περιστάσεων και των σημερινών καιρών, έτσι ώστε ν' αποκτήσει την αναγκαία πνευματικότητα. Χρειάζεται ν' ανανεωθεί και, πρώτ' απ' όλα, να χριστιανοποιηθεί εξ αρχής, να αναβαπτισθεί στα νάματα του Ιορδάνη και ν' αναστηθεί εκ νεκρών, αν θέλει ν' ανταποκριθεί στην υψηλή αποστολή της. Οφείλουν τα υγιά στελέχη της Εκκλησίας, με τον Αρχιεπίσκοπο επικεφαλής, να διαλύσουν αμαρτωλά κυκλώματα και κλίκες κληρικών, οι οποίοι, σα σκουλήκια, υφέρπουν δολίως σε θέσεις κλειδιά της Αρχιεπισκοπής, και κολακεύοντας και λιβανίζοντας καιροφυλακτούν να αναρριχηθούν όλο και πιο ψηλά, είτε το αξί-

ζουν είτε όχι. Και γνωρίζουν οι κληρικοί, καλύτερα από τους λαϊκούς, ότι στην πιο συνταρακτική στιγμή της θείας λειτουργίας και στη βαρυσήμαντη φράση «Τα σα εκ των σων Σοί προσφέρομεν κατά πάντα και δια πάντα», η προσωπική αντωνυμία «Σοί» αναφέρεται στο πρόσωπο του Χριστού και όχι στο βωμό εφήμερων απολαύσεων και χαμερπών επιδιώξεων πλουτισμού, που καταλήγουν στη χλιδή, την πολυτέλεια και τον έκλυτο και ανήθικο βίο.

* * *

Η κρίση της Εκκλησίας συγκλόνησε όλους και το γόπτρο του Αρχιεπισκόπου επλήγη καίρια. Έτσι, και σε περίπτωση που ο ίδιος είναι αμέτοχος σε όλα αυτά και άμοιρος ευθυνών, το βέβαιο είναι ότι ο άλλοτε πειστικός και φλογερός του λόγος δεν θα έχει πια, για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, την προηγούμενη δύναμη, αίγλη, επιρροή και απήχηση στους πιστούς.

Υποστηρίζουν τελευταία οι άγιοι Πατέρες πως η Εκκλησία δέχεται καλοστημένες επιθέσεις από διάφορα εχθρικά κέντρα. Πλάνη μεγάλη. Οι ίδιοι δημιούργησαν τις ανωμαλίες, που χρειάζονται κάθαρση. Οι αρχαίοι Έλληνες έλεγαν: «Ο τρώσας και ιάσεται» δηλ. εκείνος που πλήγωσε, αυτός θα θεραπεύσει την πληγή. Και στην προκειμένη περίπτωση οι αχρείοι και ανάξιοι κληρικοί οφείλουν με ειλικρινή μετάνοια και συντριβή

καρδιάς να αναγνωρίσουν τα λάθη και τα αμαρτήματά τους και να σταματήσει ο σάλος, γιατί δεν είναι δυνατόν το Πανελλήνιο, εβδομάδες τώρα να ασχολείται με τα καμώματα ανάξιων λειτουργών του Υψίστου. Έλεος πια!... Και, βέβαια, η Εκκλησία, ως θεσμός, και μάλιστα ιερός, δεν φταίει σε τίποτε, όπως δεν φταίει π.χ. κάποια υγειονομική υπηρεσία, ως έννοια αυτή καθ' εαυτήν, αν μερικοί γιατροί δεν κάνουν καλά τη δουλειά τους. Άρα, η Εκκλησία δεν βιάζεται, τα πρόσωπα κατακρίνονται. Πάντως, με απόσειση ευθυνών, με νιμίμετρα για το «θεαθήναι» με προσευχές, παρακλήσεις, αγρυπνίες στους ιερούς ναούς, με ξόρκια και ψαλμούς του αμαρτωλού Εβραίου Προφητάνακτα Δαβίδ, η κρίση, η οποία από χρόνια επωαζόταν, δεν αποτρέπεται εύκολα, η νόσος δεν θεραπεύεται, αλλά, τουναντίον, σε περίπτωση κουκουλώματος, η σαπίλα θα προχωρεί και τα πυώδη αποστήματα θα εισχωρούν, όλο και πιο βαθιά, στο σώμα της Εκκλησίας και, Κύριος οίδε πότε θα σκάσουν πάλι.

Πριν τελειώσω, ας μου επιτραπεί να κάνω μία σκέψη, υποθετική βέβαια: Αν ερχόταν σήμερα ο Χριστός στη γη, και έβλεπε όλα αυτά, το πρώτο που θα έκανε θα ήταν να αποσχηματίσει αρκετούς... γραφικούς Ιεράρχες και να μοιράσει όλη την αμύθητη κινητή και ακίνητη περιουσία της Εκκλησίας και των πλούσιων

μοναστηριών και Μπροπόλεων (υπάρχουν και φτωχές ακριτικές Μπροπόλεις) στους φτωχούς, για τους οποίους, όταν ζούσε, ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα, άσχετα αν, με την ενέργειά του αυτή, θα προκαλούσε την οργή και το φθόνο των θιγομένων Ιεραρχών, οι οποίοι θα τον υπέβλεπαν, επειδή θα τάραζε την καλοπέρασή τους και θα έπληπτε τα συμφέροντά τους. Οφείλω εδώ να διευκρινίσω ότι υπάρχουν και κληρικοί, πάσης βαθμίδος, αξιέπαινοι και αφιλοκερδείς, που έχουν στο ενεργητικό τους σπουδαίο φιλανθρωπικό έργο, όπως συσσίτια για φτωχούς κ.λ., τους οποίους ο λαός δεόντως εκπιά, ακριβώς γιατί αναγνωρίζει την πλούσια προσφορά τους, που εκδηλώνεται με έργα και όχι μόνο με λόγια. Συμπερασματικά θα έλεγα, με όλα αυτά, που γίνονται, ο Χριστός ξανασταυρώνεται από ανάξιους, κερδομανείς, ανήθικους σύγχρονους Φαρισαίους λειτουργούς του Υψίστου, οι οποίοι δεν πιστεύουν σε τίποτε απ' όσα κηρύπτουν και «δεν έχουν Θεό μέσα τους», όπως χαρακτηριστικά λέει ο λαός.

Και θα σταυρώνεται «εσ αιεί», εφ' όσον οι ηγέτες της Εκκλησίας, πρωτοστατούντος του λαλίστατου, κατά τα άλλα, Αρχιεπισκόπου, δεν θα τολμήσουν να πάρουν γενναίες και ριζοσπαστικές αποφάσεις, με σκοπό, την άπαξ διά παντός, ριζική κάθαρση, εξυγίανση και απομάκρυνση όλων εκείνων των βδελυρών αποβρασμάτων που μολύνουν, εκθέτουν και καταρρακώνουν το κύρος της Εκκλησίας.

Έθιμα του Λαζάρου (Αποσπάσματα μαθητικών εκθέσεων)

ΑΠΟ ΤΟ ΝΙΚ. Χ. ΡΕΜΠΕΛΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΟ, ΠΡΩΗΝ ΛΥΚΕΙΑΡΧΗ.

Ο Χαρίλ. Γκούτος από το Γα-
ναδιό γράφει: «Την Παρα-
σκευή γίνεται ο στολισμός
του ξύλινου σκελετού, ο οποίος είναι έ-
να στενόμακρο σανίδι, που καταλήγει
σε σταυρό. Ένα τετράγωνο σανίδι,
πλευράς 30 εκατοστών, διαπερνά λίγο
πιο κάτω το ξύλο. Στο σανιδένιο αυτό
τετράγωνο καρφώνονται πρόκες, που
εξέχουν αρκετά. Ο στολισμός γίνεται
στο ΠαρθENAγωγείο με λουλούδια,
τούφες-τούφες, που τις κρεμούν στις
πρόκες. Ο στολισμός συμπληρώνεται
με λεπτό χρωματιστό χαρτί. Πάνω στο
σταυρό τοποθετούν μια αυτοσχέδια κό-
τα που την κάνουν από χρυσαφένιο
χαρτί. Στις γωνιές κρεμούν κουδουνά-
κια. Τα κορίτσια κάνουν δικό τους
σταυρό... Τα αυγά και τα χρήματα τα
μοιράζονται. Τη μερίδα του λέοντος
παίρνουν οι μεγαλύτεροι στην
ηλικία...».

Ο Γεώργ. Βέργος από το Μονα-
στήρι (Μποτσιφάρι) γράφει: «Από
την Παρασκευή τα παιδιά ετοιμάζουν
τον Αλάζαρο, δηλ. ένα ξύλο 2μ., που
στην κορυφή έχει ένα ξύλινο δίσκο,
τρυπημένο στις άκρες, και ένα ξύλι-
νο σταυρό. Σταυρός και δίσκος στο-
λίζονται με λουλούδια. Κρεμούν και
μικρά κουδουνάκια. Το πρωί του
Σαββάτου τα παιδιά πηγαίνουν πρώ-

τα στην Παναγιά, το μοναστήρι και έ-
πειτα γυρίζουν τα σπίτια του χωρι-
ού...»

Ο Κων. Καλογήρου από Καστάνια-
νη γράφει: «Από μια βδομάδα πρωτύ-
τερα τα παιδιά ετοιμάζουν τους «Λαζά-
ρους», που είναι πολλές φτερωτές ε-
νωμένες με ξύλα λεφτοκαρυάς σε διά-
φορα σχήματα που, με το παραμικρό
κούνημα, κινούνται. Την Παρασκευή
στο σχολείο ο δάσκαλος ορίζει τον τα-
μία και το πρωί του Λαζάρου τα παι-
διά, με τους Λαζάρους στα χέρια, περ-
πατούν στα σπίτια του χωριού και στον
καθένα λένε το τραγούδι που του ται-
ριάζει. Οι νοικοκυρές δίνουν λεφτά, έ-
να αυγό και φασόλια, τα οποία, στο τέ-
λος, τα βράζουν στο σχολείο και τα
τρώνε. Εκεί μοιράζονται τα αυγά και
τα χρήματα».

Η Ελένη Παπαχρήστου από την Ο-
ξυά γράφει: «Πολλές μέρες πρωύτερα
από το Σάββατο του Λαζάρου, κατά
την ώρα του ηλιοβασιλέματος, όλα τα
παιδιά μαζεύονται στην κεντρική πλα-
τεία και χτυπώντας ρυθμικά ένα σήμα-
ντρο λένε: «Θεέ σχώρέσ' τον... τάδε,
Κύριε ελέησέ τον, Θεέ μου σχώρεσέ
τον».

Την παραμονή του Λαζάρου τα παι-
διά φτειάχνουν τη Λαζαρίνα, που μοιά-
ζει με μικρό εκκλησάκι, που στηρίζεται

σε δύο ξύλα σε σχήμα σταυρού και στολίζεται με λουλούδια. Στα ξύλα του Λαζάρου κρεμούν κουδούνια. Το βράδυ της Παρασκευής τα παιδιά κοιμούνται σ' ένα σπίτι και το πρωί γυρίζουν τα σπίτια...».

Η Βιολέττα Χολέβα από το Ασημοχώρι γράφει: «Από την Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως έως την παραμονή του Λαζάρου όλα τα παιδιά μαζεύονται και χτυπώντας ένα σήμαντρο «σχωρνούν τους πεθαμένους». Την Παρασκευή το πρωί μαζεύουν φασόλια, λάδι, αλεύρι, ρύζι και το βράδυ κοιμούνται σ' ένα σπίτι. Η νοικοκυρά τους φτειαχνει πίπτες, φασουλάδα. Τη νύχτα συνηθίζουν οι μεγάλοι να ράβουν τα μικρότερα παιδιά μεταξύ τους και με τις κουβέρτες. Το πρωί του Σαββάτου γυρίζουν στα σπίτια...».

Η Στυλιανή Ιωάννου από τη Μελισσόπετρα γράφει: «Την παραμονή του Λαζάρου τα παιδιά κάμνουν ένα δάφνινο στεφάνι και ένα σταυρό. Το Σάββατο τραγουδούν Λαζαρικά τραγούδια έξω από την εκκλησία και ύστερα γυρίζουν τους μαχαλάδες...»

Ο Βασ. Χατζής από την Ηλιόρραχη γράφει: «Την Παρασκευή τα παιδιά στολίζουν με λουλούδια το σταυρό και το καλάθι με τ' αβγά. Το πρωί του Σαββάτου πάνε στην εκκλησία, λένε Λαζαρικά τραγούδια και με την εικόνα του Λαζάρου, που τους δίνει

ο παπάς, γυρίζουν τα σπίτια. Αρκετά αβγά δίνουν στο δάσκαλο και τα μισά λεφτά στην εκκλησία...»

Ο Βασ. Τζήμος από Δροσοπηγή (Κάντισκο) γράφει: «Το πρωί του Σαββάτου τα παιδιά πηγαίνουν στην εκκλησία και παίρνουν δύο ξύλινες περιστέρες, τις οποίες στολίζουν με λουλούδια και χωρισμένα σε ομάδες γυρίζουν τα σπίτια... Από τ' αβγά, που μαζεύουν, στέλνουν και στο στρατό και με τα χρήματα αγοράζουν σχολικά είδη. Τα κεριά τα δίνουν στην εκκλησία, στην οποία επιστρέφουν και τις περιστέρες...».

Ο Κων. Κωσταρέλης από τα Άρματα γράφει: «Αφού στολίσουν τον ξύλινο σταυρό, τον δίνουν στον παπά, που τον βάζει στην Αγία Τράπεζα. Το Σάββατο παίρνουν το σταυρό και την εικόνα της ανάστασης του Λαζάρου και γυρίζουν τα σπίτια... Αβγά στέλνουν και στους στρατιώτες...».

Η Ανθούλα Λέτσιου από τη Μεσαριά Μόλιστας γράφει: «...Στο στολισμένο σταυρό κολλούν χρωματιστές κόλλες και κρεμούν κουδουνάκια... Αρκετά αβγά δίνουν στους χωροφύλακες του χωριού...»

Η Αγνή Σουφλήρη από τη Φούρκα γράφει: «Την παραμονή του Λαζάρου στόλιζαν ένα μεγάλο ξύλινο σταυρό με λουλούδια και χάρτινα φτερά. Στα φτερά κρεμούσαν χάντρες και τρύπιες δε-

κάρες. Κάτω από την κορυφή του ξύλου έβάζαν ένα ξύλινο πουλάκι στολισμένο. Όλο το ξύλινο σταυρό το λένε «κελιδόνα». Όταν έλεγαν τα τραγούδια κουνούσαν το ξύλο πάνω κάτω, τα χαρτόνια έφερναν γύρω γύρω με τις δεκάρες κι ακουόταν ένας γλυκός ήχος...».

Η Αγγελική Τζέφου από Χιονιάδες γράφει: «Την Παρασκευή το πρωί τα παιδιά γυρίζουν τα σπίτια και μαζεύουν λάδι, αλεύρι, φασόλια και τα πηγαίνουν στο σπίτι που θα κάνουν το Λάζαρο. Η νοικοκυρά μαγειρεύει τα φασόλια και κάνει πίπτες. Το βράδυ τρώνε όλα μαζί, ύστερα χτυπούν την καμπάνα της εκκλησίας και σχωρνούν τους πεθαμένους. Έπειτα γυρίζουν στο σπίτι να κοιμηθούν. Την νύχτα δεν λείπουν τα αστεία. Οι μεγαλύτεροι ράβουν τα μικρότερα παιδιά...».

Η Ασπασία Μαργαρίτη από την Οξυά γράφει: «Αρκετές μέρες πριν από το Σάββατο του Λαζάρου τα παιδιά παίρνουν το σήμαντρο της Αγ. Παρασκευής και κάτω από το καμπαριό του Αγ. Νικολάου σχωρνούν τους πεθαμένους. Την Παρασκευή το βράδυ όλα τα παιδιά μαζεύονται σε ένα σπίτι και κοιμούνται εκεί το βράδυ...».

Η Χρυσούλα Χαλούλου από την Κόνιτσα γράφει: «Το Σάββατο του Λαζάρου όλα τα παιδιά, χωρισμένα σε μικρές ομάδες και κρατώντας ένα

ξύλινο σταυρό, στολισμένο με λουλούδια, και ένα καλάθι για τ' αβγά, γυρίζουν από σπίτι σε σπίτι και τραγουδούν: «Έρθ' ο Λάζαρος ήρθαν τα Βάγια...».

Και, τώρα πολύ σύντομα, για τη Βούρμπιανη (προπολεμικά).

Από την Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως τα παιδιά κάθε μαχαλά μαζεύονταν το βράδυ σ' ένα μέρος, άναβαν φωτιά και σχωρνούσαν τους πεθαμένους. Αρχίζαν από το Γεώργιο βασιλιά τον Α', ύστερα το Χαρίλαο Ζήκο, ευεργέτη της Βούρμπιανης και έπειτα τους άλλους με τη σειρά. Ένας φώναζε δυνατά: «Θεέ σχωρέσ' τον... τάδε». Ένα παιδί χτυπούσε ρυθμικά το σήμαντρο κι όλοι τραγουδούσαν: «να ζήσουν τα παιδιά του κι όλη η φαμιλιάτου, Κύριε ελέησέ τον, Θεέ μου σχώρεσέ τον».

Την προπαραμονή του Λαζάρου, δηλ. την Πέμπτη το βράδυ, μετά το σχώρεμα, έκρυβαν το σήμαντρο, προσέχοντας να μην τους ιδούν τα παιδιά άλλου μαχαλά, που μπορεί να παρακολουθούσαν πού θα τον βάλλουν για να τον χτυπήσουν αυτοί πρώτοι το πρωί, πράγμα όχι και τόσο ευχάριστο.

Την Παρασκευή το πρωί σχωρνούσαν για τελευταία φορά και ύστερα μάζευαν από τα σπίτια των παιδιών αλεύρι, λάδι, φασόλια και ρύζι και τα πήγαιναν στο σπίτι που θα έ-

καναν το Λάζαρο. Η νοικοκυρά έφτιαχνε δύο πίπες, φασουλάδα και ρυζόπιπα. Τη νύχτα συνήθιζαν τα μεγαλύτερα παιδιά να γανώνουν με καπνιά τα μικρότερα ή να τα ράβουν με τις κουβέρτες.

Το πρωί με την εικόνα της αναστάσεως του Λαζάρου και με ένα καλάθι (μαλάθα λεγόταν) γύριζαν τα σπίτια των μαχαλάδων. Όλοι κρατούσαν στα χέρια μεγάλα κουδούνια και τζιομπανίκες (μεγάλα ξύλα κρανιάς που κατέληγαν σε ζιόμπο). Σε κάθε σπίτι έλεγαν ειδικό τραγούδι (για τον παπά, δάσκαλο, λόγιο, αφέντη, νοικοκυρά, γέροντα, βρέφος, νιόπαντρα, μαθητή, έφηβο, ξενιτεμένο κ.λ.).

Όταν τέλειωναν γύριζαν στο σπί-

τι, μοιράζονταν τ' αβγά και τα χρήματα, έτρωγαν κι ύστερα έφευγαν.

Θα ήθελα να σημειώσω ότι μερικά έθιμα της Βούρμπιανης, Οξυάς, Ασημοχωρίου, Χιονιάδων μοιάζουν μεταξύ τους.

Το τραγούδι που ακολουθεί το έλεγαν στο σπίτι που είχε αρραβωνιασμένη κόρη:

*Εδώ 'χουν κόρην έμορφη
κόρ' αρραβωνιασμένη,
στα σύννεφα την έκρυβαν
στα σύννεφα την κρύβουν.*

*Σπαράχτηκε το σύννεφο
και φάνηκε η κόρη.
Φάνηκαν τα ξανθά μαλλιά
και οι χρυσές πλεξίδες.*

(Από τα Κονιτσιώτικα σελ. 119)

ΕΡΜΙΟΝΗ Π. ΝΤΕΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Ασκληπιού 6-8
1ος όροφος
106 79 Αθήνα

Τηλ.: 210-3633310-11-12
Fax: 210-3637894
Κιν.: 6976112904

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Οικία απέναντι από τον Ξενώνα

“Το ΔΕΝΤΡΟ”

Τηλ. 210 - 2132988 - 6974608381

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΝΕΙ (Μικρή νυχτερινή μουσική)

ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Εκείνοι αναμέρισαν για να περάσει, αλλά έκαναν τον δήθεν αδιάφορο, κοιτάζοντάς τον με αναίδεια. "Χωροφυλακίστηκα". .

Ο Πέτρο Χατζής συνέχισε. Πέρασε από το μπαρ για να τον ιδεί ο φίλος του καταστηματάρχη και κατάληξε στην άκρη της λίμνης, ακριβώς απέναντι από τους δικούς του. Ένοιωθε πιο σίγουρος τώρα και για τους δικούς του, αλλά και για τον εαυτό του.

Δεν πρόλαβε όμως να ηρεμήσει και σε δυο λεπτά κατέφθασε έξω από το μπαρ το Βόλξ Βάγγεν, βγήκαν οι επιβάτες του και στρώθηκαν σε διπλανό τραπέζι κάτω από τα δέντρα.. Παράγγειλαν καφέδες και ποτά. Κουβέντιαζαν μεταξύ τους. Και παρακολουθούσαν τι γίνεται στη λίμνη.

Αυτό το πλάνο κράτησε ίσαμε δυο ώρες αναλλοίωτο. Όταν ξεκίνησαν για επιστροφή ο Χατζής και η οικογένεια του, ξεκίνησε αμέσως και το Βόλξ Βάγγεν. Η κίνηση ήταν από γρηγορότερα αναμενόμενη και σίγουρη.. Ακολούθησαν για κάμποση ώρα από μακριά, οι τρεις με το Βόλξ Βάγγεν, πήραν τον ανήφορο με τις στροφές, και κάποια στιγμή εξαφανίστηκαν παίρνοντας το δρόμο για τα Γιάννενα, από το γιοφύρι της Τοπόλιτσας.

Αυτό το διαπίστωσε και η γυναίκα του Πέτρου Χατζή, που φαίνεται ότι παρακολουθούσε απ' την αρχή, όλη την υπόθεση χωρίς να λέει τίποτα. Κείνη τη στιγμή όμως, φάνηκε να νοιώθει ανακούφιση με το φευγιό τους, και ξέσπασε ψιθυρίζοντας "Ξεκουμπίστηκαν εππέλους" Ο Χατζής χαμογέλασε, αλλά δεν είπε τίποτα..

Στο χωριό δεν είδε, κανένας το ΒόλξΒάγγεν Ωστόσο η σιγουριά πού ένοιωθε γρηγορότερα εκεί ο Πέτρο Χατζής χάθηκε. Τον έτρωγε το σαρακι. Τον πίεζαν και τα παιδιά του. Σε συνεννόηση με τη γυναίκα αποφασίστηκε να αλλάξουν τόπο παραθερισμού. Και το έκαναν, ένα μήνα γρηγορότερα, απ' ότι υπολόγизαν.

Πήραν τ' αυτοκίνητο τους, πρώτα για την Αθήνα και από κει, θα κανόνιζαν ανάλογα με το τι θα βρισκαν τέτοια εποχή διαθέσιμο στα νησιά, χωρίς να πούνε σε κανέναν τίποτα. Και ίσαμε το Ρίο Αντίρριο τα πράγματα πήγανε ρολόι. Μόλις όμως βγήκανε από το Ρίο και προχωρούσαν στο δρόμο για την Αθήνα, καμιά εικοσαριά χιλιόμετρα, νάσου από πίσω τους ένα Άουντι, με τέσσερις αυτή τη φορά "μυστηριώδεις" τύπους. Και επαναλαμβάνεται εδώ, αυτό πού έγινε και στη διαδρομή προς τη Λιμνούλα. Προχωρούσαν οι μεν, προχω-

ρούσαν και οι άλλοι. Σταματούσαν οι πρώτοι, σταματούσαν και οι δεύτεροι. Με μόνη διαφορά ότι οι τέσσερις του Άουντι είχαν στήσει με τα παιδιά του Χατζή, πού κάθονταν στο πίσω κάθισμα και κοιτούσαν προς τα πίσω, χαμόγελα, παιγνίδι και διάλογο νοηματικό. Η γυναίκα του Χατζή άρχισε ν ανησυχεί. Και να εκνευρίζεται. Μια τον συμβούλευε να τρέξει, μια να σταματήσει σ' ένα πάρκιν δίπλα. Το πράγμα κάποια στιγμή, ξεπέρασε τα όρια, γιατί το Άουντι τρέχοντας με μεγάλη ταχύτητα, για να προλάβει τη Μερσεντές του Χατζή, την ξεπέρασε, ήρθε και κόλλησε σχεδόν στο πλάι τους, από τη πλευρά του οδηγού έτσι που αν εκείνος δεν προλάβαινε να στρίψει το τιμόνι λίγο δεξιά, θάχανε και τα δύο αυτοκίνητα αναποδογυριστεί στο διπλανό λάκκο.

Μέχρι κείνη τη στιγμή, ο Χατζής πίστευε ότι τόσο στο χωριό όσο και δω, οι τύποι ενδιαφέρονταν μόνο για την παρακολούθησή του, να βλέπουν τι κάνει, που πάει, με ποιόν έρχεται σ' επαφή. Βλέποντας όμως, πάνω στο δημόσιο δρόμο το χάρο με τα μάτια του, το ένστικτο του Χατζή, πήγε στα χειρότερα και στη πιθανότητα πρόθεσης δολοφονίας του ίδιου και της οικογένειάς του.

Και όπως σκέφτηκε ότι μια τέτοια εξέλιξη, θα μπορούσε να συμβεί από μια στιγμή στην άλλη, το μυαλό του άρχισε να παίρνει χιλιάδες στροφές, και ν' ανεβαίνουν τα μποφώρ μέσα του. Κατάλαβε αμέσως ότι το πράμα δεν είναι αστείο, και ότι δεν του μένει τίποτα άλλο, παρά μόλις συναντήσει κάποιον τροχαίο στο δρόμο (από αυτούς που έβλεπε αραιά και που) να σταματήσει για να του εκθέσει το πρόβλημα με τους κινδύνους του, για μαρτυρία και βοήθεια.

Και πάνω στην ώρα, καθώς ξεπέρναγε ένα στρίψιμο του δρόμου, βλέπει μέσα σένα πάρκιν δεξιά, δυο τροχαίους. Πατάει σιγά το φρένο για να μην έχει πρόβλημα με τους πισινούς και με μικρή ταχύτητα, προχωράει προς το πάρκιν. Κείνη τη στιγμή φάνηκε και το Άουντι, να ξεπερνάει την κούρμπα του δρόμου, πού μόλις αντιλήφτηκε την κίνηση του Χατζή, ανάπτυξε τρομερή ταχύτητα κι εξαφανίστηκε μπαίνοντας ανάμεσα και ξεπερνώντας άλλα αυτοκίνητα στο δρόμο. Δυστυχώς η πίσω πινακίδα με τον αριθμό ήταν ξεβαμμένη και βρώμικη που δεν διαβάζονταν με τίποτα.

Όταν ο Χατζής και η γυναίκα του, που έτρεμε ολόκληρη, άρχισαν να αφηγούνται στους τροχαίους την περίπτωση τους, ήταν πλέον αργά. Οι τροχαίοι έδειξαν ενδιαφέρον αλλά ήθελαν στοιχεία και στοιχεία άλλα ο Χατζής δεν είχε. Δήλωσαν μόνο, σαν καλοί υπάλληλοι ότι θα τόχουνε υπ' όψη τους.

Στο Πάρκιν αυτό έμεινε η οικογένεια μπαινοβγαίνοντας σ' αυτοκίνητό τους, πάνω από σαράντα λεφτά, κιόταν ξεκίνησαν να φύγουν ένας τροχαίος καβάλησε την μοτοσικλέτα του και τους ακολούθησε καμμιά πενήντα χιλιόμετρα.

Φυσικά το Άουντι δεν ξαναφάνηκε. Σ' όλο το δρόμο από κει και πέρα το ραδιοπικάπ του αυτοκίνητου για παρηγοριά και ξεκούραση έπαιζε τη Μικρή Νυχτερινή Μουσική του Μότσαρτ, που τόσο ο Χατζής όσο και η γυναίκα του δεν ένοιωθαν την ανάγκη ν' αλλάξουν. Ο Χατζής μάλιστα ήταν απορροφημέλος απή σκέψη, πως αν ο αποκλειστικός σκοπός του Υπουργού ήταν να τον χρησιμοποιήσει σαν πηγή πληροφοριών, και να τον κάνει ακίνδυνο, με τον εκτροχισμό και την τρομοκρατία της παρακολούθησης και μόνο, τότε ήδη πετύχει και με το παραπάνω. Καταλάβαινε ότι όπως και νάχει το πράμα, είναι πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να τα βάλεις με το κατεστημένο, τους μηχανισμούς υποστήριξης που διαθέτει, την δική του εμπειρία αλλά και όλων των άλλων κατεστημένων που χρησιμοποιεί μέσα από την αλληλεγγύη πού τους ενώνει για τη νομή της εξουσίας, την παντελή αδιαφορία για την ηθική της κοινωνίας που διατρέχει όλη την συγκρότησή της, και την τρομερή απόσταση πού χωρίζει, το χάος που υπάρχει ανάμεσα στα λόγια του και τις πραγματικές προθέσεις του. "Εύρε ψύλλο στ' άχυρα".

Η μεγάλη σύγχυση του Χατζή και της γυναίκας του, δεν τους άφηνε να σκεφτούνε, άλλον παραθερισμό κι έμειναν στην Αθήνα βγάζοντας τη μπέμπελη αυτοί και τα παιδιά τους από τους καύσωνες ενός τρομερού Αύγουστου.

Με το έμπα του Σεπέμβρη, άρχισαν ένας-ένας να ξαναγυρνάνε οι Αθηναίοι. Ξαναγύρισαν και οι δημοσιογράφοι της εφημερίδας, που είχε δημοσιεύσει το ρεπορτάζ, πράγμα στο οποίο ο Χατζής έδινε πρώτη προτεραιότητα. Στο μυαλό του είχε κολλήσει η ιδέα ότι όλη η Ιστορία της παρακολούθησής του και μάλιστα από κωροφύλακες, είχε άμεση σχέση με το ντοκουμέντο του ρεπορτάζ.

Τότε κοντά είχε γίνει η δίκη των ύποπων για τη δολοφονία ενός τίμιου πολιτικού, που είχε βρεί τρόπο να καταθέσει στη Βουλή φάκελο με αποκαλύψεις "σοβαρών σκανδάλων και καταχρήσεων", και κάποιες καταθέσεις μαρτύρων έδειχναν ανακατεμένο στην υπόθεση και τον Υπουργό μας.

Οι δύο από τους δημοσιογράφους "της εφημερίδας" που είδε ο Χατζής, για το θέμα πού τον "έτρωγε", ενώ δεν μπορούσαν να σκεφτούν ποιος από τους συναδέλφους τους, είναι πράκτορας του Υπουργού και του παράδωσε το όνομα του Πέτρου Χατζή, συμφωνούσαν με τον ίδιο, κι έβλεπαν άμεση σχέση ανάμεσα στο θέμα της παρακολούθησης με το ρεπορτάζ της εφημερίδας τους. Η συλλογιστική τους ήταν απλή. "Οι μέρες ήταν αρκετά βεβαρυμένες για τον Υπουργό. Μια νέα εξαφάνιση ανθρώπου, ένας καινούριος σκοτωμός για το σούσουρο πούχε ξεσπάσει με την "υφέρπουσα" εθνικοπροδοτική του άποψη, που σέρνονταν ακόμα στα σχόλια των αντιπολιτευόμενων εφημερίδων, θα ή-

ταν όχι μόνο σκάνδαλο, αλλά και θα έπειθε ότι ο Υπουργός μας είναι ένας κρυφοφασίστας, ένας άλλος Πινοσέτ, που λύνει τις διαφορές του με τους αντιπάλους, σκοτώνοντας τους. Ενώ η τρέχουσα και επικρατούσα τακτική του παγκόσμιου κατεστημένου δείχνει πως σ αυτές τις περιπτώσεις αρκεί σε πρώτη φάση μια απλή απειλή, στον τύπο της απλής παρακολούθησης, που είναι και δύσκολο να αποδειχτεί. Φυσικά, αν ο "εξυπνάκιας" εξακολουθεί να είναι φλύαρος, τότε τα μέτρα γίνονται πιο ριζικά".

Τα συμπεράσματα είχαν μεγάλη πιθανότητα να είναι σωστά, αλλά η αναστάτωση του Χατζή, και η αβεβαιότητα για το τι τέξεται η επιούσα, και εάν ακόμα αφήσει κατά μέρος τις έρευνές του στα αρχεία, είχαν μπει εκατό τοίς εκατό, στον πίνακα της καθημερινότητάς του, και του είχαν γίνει εφιάλτης. Πίσω από κάθε μια πόρτα κλειστή έβλεπε και έναν δολοφόνο. "Όσο ο Υπουργός ήταν στην Εξουσία και μπορούσε με μια απλή εντολή, να κινητοποιήσει χωροφύλακες, και άλλους παρακρατικούς, ο Χατζής και η οικογένειά του ήσαν μόνιμα υποψήφιοι στη λίστα εξαφάνισης"

Ο ήσυχος και ατάραχος ύπνος του Χατζή, είχε γίνει μακρινή ανάμνηση. Τα παιδιά και η γυναίκα του καθώς τον βλέπανε να σεργιανάει ώρες, απελπισμένος μέσα στο σπίτι του σαν ο προβληματισμένος Άμλετ, άρχισαν να τον λυπούνται, να τον φοβούνται και να κρύβονται.

Όσπου κάποιο πρωί, βγήκε στο μεϊντάνι, ότι η πλειοψηφία που διέθετε η Κυβέρνηση μέσα στη Βουλή, έπαψε να υπάρχει. Και κατά συνέπεια η Κυβέρνηση και μαζί μ' αυτήν κι ο Υπουργός μας θα πήγαιναν στο σπίτι τους. Χαράς Ευαγγέλια!! Το μακρύ χέρι του ύποπτου δολοφόνου κόπηκε από τη ρίζα. Πήρε μια βαθιά ανάσα ο Πέτρο Χατζής και η γυναίκα του, και περίμεναν με κομμένη την ανάσα να σχηματιστεί νέα Κυβέρνηση. Και όταν έγινε και η νέα Κυβέρνηση με άλλες συμμαχίες, κι ο Υπουργός μας έμεινε απόξω, τότε ο Χατζής βρήκε τον εαυτό του. Σκέφτονταν ότι από δω και μπροστά τα πράγματα μπαίνουν στο σωστό τους δρόμο. Ισορροπούν. Ο τέως Υπουργός μας θα γύριζε στα παλιά του στέκια. Θά 'παιρνε τον καφέ του στις δώδεκα η ώρα κάθε πρωί στου Ζώναρς και θ' ανέβαινε την οδό Βουκουρεστίου, ανάλαφρα πατώντας στα μονόσολα μοκασίνια του. Όπως παλιότερα.

Ο Χατζής πνίγονταν στην περιέργεια. Μέσα του κυριαρχούσε η ιδέα της εκδίκησης. Ήθελε να τον ιδεί έτσι και να τον απολαύσει. Και προ παντός ν' αλλάξουν τις πρώτες ματιές, στο δρόμο. Παλιά συνήθεια κάθε φορά που βλέπόντουσαν στον ίδιο δρόμο. Σ' αυτές τις πρώτες ματιές ο Χατζής έδινε μεγάλη βαρύτητα. Από αυτές εξαρπόνταν αν όλα αυτά τα εφιαλτικά που του είχαν συμβεί, είχαν σχέση με τον "Υ-

πουργό" και σε ποιο βαθμό ο "Υπουργός" ήταν ανακατεμένος. Και ως που το πήγαινε. Ήθελε πραγματικά να τον εξαφανίσει ή μόνο να τον "σωφρονήσει". Ή όπως θάλεγε εκείνος χαμογελώντας, "Να του βάλει μυαλό"

Ετσι, βάλθηκε ο Χατζής, κάθε μέρα, αφήνοντας τη δουλειά του, να κατηφορίζει την οδό Βουκουρεστίου την ώρα που πιθανολογούσε ότι θα ανέβαινε ο "Υπουργός". Και πήγαινε και ξαναπήγαινε από το απέναντι πεζοδρόμιο, προσέχοντας μην του ξεφύγει από μακριά η φιγούρα του Υπουργού, και βρεθεί απροετοίμαστος την κρίσιμη ώρα.

Κάποια στιγμή το πέτυχε κι αυτό. Είδε τον "Υπουργό" από μακριά να ανεβαίνει με πολύ αργές κινήσεις. Ήταν καταβεβλημένος. Ίσως άρρωστος, πού σίγουρα μείωνε την ακρίβεια και αντικειμενικότητα της παρατήρησης που περίμενε να κάνει ο Χατζής. Ωστόσο ο Πέτρο Χατζής προχώρησε και επέμεινε να δει όλες τις κινήσεις "του Υπουργού" σε λεπτομέρειες. Και όταν βρέθηκαν και οι δυο στο ίδιο σχεδόν ύψος του δρόμου, αλλά στα απέναντι πεζοδρόμια, ο "Υπουργός" που έδειχνε από μακριά τη δυσκολία του να συνεχίσει τον ανήφορο, γύρισε προς το Χατζή μένα πικρό χαμόγελο στα χείλη και κούνησε το κεφάλι του σα νάλεγε "Βλέπεις, εγώ τα' ριξα τα' ρματα, γέρασα, και δεν μπορώ ούτε ν' ανέβω στον ανήφορο, ενώ εσύ πάς κι έρχεσαι στα ψηλά βουνά και παραθερίζεις. "Χωρίς τα βόλια να σε πιάνουν"

"Όταν ξεμάκρυναν πάνω στο δρόμο, κι ο Πέτρο Χατζής τράβηξε τον κατήφορο, γυρίζοντας πότε-πότε για να δει, αν ο άλλος τα κατάφερνε ανεβαίνοντας, στενοχωρήθηκε πραγματικά, πού τον είδε έτσι. Σκέφτηκε πως "ο Υπουργός" είχε αναμφισβήτητα και τις καλές πλευρές του. Θάταν κρίμα κι άδικο να χαθεί έτσι γρήγορα." Ωστόσο, συνέχισε το δρόμο του, και ξαναθυμήθηκε το πικρό χαμόγελο στα χείλη του "Υπουργού" και το κούνημα του κεφαλιού του. Μπορεί να είχε αυτή την έννοια που πρωτοσκέφτηκε ο Χατζής, μπορεί όμως και όχι. Και άρχισε το μυαλό του να πελαγοδρομεί σε ερμηνείες ίσως άχρηστες και παραπλανητικές. Τελικά κατάληξε πως θάπρεπε να ξαναδοκιμάσει με τον "Υπουργό", στην ανάγκη κουβεντιάζοντας μαζί του.

"Όμως ο "Υπουργός", δεν ξαναπήγε για καφέ. Η αρρώστια του τον κράτησε στο κρεβάτι πάνω από ένα χρόνο. Και δε γλίτωσε στο τέλος.

Εκεί πού πήγε στον άλλο κόσμο, πήρε πολλά μυστικά μαζί του κι ένα βαρυφορτωμένο δισάκι ανομίες. Η τρομοκρατία του Χατζή και ίσως η απόπειρα δολοφονίας του ίδιου και της οικογένειάς του δεν ήταν παρά μια παρωνυχίδα.

Ας τον συγχωρέσει τώρα ο Θεός, που θα τον κρίνει. Η ζωή του είχε κι όλες ξεχάσει.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΟ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΑΥΡΙΟ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ...

Είναι κοινό μυστικό πως κάτι έχει αλλάξει στον πλανήτη που ζούμε. Συνθήκες, άγνωστες ως τα χτές, ήρθαν και δηλητηρίασαν τη ζωή μας. Και πήραν τέτοιες διαστάσεις που βάζουν σε κίνδυνο την ίδια την υπόστασή μας και κάνουν το μέλλον μας δύσκολο. Πλήθυναν οι ανίατες αρρώστιες κι ήρθαν κι άλλες καινούργιες πολλές. Ήρθαν φαινόμενα σαν το λεγόμενο θερμοκήπιο. Βρέχει και δεν φτάνει το νερό στη γη, εξατμίζεται, το καταπίνουν οι ρύποι και τα αιωρούμενα σωματίδια και τα διοξειδία που παράγουν οι καύσεις του μηχανοκίνητου πολιτισμού. Τρύπησε και το όζον, που μας προστατεύει από την ηλιακή ακτινοβολία. Κι έγινε ο καλός μας ήλιος θανάσιμος εχθρός. Ακόμα έχουμε το el niño, το λιώσιμο των πάγων στους πόλους με απρόσμενες συνέπειες για την επί της γης διαβίωση. Κάποιες επιπτώσεις από αυτά τα φαινόμενα τις έχουμε κιόλας γευτεί, όπως την αύξηση της θερμοκρασίας, την αλλαγή του κλίματος, τα καιρικά φαινόμενα, που αλλού παράγουν μακρές εποχές ανομβρίας κι αλλού κατακλυσμιαίες βροχές και πλημμύρες, που καταστρέφουν την παραγωγή, αλλάζουν την όψη του τοπίου και σπέρνουν τον όλεθρο. Αλλού ο άν-

θρωπος πεθαίνει από τη δίψα κι αλλού πνίγεται απ' το νερό. Άλλαξαν κι οι εποχές. Άλλες μίκραιναν κι άλλες μάκρυναν.

Οι επιστήμονες και οι ειδικοί από καιρό χτυπούν τις καμπάνες για τον κίνδυνο που έρχεται. Οι ισχυροί της γης συνεδριάζουν, διαπιστώνουν την απειλή, που κρέμεται πάνω απ' τα κεφάλια τους αλλά μένουν στα λόγια. Αρνούνται κι αναβάλλουν να υπογράψουν αποφάσεις σωστικές και προτάσσουν τα οικονομικά συμφέροντα. Κι είναι αυτή η πηγή του κακού. Πότε άραγε θα συνέρθουν; Όταν το κακό δεν θα 'ναι πια αναστρέψιμο;

Άπληστος ήταν πάντα ο άνθρωπος. Τίποτε δεν τον χόρταινε κι η όρεξή του άνοιγε, τρώγοντας. Σε χρόνους παλιούς, όμως, οι άνθρωποι ήταν λίγοι, οι ανάγκες μικρότερες, λιγότερα και τα αγαθά και οι απολαύσεις τους. Είχαν κι ένα περιβάλλον που έσφυζε από ζωή κι ήταν πηγή αφθονίας. Πρόσφερε τα πάντα, απλόχερα, στον άνθρωπο, χωρίς να κινδυνεύει απ' τις επεμβάσεις του. Τα πράγματα αναποδογύρισαν όταν ο άνθρωπος άρχισε να εκπολιτίζεται και να αυξάνει πληθυσμιακά. Καθώς ο χρόνος κυλά, κάποια τράυματα θανάσιμα αρχίζουν να διαφαίνονται. Όλα δείχνουν πως το περιβάλλον

άρχισε να υποχωρεί. Λίγα απομεινάρια του θυμίζουν το κραταιό παρελθόν του. Νικήθηκε; και τι έσπρωξε τον άνθρωπο να στραφεί εναντίον του με τόση μανία;

Πάντων χρημάτων μέτρον άνθρωπος. Σαν μακρυνή πλώ έρχεται η απάντηση απ' την αρχαιότητα. Όλα από αυτόν ξεκινούν και σ' αυτόν καταλήγουν. Πομπός μαζί και δέκτης των ενεργειών του. Κάτι που δεν κρύβεται σήμερα είναι πως ο άνθρωπος, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, έχει χαλαρώσει τους κοινωνικούς αρμούς. Ζει μέσα σε μεγάλες κοινωνίες, ακοινωνήτος. Κλείνεται στον εαυτό του, πάσχει από εσωστρέφεια και εγωπάθεια. Ο εαυτός του και πέραν τούτου ουδέν. Ούτε για το αύριο ούτε για το μέλλον των παιδιών του προνοεί. Ενδεικτικός είναι και ο τρόπος που κρίνει και αξιολογεί. Τα επίθετα καλός, αγαθός, δίκαιος, ενάρετος, που προσδιόριζαν την προσωπικότητα και έδιναν κύρος στον άνθρωπο, παραμερίστηκαν. Και τη θέση τους πήρε το χρήμα. Έχεις χρήμα; τα έχεις όλα. Δεν έχεις; Κανένας δε σε λογαριάζει κι ούτε που σου δίνει σημασία. Αυτή η ανωμαλία ξεκίνησε -από που αλλού;- από τη χώρα των παραδοξοτήτων, την Αμερική και κατέκλυσε όλον τον κόσμο. Το κακό μεταδίδεται γρήγορα, το καλό αργεί. Και βέβαια οι δολλαριοκρατούντες δεν τα απόκτησαν με το σταυρό στο χέρι. Αυτόν τον άφησαν για τους παπάδες. Αυτοί προχώρη-

σαν πεζά και πρακτικά και σαν γήινα πλάσματα.

Έτσι στο όνομα του χρήματος καταπατούνται όλα τα δίκαια, θυσιάζονται άνθρωποι και εξοντώνονται έθνη. όλα τα κακά από δω ξεκινούν. Το περιβάλλον θα σεβαστούμε; Σιγά μη στάξει η ουρά του γαιδάρου!

Μια άλλη αιτία που αναστάτωσε τον πλανήτη και τραυμάτισε θανάσιμα το περιβάλλον, είναι η πληθυσμιακή έκρηξη, άναρχη και ανεξέλεγκτη, μαζί με τις τεχνολογικές κατακτήσεις, που υποδούλωσαν τον άνθρωπο, και η αύξηση της παραγωγής που δε συμβάδισε με την εξασφάλιση της εργασίας και της απασχόλησης, σαν μέσο βιοπορισμού. Οι μηχανές που μπήκαν στην υπηρεσία του ανθρώπου δε μείωσαν το μόχθο και δεν αύξησαν τις ανέσεις του. Λειτουργήσαν ανταγωνιστικά και μεγάλωσαν τις στρατιές των ανέργων. Ευνόησαν μόνο τους κεφαλαιοκράτες και αύξησαν υπέρμετρα τα κέρδη τους. Έτσι οι καθυστερημένοι λαοί - και όχι μόνο- βρέθηκαν σε απόγνωση. Πανίσχυρο το ένστικτο της αυτοσυντήρησης τους έσπρωξε σε πράξεις αλόγιστες, που έφτασαν ως το έγκλημα. Πριν απ' το θάνατο ο άνθρωπος δίνει τις μάχες του για να κρατηθεί στη ζωή, δε σταυρώνει τα χέρια. Με τα μικρά και τα μεγάλα εγκλήματα, παίρνει παράταση, προσδοκώντας σωτηρία παντοτεινή. Μπο-

ρεί και να μην το θέλει άλλα και δεν μπορεί να αντισταθεί στο ένστικτο. Δεν γεννιέται, γίνεται εγκληματίας. Οι συνθήκες και ο περίγυρός του τον υποχρεώνουν ή τον παρασύρουν. Και τότε το περιβάλλον θα σεβαστεί; Έτσι οι λαοί της Αφρικής ρίχτηκαν πάνω στη ζούγκλα και την αποδεκάτισαν. Το ίδιο έγινε και στη Βραζιλία στην ζούγκλα του Αμαζονίου, για να αποκτήσουν κλήρο και εισόδημα και να στομώσουν την πείνα τους, με τη βοήθεια των πολιτισμένων, που ενδιαφέρονταν να θησαυρίσουν με ξυλεία φτηνή που θα εμπορεύονταν. Θαυμάστε αγαστή συνεργασία μεγιστάνων του πλούτου και εξαθλιωμένων. Και πόση διαφορά στο σκοπούμενο! Οι μεν για να μεγαλώσουν τα πλούτη τους, οι δε για να νικήσουν το άγριο θηρίο της πείνας... Αυτό γίνεται σε όλους τους καθυστερημένους λαούς, που διαθέτουν πηγές πλούτου, που δεν μπορούν να τις αξιοποιήσουν. Σαν κοράκια, που οσμίζονται πτώματα, τρέχουν οι αγιογδύτες κεφαλαιοκράτες και αδράζουν τις ευκαιρίες, και, μοιράζοντας ψίχουλα, καταληστεύουν τον ξένο πλούτο. Κι ύστερα γίνονται άφαντοι, αφήνοντας φτωχότερες τις χώρες που, σαν ελεήμονες, έτρεξαν να βοηθήσουν. Αν τύχει νά 'ναι οι χώρες δύστροπες, τις αναγκάζουν με φωτιά και σίδηρο να... δεχτούν τη βοήθειά τους.

Τούτο το βρώμικο παιχνίδι ξεκινάει από πολύ μακριά και μέσα στους πρωτεργάτες του οι άγιοι πατέρες της Δύσης. 11ος αιώνας και στους χώρους της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας μεγάλη αναταραχή με τους αλλόδοξους εχθρούς να κατατρώγουν τα σπλάχνα της. Μυθικά τα πλούτη της Ανατολής, καρφί στα μάτια των καθυστερημένων της Δύσης. Ευκαιρία σπάνια και η πγεσία των καθολικών την άρπαξε από τα μαλλιά. Συνεγείρουν πγεμόνες και βασιλιάδες, μαζί και άτακτα σίφη, τους ευλογούν και με ένα σταυρό στο στήθος, χρεϊοντάς τους υπηρέτες και όργανα του Θεού, τους δείχνουν την Ανατολή. Αντάξια των προσδοκιών της τούτα τα καθάρματα άρχισαν από τους Αγίους Τόπους κι ύστερα έπεσαν με τα μούτρα στο ψητό -που αλλού;- στο Βυζάντιο και στη Βασιλεύουσα, που κατέλυσαν και πλιατσικολόγησαν άγρια. Πλούσια και άφθονη η λεία. Κτίστηκαν και διακοσμήθηκαν εκκλησίες και παλάτια. Οι άγιοι Πατέρες εισέπραξαν το μερίδιό τους και πήραν εκδίκηση από το Βυζάντιο, που τους ταπείνωσε, στερώντας τους τα πρωτεία. Κι όπου αρχή εκεί και συνέχεια. Νέος κόσμος ανακαλύφτηκε κι οργίασαν οι φήμες για θησαυρούς αμύθητους από χρυσό κι άλλες αξίες. Τούτοι οι αδίστακτοι ρασοφόροι είχαν δώσει πολλά δείγματα για τη φιλοχρηματία τους κι ετού-

τες οι φήμες δεν τους αφησαν ανεπηρέαστους. Θυμήθηκαν και την αποστολή τους και θεώρησαν χρέος τους να φέρουν τους κατοίκους του Νέου Κόσμου στη σιράτα του θεού. Του χεριού τους οι ηγεμόνες της εποχής, επιζητούσαν την ευχή τους για να κραταιωθούν κι έτρεμαν την ιερή οργή τους. Δέχτηκαν μαζί με τις ευλογίες και τους όρους τους κι η συμφωνία έκλεισε με την μοιρασιά της λείας. Τους πλαισίωσαν και με πρόθυμους ρασοφόρους που είχαν σαν αποστολή να τονίζουν την παρουσία του θεού στο θεάρεστο έργο τους και να μεριμνούν με όλα τα μέσα για την εκχριστιανοποίηση του ντόπιου πληθυσμού, στέλνοντας εν ανάγκη στον άλλο κόσμο τους ξεροκέφαλους που θα εμπόδιζαν το Άγιο Πνεύμα να κατασκηνώσει μέσα τους. Άξιοι συνεργάτες του αρχιδολοφόνου Πιζάρο κι όλων των γνωστών μακελάρηδων, που πρέπει να τους κατέταξαν στη χορεία των αγίων.

Όταν ο άνθρωπος αποθηριώνεται και οι πνευματικοί του ταγοί γίνονται καθοδηγητές του, ποιος άλλος θα ορθώσει φραγμό στην ξέφρενη πορεία του; Το ψάρι βρωμάει απ' το κεφάλι, λέει σοφά ο λαός.

Το διδασκαλείο του εγκλήματος άνοιξε κι οι μαθητές κι οι μιμητές ξεπέρασαν τους σοφούς δασκάλους που προώθησαν την τέχνη τους και την έφτασαν σε ζηλευτά επίπεδα. Γέ-

μισε ο πλανήτης μας από άφρονες και υπερφίαλους ηγέτες κι αλοίμονο στους λαούς που κυβερνούν και τρις αλί σ' εκείνους που δυναστεύουν. Ηγέτες κάτω από τις προσδοκίες των λαών, προσωπικότητες ανολοκλήρωτες, που με τις πράξεις τους προκαλούν πότε ειρωνία και πότε οργή και αγανάκτηση. Δεν μπορούν να μοιράσουν ούτε δύο γαϊδουριών άχυρο, όπως λέει ο θυμόσοφος λαός μας. Δε θα πούμε, βέβαια, πως βρισκόμαστε μπροστά σε μια καθολική εκλειψη προσωπικοτήτων. Υπάρχουν οι προσωπικότητες. Όμως η εποχή και οι εκφραστές της δεν έχουν χρεία από άξιους αλλά από υποτακτικούς. Τους πρώτους το πανίσχυρο κατεστημένο - κεφάλαιο περς καλύτερα - τους απομονώνει και τους σπρώχνει στο περιθώριο. Γιατί δεν μιλούν με τη δική του φωνή αλλά έχουν δική τους άποψη και ενδιαφέροντα που αντιστρατεύονται τα δικά του. Έτσι ευλογεί και δοξάζει τους δεύτερους. Μέχρι και φαιδρά υποκείμενα γίνονται σκεύη της εκλογής του και καρφί δεν τους καίγεται για το ρεζίλημα που παθαίνει ο λαός από τέτοια ανδρίκελα κυβερνήτες.

Υπηρέτες του κεφαλαίου όλοι οι ηγέτες του σημερινού κόσμου. Πλασιέ των οικονομικών συμφερόντων. Ολοκληρες κουστωδίες επιχειρηματιών τους ακολουθούν στις αποστολές τους και πιέζουν ασφυκτικά τους

αδύναμους και καθυστερημένους λαούς να γίνουν πελάτες τους, προσφέροντας και ευκαιρίες πληρωμής και δάνεια, που γίνονται βρόχος στο λαιμό τους την επόμενη ημέρα. Αυτοί οι υπηρέτες του κεφαλαίου βλέπουν το κακό και το άδικο που γίνεται όσο κοντόφθαλμοι κι αν είναι. Τους λείπει όμως η τόλμη κι η γενναιότητα ψυχής να τα σταματήσουν. Ξέρουν πολύ καλά το ρόλο που τους διάλεξαν να παίξουν. Ξέρουν ακόμα πως το κατεστημένο δεν αστειεύεται. Πρόεδρος κι ό,τι και νά 'σαι θα πας σαν το σκυλί στ' αμπέλι. Κι αν σε αφήσουν στο αξίωμα θα φροντίσουν να σε απογυμνώσουν ηθικά, να σε εξευτελίσουν, έτσι που να μην μπορείς να εναντιωθείς στις βρώμικες αξιώσεις τους. Ας φωνάζουν όσο θέλουν οι οικολόγοι, οι περιβαλλοντολόγοι και οι απόκληροι της κοινωνίας. Αυτοί οι «μικροί κι οι ανόητοι», με τις φωνασκίες τους, εκτονώνονται κι ύστερα πάλι καταλαγιάζουν. Κι αν το παρακάμουν υπάρχουν κι οι δυνάμεις καταστολής που δεν αστοχούν κι ούτε λαθεύουν. Έτσι, λοιπόν, αυτοί οι αετονύχηδες απολαμ-

βάνουν τα αγαθά και τα πλούτη τους, ξεκομμένοι απ' τον άλλο κόσμο, κλεισμένοι στα μέγαρα και στα παλάτια τους, με όλους τους άλλους υποτακτικούς και υπηρέτες τους.

Η μονομέρεια βλάπτει τον άνθρωπο και η συγκέντρωση ισχύος οδηγεί σε υπερβολές, σε αδικίες και σε πράξεις ολέθρου. Όταν ο άνθρωπος βλέπει τα πάντα με οικονομικό πρίσμα αυτόματα κλείνουν όλα τα ενδιαφέροντά του κι όλα τα βλέπει σαν μέσα που θα τον φτιάσουν σ' αυτή τη μονοδρομική καταξίωση. Παράγωγα αυτής της τάσης ο ευδαιμονισμός και ο καταναλωτισμός και η καταλήστευση των φυσικών πόρων. Όσο για τους κινδύνους, αυτούς τους βλέπουν μόνον οι νηφάλιοι, που φαντάζουν ρομαντικοί μιας άλλης μακρινής εποχής. Έτσι ο σημερινός άνθρωπος πορεύεται στρουθοκαμηλίζοντας, συνεργός ο ίδιος στα δεινά, που καθημερινά τον περικυκλώνουν.

Σημεία των καιρών. Και η πορεία μας; Από το κακό στο χειρότερο...

Πάνος Λαζαρόπουλος

28.9.2004

ΣΤΑ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΟΥ

ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΝΑΝΗ

(Αναδημοσίευση από το περ. "Ταξίδια στην άλλη Ελλάδα")

Η περιοχή της Κόνιτσας, χαρακτηρίζεται "κέντρο της Ηπείρου" όσον αφορά τις ήπιες δραστηριότητες περιπέτειας (καταβάσεις ποταμών, κανόε / καγιάκ, παραπέντε, διασχίσεις φαραγγιών κ.τ.λ.). Είναι μοναδική, γιατί ταυτόχρονα μπορεί να μετρά και να αναμοχλεύει τις μνήμες και το παρελθόν, από μια ενότητα ολοπέτρινων χωριών που γέννησαν και έδωσαν στη χώρα, πλήθος καλλιτεχνών της πέτρας -κουδαραίους, ξυλογλύπτες-ταλιαδόρους και λαϊκούς ζωγράφους.

Μια από τις ωραιότερες και λιγότερο γνωστές γωνιές της Ηπείρου, στο βόρειο τμήμα του νομού, πολύ κοντά στα σύνορα με την Αλβανία. Η περιοχή του Δήμου Μαστοροχωρίων της Κόνιτσας, (δες και συνοπική παρουσίαση στον τόμο Α΄ Ταξίδια στην Άλλη Ελλάδα, 1999, "Κόνιτσα Μαστοροχώρια"), περιλαμβάνει δώδεκα, από τις πιο καλοφτιαγμένες ορεινές κοινότητες, φωλιασμένες σαν αετοφωλιές στις δασωμένες παρυφές του Γράμμου ενός από τα λίγα εναπομείναντα παρθένα ορεινά συγκροτήματα της Ελλάδας. Το έντονο γεωγραφικό ανάγλυφο και ο ρους του ποταμού Σαραντάπορου που μαζί με τον

Βοϊδομάτη καταλήγει στον Αώο, πλουτίζει την περιοχή και καθορίζει την ιστορική πορεία του τόπου, αποτελώντας την ίδια στιγμή, σημαντικό, οικολογικό, οικονομικό, πολιτισμικό παράγοντα.

Τα Μαστοροχώρια είναι κτισμένα σε μεγάλο ύψος, αριστερά και δεξιά του ποταμού, πνιγμένα σε μεγάλα, υγιή δάση βελανιδιάς-οξιάς. Αποτελεί ιστορικό πρόβλημα το πότε ιδρύθηκαν τα χωριά και οι μικρότεροι συνοικισμοί τους. Το πιθανότερο είναι τον 15ο-16ο αι, κυρίως μετά το 1600. Ο Γράμμος αποτέλεσε τον ζωτικό τους χώρο, εκεί δηλαδή που αναπτύχθηκαν οι εμπορικές σχέσεις και ο πλούτος, αφού στο ίδιο βουνό, συναντάμε τα μαστοροχώρια της Κολώνιας (Kolonje), γύρω από την Ερσέκα. Ο λόγος που βρήκαν καταφύγιο πάνω στα απόκρημνα βουνά, στις περισσότερες των περιπτώσεων, ήταν η ίδια η τουρκική κατάκτηση και τα δεινά που αυτή συσσώρευε.

Αυτή η κατάκτηση επεκτεινόταν πολύ πιο πέρα από τα, σχετικά πρόσφατα, εθνικά μας σύνορα· (η Βόρειος Ήπειρος ανήκε στο Βιλαέτι Ιωαννίνων) που καθορίστηκαν με το Πρωτόκολλο ανεξαρτησίας της Αλβανίας-Λονδίνου 29/7/1913, στον χώρο της σημερι-

νής Αλβανίας και της σημερινής Π.Γ.Δ.Μ.). Όπου έφτανε η κατάκτηση, το χριστιανικό στοιχείο υπέφερε.

Οι βίαιες εξισλαμίσεις, οι ομόφυλη εκθρόνιση για αυτές, η τρομοκρατία των κατακτητών, οι δολοφονίες και οι κάθε είδους εκβιασμοί, εξανάγκασαν το ελληνικό στοιχείο, να εγκαταλείψει τα εδάφη που μέχρι τότε αναπτυσσόταν η γεωργία. Συνοικισμοί αρχικά, χωριά ολόκληρα αργότερα, ερημώθηκαν. Ειδικότερα μετά τις πιέσεις και τις επιδρομές των Καραμουρατάτων και διαφόρων άλλων αρνησιθρήσκων του Αργυροκάστρου, του Τεπελενίου, της Κολώνιας και της Πρεμετής, οι κυριότερες ανεπτυγμένες πόλεις της εποχής, ερημώθηκαν.

Πρόσθετος λόγος ήταν η ιδιορρυθμία ή η ανικανότητα της τουρκικής οικονομίας που, μετά το 1600, στρέφεται στην εκμετάλλευση των εσόδων της γης, κάνοντας όσους είχαν απομείνει στον κάμπο να αναζητήσουν με τη σειρά τους καταφύγιο στην αγκαλιά των βουνών και στα άγονα νησιά. Εκεί κάθε σόι (φάρα ή σειριά) θα αναπτύξει τους λίγους αρχικά και περισσότερους στη συνέχεια πόρους, ώστε να εξασφαλιστεί η ζωή των οικογενειών σε μεγάλο βάθος χρόνου, όσο γίνεται πιο μακριά από τους δυνάστες.

Σε αυτούς τους νέους οικισμούς, με αυτές τις εκμεταλλεύσεις και ειδικά μετά την επέκταση των προνομίων (δες σχετικά και "Συράκο - Κα-

λαρρύτες & Ματσούκι Ιωαννίνων" τομ. Ε' Ταξίδια στην Άλλη Ελλάδα, 2003) και του οδικού δικτύου επικοινωνίας, οι Έλληνες οδηγούνται στην αύξηση της πρωτογενούς παραγωγής, χτίζοντας το εξαγωγικό εμπόριο πάνω στην παρακμή της πολυεθνικής οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Στο διάστημα 1774-1822 η βιοτεχνική και εμπορική οικονομία παρουσιάζει μια εξαιρετικά δυναμική στροφή προς τη δευτερογενή παραγωγή που απογειώνει τα κέρδη. Ταυτόχρονα αναπτύσσονται οι εμπορικές σχέσεις με το εξωτερικό, επεκτείνονται οι χερσαίοι δρόμοι, αυξάνεται ο πληθυσμός και καλλιεργείται το κοινοτικό πνεύμα (συντεχνίες).

Η Ήπειρος και ειδικότερα τα Γιάννινα, έγιναν σχεδόν αυτόνομη πολιτεία που περιλάμβανε εκτός της Νότιας και της βόρειας Ηπείρου, την Αλβανία, την Θεσσαλία, την Στερεά και μέρος της Μακεδονίας. Το εμπόριο στο σύνολό του έχει περάσει στα χέρια του χριστιανικού στοιχείου και μικρό τμήμα στους Εβραίους των μεγαλουπόλεων (Γιάννινα). Τότε, αρχίζει να φαίνεται στις πόλεις και τα ορεινά χωριά, μια αυξανόμενη συνεχώς, τάση για πνευματική και καλλιτεχνική δραστηριότητα που δεν είναι άσχετη με τις επαφές που έχουν ο-το μεταξύ αναπτυχθεί, με τη φωτισμένη Ευρώπη.

Είναι η εποχή που στα ορεινά κεφαλοχώρια, οι ξένοι περιηγητές ε-

ντυπωσιάζονται από τα μεγάλα οικοδομήματα, τις γνώσεις, την πληθώρα των αγαθών και των ακριβών διακοσμήσεων, τον πλούτο των βιβλιοθηκών που διαθέτουν δεκάδες ξενόγλωσσους τίτλους, ενώ την ίδια στιγμή μπορούν να μάθουν τα νέα από τις εφημερίδες της πατρίδας τους.

Εικοσιοκτώ χιλιόμετρα πανέμορφης διαδρομής από την Κόνιτσα (για τα αξιοθέατά της, δεξ "Κόνιτσα -Επαρχία Πωγωνίου" τομ. Α', Ταξίδια στην Άλλη Ελλάδα, 1999) ανάμεσα από καταπράσινα βουνά, ποτάμια, πέτρινα γεφύρια και φτάνετε στη δστ. που οδηγεί στα χωριά της πέτρας.

Δεν υπάρχει αμφιβολία. Από μόνος του αυτός ο δρόμος και τα μέρη που διασχίζει, εμπνέουν για αυτά που ακολουθούν. Στα τρία πρώτα χλμ. εισέρχεστε στον πεντακάθαρο οικισμό της μαστορομάνας Πυρσογιαν-νης (840 μ.Υ. - 31 χλμ. από Κόνιτσα), έδρας του Δήμου Μαστοροχωρίων (2.076 κάτοικοι '01).

Είναι ανεξακρίβωτο το πότε ιδρύθηκε. Υποστηρίζεται ότι κατοικείτο ήδη το 1600-1650 χωρίς οι πηγές να φωτίζουν περισσότερο. Οι Πυρσογιαννίτες, αυτόφωτοι ειδικευμένοι τεχνίτες της πέτρας (η πρώτη αναφορά για τα "μπλούκια" γίνεται το 1815), ανάπτυξαν την περιοχή και με τα έργα τους διακρίθηκαν. Καταχωρήθηκαν στην ιστορία του ηπειρώτικου λόγου και της λαϊκής μούσας, σαν οι "μάστοροι που έκτισαν τον

κόσμο όλο".

Οργανωμένοι σε μπουλούκια ή μαστορικά "ισνάφια", με αυστηρή ιεράρχηση σε πρωτομάστορες, μαστόρους και νεαρά μαστορόπουλα ή καλφόπουλα, άλλα για το κουβάλημα της λάσπης και άλλα για τις βοηθητικές δουλειές, εξελίχθηκαν σε εξαίσιους τεχνίτες, καλλιτέχνες στο πελέκημα και το χτίσιμο της πέτρας. Γρήγορα η φήμη τους εξαπλώνεται και στα δύο πέρατα της οθωμανικής αυτοκρατορίας, στα αστικά κέντρα της Ελλάδας, της βαλκανικής, ακόμα και στην Ρωσία. Μέχρι τα μέσα του 19ο αι. έχουν φτάσει στο απόγειο της τέχνης τους -πλέον ταξιδεύουν και σε άλλες ηπείρους.

Φτάνουν στο Σουδάν, την Αίγυπτο, την Αιθιοπία, στην Ταγκανίκα και το Κογκό, στα βόρεια της Περσίας, στα σύνορα με την Ινδία αλλά και στη μακρινή Αμερική, κατασκευάζοντας τα πάντα: εκκλησίες, τζαμιά, καμπαναριά, νερόμυλους, κρήνες, γεφύρια. Την ίδια εποχή στην περιοχή τους μα και αλλού (Πελοπόννησο) φτιάχνονται πολλές κατασκευές και οικοδομήματα που φέρουν τη "σφραγίδα" τους.

Το μεγάλο γεφύρι της Κόνιτσας σχεδιάστηκε και κτίστηκε το 1870 από τον Πυρσογιαννίτη πρωτομάστορα Ζιώγα Φρόντζο, επίσης το αρχοντικό του Τούρκου διοικητή της Κόνιτσας (μέσα 19ου αι.), αλλά και άλλα αρχοντικά,

σχολεία, εκκλησίες και μιναρέδες, πετρόχπιτες καμάρες και γέφυρες της σιδηροδρομικής γραμμής Τεχεράνη-Κασπία Θάλασσα (1935). Πολλές εκκλησίες (και τοιχογραφίες των αδελφών Ασπραπά) απαντώνται στο Κόσοβο και την Σερβία γενικότερα που καταστράφηκαν από τον πόλεμο αλλά και από την τελευταία (Μάρπος 2004) έξαρση βίας.

Σιγά-σιγά, οι μαστόροι αποδεικνύονται και εξαιρετικοί γλωσσοπλάστες, αφού στο πέραςμα των χρόνων, δουλεύοντας στα ξένα, έπρεπε να δημιουργήσουν μια γλώσσα συνεννόησης που να μην γίνεται αντιληπτή από τα αφεντικά, πράγμα που ισχύει για όλα τα τεχνικά επαγγέλματα.

Έτσι φτιάχτηκε η συνθηματική τους γλώσσα, τα "μαστόρ'κα" ή "κουδαρίτικα", για να προστατεύουν τα μυστικά της δουλειάς τους (δες και "Μαστοροχώρια Γρεβενών - Βοΐου" στον ίδιο τόμο). Βεβαίως, δεν μπορούμε να αποκλείσουμε ότι υπήρχαν και άλλα, αγνωστά μαστοροχώρια που στις μέρες μας έχουν χαθεί. Η Λαγκάδα (παλιά Μπλίσ(δ)ιανη), στην περιοχή των Μαστοροχωρίων Κόνιτσας, αν και δεν είναι γνωστή σαν την Πυρσόγιαννη, έδωσε άξιους μαστόρους που έφτιαξαν μεγάλα αρχοντικά στην Σιάτιστα, το 1740. Έχουν βρεθεί και πέντε επιγραφές που πιστοποιούν τις κατασκευές αυτές. Τι συνέβη εκείνη την εποχή και προτίμησαν τους Μπλίζιανίτες, όπως και

στον Πεντάλοφο (παλιό Ζουπάνι). Τι ώθησε τους κατοίκους του Τσεπέλοβου (που θεωρείται η φωλιά των μαστόρων της Πυρσόγιαννης) να επιλέξουν το 1740 τους Ζουπανιώτες για να κτίσουν κάποια από τα αρχοντικά;

Αυτά τα ερωτήματα, σβήνουν ευθύς μόλις περπατήσετε στην Πυρσόγιαννη (δες και συνοπική παρουσίαση στον τομ. Α, 1999, "Κόνιτσα-Μαστοροχώρια") και αντιληφθείτε την έκταση των διαφορών από άλλα χωριά. Ένα τέλειο σύνολο από πέτρινα καλύτεριμα, άψογες στέγες, πετρόχπιτα σπίτια, λαϊκά & αρχοντικά, με ξυλοδεσιές και υπέρθυρα λες και έγιναν χτες. Και ορισμένα πράγματι, επισκευάστηκαν μετά τους σεισμούς του '96 (26 Ιουλίου, της Αγ. Παρασκευής, 5,2 & 5,9 Ρίχτερ) που έπληξαν την περιοχή της Κόνιτσας και άλλα ξανακτίστηκαν από την αρχή.

Το σημερινό επιβλητικό σχολείο, κτίσμα του 1926 στη θέση παλιότερου που κάηκε το 1914, έχει διαμορφωθεί κατάλληλα για να δεχθεί το νεότευκτο Μουσείο Ηπειρωτών Μαστόρων και ίσως σχολή μαστόρων, για να διδαχθούν και να αναβιώσουν ει δυνατόν, την παλιά αυτή τέχνη οι νεώτεροι. Σκοπός ζωής εδώ και χρόνια, του δραστήριου Πολιτιστικού Συλλόγου "Προοδευτική Ένωση Πυρσόγιαννης" που ιδρύθηκε το 1926, με πρόεδρο τον Βασίλη Παπαγεωργίου δικηγόρο και τελευ-

ταίο κοινοτάρχη του χωριού, πριν τον Καποδίστρια. Χρόνια περιμένουν αυτό το έργο στην Πυρσόγιαννη, τα χρήματα έχουν βρεθεί και πλέον, είναι ζήτημα χρόνου να ολοκληρωθεί. Στις δύσκολες μέρες μας, πραγματικά θα βοηθήσει και θα αναδείξει σε όλο της το μεγαλείο την περιοχή και τα έργα των ανθρώπων της.

Στη βιβλιοθήκη της Προοδευτικής Ένωσης, οι Πυρσογιαννίτες έχουν συγκεντρώσει αξιόλογο ανέκδοτο υλικό (γράμματα & φωτογραφίες) καθώς και εργαλεία της τέχνης τους. Επίσης πολλές μελέτες και πνευματικά ευρήματα για τη περιοχή, του Πυρσογιαννίτη λαογράφου Ευριπίδη Σούρλα (1890-1984) που δημοσιεύτηκαν στα "Ηπειρώτικα Χρονικά". Αρκετές πληροφορίες για τους μαστόρους, τα έργα τους και το χωριό ιδιαίτερα, υπήρχαν στο περιοδικό "Αρμολόι" που έβγαζε από το 1976-1980 η Προοδευτική Ένωση το οποίο δυστυχώς, στο 10ο τριμηνιαίο τεύχος σταμάτησε.

Στην ολόδροση πάνω πλατεία, το καφενείο - ξενοδοχείο "το Αρμολόι" είναι ό,τι πρέπει για ξεκούραση και ανασυγκρότηση, κάτω από τον υπεραιωνόβιο πλάτανο (λένε ότι είναι 500 χρόνων) και την πετρόχτιστη βρύση με το παγωμένο νερό. Στο κέντρο του χωριού δεσπόζει ο μεγαλοπρεπής ναός του Αγ. Γεωργίου, κτισμένος από Πυρσογιαννίτες μαστόρους το 1905, στη θέση παλιότερου

(1712). Στη δυτική του πλευρά επιβλητικά ενσωματωμένα στο ναό, τα δύο πέτρινα καμπαναριά. Για το ιερό του ναού, τον "Άγιο Δήμο" ή αϊδήμους (ου) όπως τον ονομάζει ο γηγενής πληθυσμός σε πολλά μέρη της Ελλάδας, λένε ότι είναι κτισμένο πάνω σε τεράστιους κορμούς δέντρων που παίζουν τον ρόλο θεμελίων. Αυτή ήταν μια πάγια τακτική των μαστόρων σε μέρη που υπήρχαν κατολισθήσεις και σαθρά εδάφη. Μέσα στο χωριό, πέντε λεπτά από την πλατεία, υπάρχει ο διατηρητέος ναός του Αγίου Νικολάου (1772 η ανακαίνιση). Μια πολύ όμορφη, πέτρινη τρίκλινη ξυλόστεγη βασιλική, με τετράριχτη στέγη σκεπασμένη με εγχώρια σχιστόπλακα και εξωνάρθηκα (χαγιάτ) που στηρίζεται σε πέτρινες κολώνες.

Κάτω από τον Άγιο Μηνά, το θρυλικό τόπο αποχωρισμού των μπουλουκιών και των ξενιτεμένων, υπήρχε το πέτρινο γεφύρι της Σιάνιστα, δίπλα στον Παπαλαμπρέϊκο νερόμυλο. Σήμερα δεν υπάρχει τίποτα, εκτός από τις αναμνήσεις του ξενιτεμού των μπουλουκιών.

"Ανάθεμα το βασιλιά, καλή ρούσα μου και το βεζύρη αντάμα, κρίμα πόκαμες αφέντη! Που έδωκαν τον ορισμό να φύγουν οι μαστόροι, Να φύγ(ει) κι ο γυιός μ' ο μοναχός στην ξενιτιά".

Στην καρδιά της κοιλάδας του Γράμμου είναι κτισμένη η Βούρμπιανη (900 μ.Υ. - 37 χλμ. από Κόνιτσα - 5

χλμ. από Πυρσόγιαννη), το αμέσως επόμενο χωριό. Αν και νωρίς, δεν έχει τόσο κόσμο όπως η Πυρσόγιαννη. Αυτό που σήμερα αντικρίζει ο επισκέπτης, δεν είναι ούτε το ένα τέταρτο του παλιού, πολυάριθμου και δυναμικού χωριού. Απία της "εξαφάνισης" είναι τα σαθρά εδάφη και οι κατολισθήσεις.

Γνωστό, θρυλικό μαστοροχώρι από παλιά, φημίζεται για τα πολλά γραφικά ξωκλήσια της, τους ονομαστούς μαστόρους και πρωτομαστόρους. Οι Βουρμπιανίτες ήταν σπουδαίοι και με τη λαϊκή καλλιτεχνική τους έκφραση θα φτιάξουν εξαιρετικές κατασκευές και μεγάλα έργα, αρχικά κοντά στον τόπο τους, κι έπειτα σε κάθε γωνιά της Ελλάδας.

Κτίζουν το μοναστήρι της Ζέρμας (1802) και αργότερα το επισκευάζουν. Επίσης, επισκευάζουν το, αγνώστων κτιστών, γεφύρι της Ζέρμας ή Καντσιώτικο. Ακολουθώντας άλλους ή φτιάχνοντας τα δικά τους μπουλούκια, γύρισαν τα Βαλκάνια κατασκευάζοντας καμπαναριά, σπίτια και αρχοντικά, περίτεχνες θύρες - για τις οποίες (όπως όλοι) συμφωνούσαν ξεχωριστή τιμή, εξαίρετα λιθανάγλυφα, κυμάτια και έλικες ιδιαίτερης τέχνης. Δούλεψαν στην Βουλή, στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, σε πολλά νεοκλασικά, στο Λαύριο, το Μαντούδι, το Μεσολόγγι, τις μητροπόλεις στα Γιάννινα και την Κόνιτσα. Αρκετοί έφτασαν στην Αιθιοπία και

το Σουδάν. Μικρότερος αριθμός ήταν εγκατεστημένος στην Σμύρνη και την Κωνσταντινούπολη.

Η Βούρμπιανη είναι γενέτειρα των Κώστα Γραμματικού (μαστορόπουλο αρχικά) σύμβουλου και γραμματέα του Αλή των Ιωαννίνων και του Αναστασίου Ευθυμίου, λαμπρού ιστορικού, μελετητή και λαογράφου που κατέγραψε και πρόβαλε την Βούρμπιανη μέσα από το ογκώδες συγγραφικό του έργο. Εδώ γεννήθηκε ο Σωτήρης Μπενζαδές καπετάνιος των "Σωτηραίων" που έδωσαν το παρόν σε πολλές μάχες του Εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα του 1821 και βγήκαν νικητές από την τρίμηνη πολιορκία της Βόνπσας (Δεκ 1828 - Μαρ 1829).

Στη μεγάλη πλατεία, στο κέντρο του χωριού, η πελώρια εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου δεσπόζει με το ψηλό πέτρινο καμπαναριό και το ηλιακό ρολόι στην πλευρά που βρίσκεται ο κήπος. Τον Δεκαπενταύγουστο γίνεται εδώ το καθιερωμένο μνημόσυνο, υπέρ των Β. Μελά, Χ. Ψύλλα, Ζ. Κατσαντώνη, Α. Τράντα, Β. Τζόγια, μεγάλων ευεργετών και δωρητών της Βουρμπιανης.

Ένας από αυτούς τους ξενιτεμένους Βουρμπιανίτες, ο Χαρίσης Ζήκος (απεβ. 1882), άφησε την περιουσία του για να ιδρυθεί το σχολείο. Το βλέπετε λίγο πιο κάτω, με τη γαλάζια πινακίδα που γράφει «Γυμνάσιον Βούρμπιανης».

(Συνέχεια στο επόμενο)

Η επαρχία μας το 1913 κατά τον Β. Τζαλόπουλο

Επιμέλεια: Χ. Γκούτος

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τῆς πόλεως ταύτης εἶναι σχεδὸν νεκρά, ἐλλείπει συγκοινωνίας. Ἐν γένει δὲ ἡ κοινωρία τῆς πόλεως ταύτης παρουσιάζει τι τὸ ναρκωτικὸν ὑπὸ ἐκπολιτιστικὴν ἔποψιν καὶ ἐθνικὴν, μολονότι οἱ κατὰ καιροὺς Μητροπολίται ἐμερίμνησαν μετ' ἀπαραμίλλου γενναιότητος νὰ ἐμβάλωσιν εἰς αὐτὴν δύναμιν καὶ ψυχὴν ζῶσαν, ἀλλὰ πᾶσαι αἱ προσπάθειαι ἀπέβησαν ἄκαρποι, προσκρούσασαι ἐπὶ τῆς ἰδιοτροπίας καὶ διχογνωμίας τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχόντων ἢ Κοντζαμπασήδων.

Καὶ εἶναι λίαν ἐνδεδειγμένον ὅτι ἐξαιρετικῶς ἡ πόλις αὕτη ἔσχε πάντοτε τὴν καλλίστην τύχην ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν Μητροπολιτῶν, καθὼς ἐσχάτως τὸν Κωνσταντῖνον νῦν Τραπεζοῦντος (Συνοδικὸν) καὶ τὸν νῦν Σπυρίδωνα μὲ στιβαρὰς χεῖρας ὅπως χαλιναγωγῆσωσι καὶ ἀνορθώσωσι τὴν ἀπονεναρωμένην ταύτην κοινωρίαν, καὶ ἀναδείξωσιν αὐτὴν εὐπρεπῆ καὶ δρῶσαν, ἀλλὰ οἱ συνεργάται ἦσαν ἄποσοῦτοι, ὥστε ἀριθμοῦνται εἰς τὰ δάκτυλα. Ἐν τούτοις εἰς τὸν νῦν Μητροπολίτην Βελλᾶς καὶ Κονίτσης κ. Σπυρίδωνα ἡ ἐπαρχία ὀφείλει πολλὰς χάριτας καὶ ἄπειρον εὐγνωμοσύνην, διότι ἄγρυπνος λειτουργὸς τῆς Πίστεως καὶ ἀκούραστος διδάσκαλος τοῦ Γένους, δὲν ἔπαυε ἐπισκεπτόμενος καὶ τὰ σμικρότατα καὶ ἀσήμαντα χωρία τῆς ἐπαρχίας του, εἰς τὰ ὁποῖα ἴδρουν ἐκκλησίας καὶ σχολεῖα, διώρθωνε τὰ κακῶς ἔχοντα τοιαῦτα καὶ ἐγκαθίστα ἀναλόγως τοῦ περιβάλλοντος, δέκτας καὶ δραστηρίους διδασκάλους εἰς ἕκαστον χωρίον, μὲ θυσίαν πολλάκις τοῦ ἰδίου του βαλαντίου καὶ τῆς ἐπαπειλουμένης ὑπὸ τῶν διαφόρων προπαγανδιστῶν ζωῆς αὐτοῦ. Εἰς τὴν ἐπίμονον αὐτοῦ ἐνέργειαν ἐπίσης ὀφείλεται ἡ ἀνύψωσις τοῦ διδασκαλικοῦ γοήτρου εἰς τὴν δέουσαν περιωπὴν, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον εἶχε καταπέσει ἐν ἀπάσῃ σχεδὸν τῇ

Ἡπειρῶ, ὥστε ἐτάσσετο ἐν τῇ συνειδήσει τῶν κοινοικῶν Ἀρχῶν καὶ ἀπολυταρχικῶν ἐφοροεπιτρόπων εἰς τὴν ἐσχάτην βαθμίδα τοῦ ὑπαλλήλου καὶ εἶχε περιέλθει διὰ τοὺς δυστυχεῖς διδασκάλους «βίος ἀβίωτος». Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ Μητροπολίτης Σπυρίδων τῆς Κονίτισης συνεκρότησε τὸν πρῶτον ἐν Ἡπειρῶ διδασκαλικὸν σύνδεσμον ἐν Κονίτῃ, δι' οὗ ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς εἰς τὸ μέλλον ἀπὸ συμφώνου δράσεως τῶν διδασκαλικῶν κέντρων. Ἀλλ' ἤδη ἐπῆλθε τελεία ἀναιροπὴ τῶν πραγμάτων, καθ' ἣν ὁ διδάσκαλος θὰ καιροφυλακτῆ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας καὶ οὐχὶ εἰς τὴν θύραν τῶν Κουτσαμπασήδων ὡς ἰκέτης.

Ἐπίσης ἄξιον λόγου ἔργον τῆς Α. Σ. τοῦ Μητροπολίτου Σπυρίδωνος εἶναι ἡ ἐνεργὸς δραστὴς πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ Ἀναγνωστοπουλείου Γυμνασίου ἐν Κονίτῃ, ὑπερνικήσαντος πλεῖστα παρεμβαλλόμενα ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων ἐμπόδια διὰ τὴν ἐκδοσὶν τῆς σχετικῆς ἀδείας· ἐδέησε δὲ νὰ μεταβῆ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων καὶ νὰ ἐνεργήσῃ καταλλήλως, ὥστε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐκδοσὶν Σουλτανικοῦ φερμανίου διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ἀναγνωστοπουλείου.

Ὁ ἴδιος δὲ ἔθεσε τὸν θεμέλιον λίθον μετὰ τοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου εὐεργέτου Ἀναγνωστοπούλου κ. Παρμενίδου, ἐπὶ τῆς ἐγκριθείσης ἀνωθεν τῆς Μητροπόλεως εἰς θέσιν Πλάτανον περιβλέπτου τοποθεσίας, ἀλλ' ἔνεκα τῶν ἐπισυμβάντων ἀπροόπτων πολιτικῶν γεγονότων ἡ ἐργασία διεκόπη μέλλουσα ἤδη νὰ συνεχισθῆ ὑπὸ λίαν εὐνοϊκωτέρας συνθήκας. Τὸ ἐν λόγῳ Γυμνάσιον, πρότυπον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν συμφώνως πρὸς τὰς διαλαμβανομένας ἐντολὰς τῆς διαθήκης τοῦ διαθέτου, μέλλει νὰ διεξαγάγῃ ἐκ τῆς νάρκης τὴν νεκρὰν ταύτην ἐπαρχίαν καὶ νὰ διαπαιδαγωγήσῃ καὶ ἐκπολιτίσῃ τὴν μαρασμένην Ἑλληνικὴν νεολαίαν καὶ ἐξυψώσῃ τὸ αἶσθημα τῆς παιδείας, ἣτις εὐρίσκειται εἰσέτι εἰς τὸ λίκνον τῆς, συγχρόνως δὲ ἐμψυχώσῃ καὶ ἀναζωογονήσῃ τὸ μύχιον ἐκεῖνο ἑλληνοπρεπὲς φρόνημα, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἐκρυσεν εἰς τὰ βάθη ἢ ἐπάρατος ἀπὸ αἰῶνων δουλεία.

Νῦν δὲ ἡ Κόνιτσα διατηρεῖ πλήρες Σχολαρχεῖον, διευθυνόμενον ἐπαξίως ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπὸ τοῦ δέκτου Σχολάρχου τῆς πόλεως ταύτης Νικ. Παπακώστα, Παροθναγωγεῖον καὶ Δημοτικὸν Σχολεῖον, ἅτινα ἀνήγαγεν εἰς τὴν πρέπουσαν περιοπὴν ἢ ἀκάματος ἐνέργεια τοῦ Μητροπολίτου.

Ἔτερον μέγα ἐπίσης ἔργον τοῦ ἐν λόγῳ Μητροπολίτου εἶναι ἡ σύστασις τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου Βελλᾶς εἰς τὴν ὁμώνυμον μονὴν πλησίον τοῦ σταθμοῦ Καλπακίου ἐπὶ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἰωαννίνων εἰς Κόνιτσαν ὁδοῦ, τὸ ὁποῖον σκοπὸν ἔχει τὸν καταρτισμὸν ἱερέων ἱκανῶν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν διὰ τὰς διαφόρους ἐκκλησίας τῆς ἐπαρχίας. Εἰς τὴν ὑπεράνθρωπον ταύτην ἐνέργειαν ὁ Μητροπολίτης προέβη ἄνευ τῶν ἐλαχίστων προσόδων, οὐδενὸς κληροδοτήματος, μόνον διὰ τῶν συνδρομῶν τῶν ὁμογενῶν καὶ τῆς θυσίας τῶν ἰδίων αὐτοῦ προσόδων. Χάριν τοῦ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ ὑπέστη στερήσεις, κακουχίας, ἐπαιτῶν κυριολεκτικῶς ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου τούτου. Κατώρθωσε δὲ ἐντὸς ἐνὸς ἔτους νὰ θέσῃ εἰς λειτουργίαν τὸ ἐν λόγῳ ἐκπαιδευτήριον ἐντὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βελλᾶς, εἰς τὸ ὁποῖον πλὴν τῶν θρησκευτικῶν καὶ τῶν ἄλλων συναφῶν τῷ ἐπαγγέλματι μαθημάτων ἐδιδάσκετο καὶ ἡ γεωπονία καὶ ἡ μελισσοκομία, ἐφόδια ἀπαραίτητα εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα δι' ἓνα ἱερέα.

Διὰ νὰ ἀννυψώσῃ δ' ἔτι μᾶλλον τὴν θέσιν τοῦ ἱερέως καὶ ἢ ὀπωσδήποτε ἡ συντήρησις του ἱκανοποιητικὴ καὶ ἀξιοπρεπὴς, πρὸ δεκαετίας σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς ποιμαντορίας του εἰς Κόνιτσαν δὲν προέβη εἰς χειροτονίαν οὐδενὸς ἱερέως μὴ τελειοφοίτου Ἱερατικῆς Σχολῆς ἢ Γυμνασίου, μολονότι ἡ ἐπαρχία του ἠσθάνετο ἔλλειψιν ἱερέων. Καὶ τοῦτο διότι εἶχε πάντοτε ἐν νῶ τὸ μεγαλεπήβολον σχέδιον τῆς ἰδρύσεως Ἱεροδιδασκαλείου, ὅπερ θὰ προμηθεύῃ εἰς τὰς διαφόρους κωμοπόλεις καὶ χωρία ἱερεῖς ἀξίους τῆς ἀποστολῆς των, ἀφοῦ πρῶτον ἐξαντληθῶσιν οἱ ὑφιστάμενοι τοιοῦτοι τῆς τελείας ἀγροματωσύνης. Ἴδου καὶ μία ἔνδειξις ἀφιλοκερδίας ἐνῶ κάλλιστα ἠδύνατο νὰ χειροτονῇ τὸν τυχόντα ἀργυρολογῶν εἰς βᾶρος τοῦ ποιμνίου του, ὅπως οἱ πάντες συνειθίζουσι νὰ πράττωσι· ἀλλ' ἀπέναντι τοῦ ἐπιδιωκομένου ὑπ' Αὐτοῦ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ ὑπὸ θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν ἔποψιν τὸ συμφέρον ἀπεδίωξε. Τὸ μέγα ὄνειρόν Του ἐξεπλήρωσε καὶ εἶδε διαλάμπον τὸ ἱερὸν Αὐτοῦ χαλκεῖον, τὸ ὁποῖον ἐφρόντισε καὶ νὰ προικῆσῃ διὰ τὸ μέλλον, ἵνα μὴ ἐν χρόνῳ ναυαγήσῃ, διὰ σταθεροῦ κληροδοτήματος. Ἐξηγόρασε τὴν ἀπέραντον πεδιάδα πλησίον τῆς Μονῆς ὑπὸ τινος Τουρκαλβανοῦ Μπέη ἀντὶ 500 εἰκοσαφράγκων, τὴν ὁποῖαν ἐσκόπει νὰ ἀποξηράνῃ τῶν ἐν αὐτῇ πλημμυριζόντων ἑλῶν καὶ καταστήσῃ καλλιεργήσιμον καὶ γόνιμον.

(Συνέχεια στο ἐπόμενο)

Τσαϊ (στα γυνιά μου)

Κίτσιου Ειρήνη

Με μια κούπα ιδεώδες
πράσινο και χρυσό
επουράγια καρτάτα του Μπαχ
στον "οίκο του κερού"
ογδόντα τέσσερις χιλιάδες μαθητές
τον Βούδα εξαπάτησες.

Γλυκιά αγαισθησία
ο ρυθμός των δακτύλων
στον κλειδοκίμβαλου το ασπρόμαυρο
ή το αφέψημα του τσαγιού
σ' οδηγεί στην ανυπαρξία του χώρου;

Πάλι τα φύλλα του ξεδίπλωσε
στους ατμούς σκουρόχρωμης πορσελάνης,
ενωδία καταχρηιάς από βαθύ φαράγγι
άρωμα βροχής από γη διφασμένη
κι αν το επιθυμείς ν'εαρέ μου σοφέ
σαγήνευσέ με ξανά
με τους ρυθμούς των λιγνών σου δακτύλων.

Σημειώσεις: "Οίκος του Κερού" (Κίνα, Ιαπωνία), είναι η αίθουσα όπου πίνεται το τσαϊ (Σουκίγια).

Η αίθουσα του τσαγιού δεν έχει όψη εντυπωσιακή είναι μικρότερη κι απ' το πιο μικρό γιαπωνέζικο σπίτι, ενώ τα υλικά κατασκευής της υποβάλλουν την ιδέα μιας εξευγενισμένης ένδειας.

Τα Κονιτσιώτικα (Λαογραφικά-Γλωσσικά)

Επανεκδόθηκε το βιβλίο «Κονιτσιώτικα» του Χαρ. Ρεμπέλη από το Σύλλογο Ασημοχωρικών Αθηνών «η Πρόοδος» και με δαπάνη του κληροδοτήματος του ιατρού Βασ. Χρήστου.

Η πρώτη έκδοση είχε εξαντληθεί από καιρό και πολλοί ήταν εκείνοι που το αναζητούσαν. Είναι ένα περισπούδαστο βιβλίο με γλωσσική και λαογραφική ύλη των χωριών της επαρχίας μας, για τη συλλογή της οποίας ο Χαρ. Ρεμπέλης εργάστηκε επί σειράν ετών (προπολεμικά) με αγάπη, ευσυνειδησία, μέθοδο και αξιέπαινη προσπάθεια για να φέρει εις πέρας το δύσκολο αυτό έργο.

Όπως σημειώνει η κριτική επιτροπή (σελ. 7), μία από τις κυριότερες αρετές της συλλογής είναι η μεγάλη φωνητική ακρίβεια της απόδοσης της λαϊκής προφοράς. Αξιόλογη επίσης είναι και η σαφέστερη ερμηνεία λέξεων με ποικίλες φράσεις από παροιμίες, στίχους δημοτικών τραγουδιών κ.λ.

Μετά την εμπειριστατωμένη εισα-

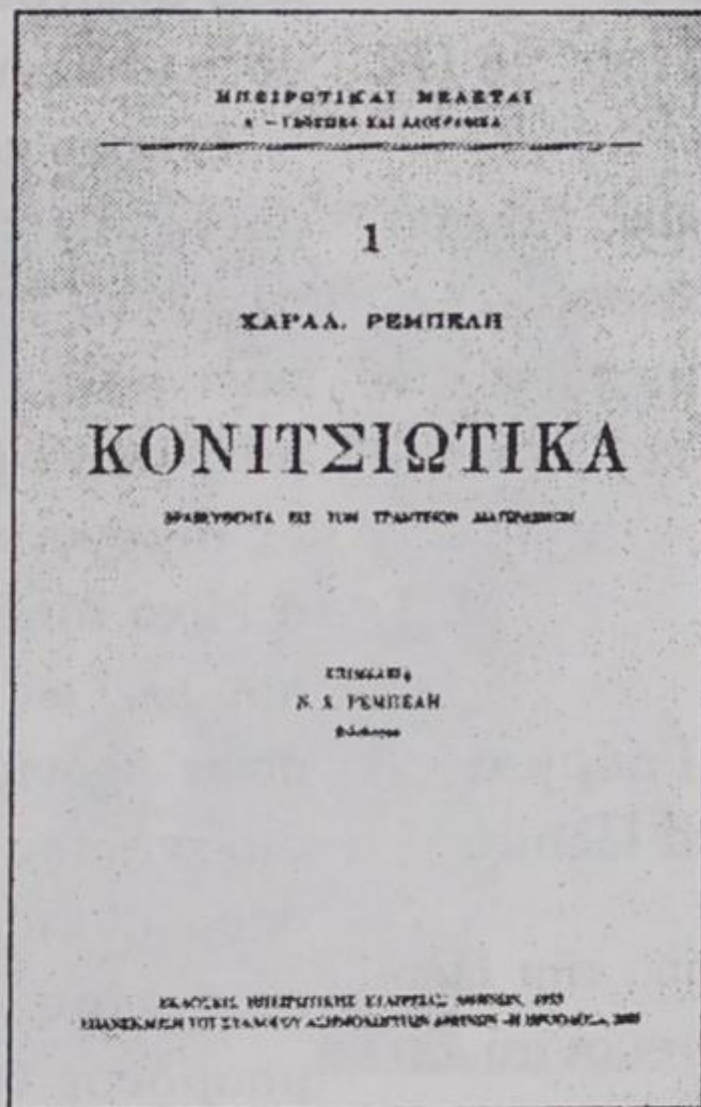
γωγή του συγγραφέα-δασκάλου Χ.Ρ. ακολουθούν δημοτικά τραγούδια της επαρχίας μας (τραγούδια του τραπέζιού ή καθιστά και του χορού, νυφιάτικα τραγούδια και του γάμου, λιανοτράγουδα, νανουρίσματα, λασαρικά, μοιρολόγια και τραγούδια του Χάρου και του Κάτω κόσμου.

Ακολουθούν τα πεζά: παραμύθια, παραδόσεις, ευτράπελοι, διηγήσεις, παροιμίες και παροιμιώδεις φράσεις, ιδιωματικές φράσεις, αινίγματα, ευχές, κατάρες, αντιλαβές, γλωσσοδέτες και ρυθμικές φράσεις.

Το τρίτο μέρος του βιβλίου περιέχει φθογγολογικές και γραμματικές παρατηρήσεις για το γλωσσικό ιδίωμα των μαστοροχωρίων Κόνιτσας,

τοπωνύμια της επαρχίας, πλούσιο γλωσσάριο, κουδαρίτικα, ήτοι συνθηματικό γλωσσάριο των κουδαραίων (μαστόρων), για να συνεννοούνται στις οικοδομές μεταξύ τους, χωρίς να τους καταλαβαίνουν οι άλλοι.

Το βιβλίο είναι αξιόλογο και απαραίτητο για κάθε σπίτι. Το διάβασμά

του σε μεταφέρει νοερά σε παλιούς καλούς καιρούς και ποικίλες εκδηλώσεις της ζωής των κατοίκων των χωριών μας, εκδηλώσεις, που, σιγά σιγά, πάνε να εκλείψουν και σπουδαία ήθη και έθιμα όλο και λησμονούνται.

Για την προμήθεια απευθυνθείτε:

Νικ. Ρεμπέλης, Κόνιτσα, τηλ. 26550-23071

βιβλιοπωλεία Ιωαννίνων:

1) "Δωδώνη" Μιχ. Αγγέλου 27,

2) "Δωδώνη" 28 Οκτωβρίου 25

3) "Κωνή" Αλ. Διάκου 12

4) "Δωδώνη" Ανδ. Μεταξά 28 Πλ.

Εξαρχείων, Αθήνα

5) Βιβλιοπωλείο "Πλουμής" Κόνιτσα

6) Διον. Γκάσιος, Κόνιτσα.

Για μια πρώτη γεύση, παραθέτω την παράδοση «τα στοιχεία του Γράμμου» (σελ. 152).

Σ.Τ.

"Τα στοιχεία του Γράμμου" (κατά Κώστα Λόη από Πληκάτι)

Στην κορφή στη Σκάλα τημ Πληκαδίτ'κη, εκεί π'αγναντεύονται απ' οχπίσω τα βουνά τ'ς Γράμμοσας, είναι μια μικρή λίμν', έτσ' σα λούτσα, πόχει κάμποσο νερό απ' τα χιόνια που λειών' και κατασταλάζ'ν σ' αυτή. Μέσα σ' αυτή τη λίμν', όπως μου μολογούσε ο Κώστας Λόης απ' τ'ς Πλη-

κάδες, ζάει ένα στοιχειό, κι όντας παν'ν τα πρόβατα κι αργκελέδες να πιούν νερό το βάχι' το γιόμα στην άκρ' στη λίμνη, βγαίν' το στοιχειό, αρπάζ' από κένα και το τρώει.

Απ' οχπέρ' από τη Σκάλα κατά το Γραμμοσιάνκο είν' εν' άλλο στοιχειό μέσα σε μια σπλιά. Αυτά τα δύο στοιχεία έχ'ν έχτρα κι αμάχ', δε θέλ' να δει τ' ένα τ' άλλο και τρώγονται. Στα χινοπώρια, όντας αρχινάν να φεγ'ν οι βλάχ' απ' τα βουνά και ρημάζ' ο τόπος, τότες αυτά τα δύο στοιχεία αρχινούν τομ πόλεμο που βουγούν τα βουνά κι οι ράχες.

Ειούτο πούεινε στη Σκάλα πολεμάει και ρίχνει κούτσουρα δαδί από το λόγγο το Ντεντσιώτ'κο, τ' άλλο πάλε μάτα το Γραμμοσιάν'κο πολεμάει με κεφάλια κεφαλοτύρια από τ'ς στρούγγες τ'ς Γράμμοσας. Για!... ο Μίχα Μπέλλος ο αρβανιτόβλαχος, που ζάει ως τα σήμερα κι έχ' εκατόν πέντε χρόνια, τότειδε τόσες βολές το στοιχειό της Σκάλας και θελ'σε να το σκοτώσ' για να του παρ' τα φλωριά πόχ' μέσα στην κοιλιά τ', μόν' δε μπορούσε να τραβήξ' την κουμπούρα απ' το σιλιάχι του, γιατί τότερεμαν τα χέρια. Τέτοια στοιχεία είναι και στη λίμν' στο Σμόλιγκα, όπως μού'λεγε ο Νικόλα Τέλ'ς απ' το Κεράσσοβο που τάειδε κι όλας με τα μάτια του!

Ο ΣΙΟΥΛΑΣ - Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΗΛΙΘΙΟΥ

του Σπύρου Καλογήρου

Ο Σπύρος Καλογήρου, διαθέτοντας, όπως φαίνεται, εξαιρετικό λογοτεχνικό ταλέντο και αίσθηση του “χιούμορ”, ξετυλίγει μπροστά στα μάτια μας, σαν σε κινηματογραφική ταινία, τόσο γνωστά στιγμιότυπα, στους κάπως ηλικιωμένους κυρίως, από την κοινωνική ζωή της αγροτικής περιφέρειας του αιώνα που πέρασε.

Το κεντρικό πρόσωπο των διηγήσεων ο Σιούλας, ένα παιδί που “το τήραξε ο Γιατρός στα Γιάννενα κι ’πε ότι έχει το μελό γιαστραμένο κι ότι μόνο ο Θεός μπορεί να το κάν’ καλά”, δίνει τη δυνατότητα στο συγγραφέα να μας μεταφέρει σκηνές της καθημερινής ζωής, που οι “γνωστικοί” μόνο στο σκοιάδι ή σ’ έναν ηλίθιο θα μπορούσαν να εμπιστευτούν

Στις 152 σελίδες του βιβλίου του ο Σπύρος Καλογήρου, όπως σημειώνει στο “Αντί προλόγου” ο π. Νομάρχης Θεσπρωτίας Νίκος Τσώνης, κάνει ένα “σεργιάνισμα στο χθες, λες

και είναι το σήμερα πολλών, μια φυσικότητα και μια αγνή δραματικότητα που χωρίς υπερβολές άλλοτε τρομάζει, άλλοτε καΐδεύει, άλλοτε τραγουδά απαλά, αλλά ανθρώπινα”.

Ο λόγος του συγγραφέα, παραπέμποντας άμεσα και με ακρίβεια στο γλωσσικό ιδίωμα της εποχής και της περιοχής που εκτυλίσσονται τα “γεγονότα”, ίσως δυσκολεύει λίγο τους νεότερους, όμως είναι τόσο βιωματικός και ζωντανός λιτός και καίριος, που στο τέλος είναι βέβαιο, θα κερδίσει κάθε αναγνώστη, ώστε να θέλει, παρά την κάποια αυτοτέλεια των επιμέρους διηγήσεων, να φτάσει απνευστί στο τέλος, ένα τέλος δραματικό θα έλεγα, αλλά

λά τόσο κοντά στην πραγματικότητα που και η εποχή μας βιώνει.

Βέβαια, τα προβλήματα του χθες δεν είναι ίδια με αυτά του σήμερα.

Πολλά λύθηκαν, άλλα δημιουργήθηκαν. Όμως το τελικό άθροισμα λίγο διαφέρει.

Είμαστε υποχρεωμένοι να ζήσου-

με με τα προβλήματα και να παλέψουμε για την επίλυσή τους στα πλαίσια του δυνατού και του εφικτού με υπομονή και επιμονή.

Επίσης για να αξιολογήσουμε το σήμερα θα πρέπει να γνωρίσουμε το χθες. Και ο Σπύρος Καλογήρου μας δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουμε πολλές πτυχές της κοινωνίας μας των περασμένων δεκαετιών.

Για παράδειγμα είναι γνωστή η δεινή θέση της γυναίκας στην ελληνική επαρχία κυρίως πριν λίγα χρόνια και τα σημαντικά βήματα προόδου που στο μεταξύ σημειώθηκαν.

Σαν ένα μικρό δείγμα της τότε κατάστασης της γυναίκας, αλλά και της δύναμης που οδηγεί στην αλλαγή της μοίρας της, θα μεταφέρω ένα μικρό απόσπασμα από το κεφάλαιο "θα γέγονταν ο γάμος".

Η μάνα - η θάβω του Νούσια - λέει στην κόρη της, που είχε αντιρρήσεις για το γαμπρό που της προόριζαν:

"Βουβάσου, μωρή τσακισμένη,

που σκούζεις κι αποχπάνω. Άντας γκίζεραες απάνω στο λόγγο τάχα μου για ξύλα τα ξαστόπσες... Εμένα που με γλέπεις, το μαυροπατέρα σου αχπάνω απ' το κεφάλι μ' τον είχα. Και με βάρεσε και μ' άμπωξε και νηστική μ' άφκε, εγώ δε γύρζα μάτια να τηράξω αλλού...

Άντας διαβούν τα χρόνια, αλλάζουν τα πράματα. Έρχονται τα παιδιά, μεγαλώνει η φαμίλια... έχει κι η μαυρογυναίκα ένα λόγο. Έτσι να κάμεις κι εσύ. Να βαστηθείς στην αρχινή και τα πράματα θα να 'ρθουνε μαναχά τους".

Κλείνοντας, θα 'θελα να ευχηθώ στο συγγραφέα υγεία για να συνεχίσει τη δημιουργική συγγραφική του πορεία.

I.T.

Σημείωση: Για όσους ενδιαφέρονται για το βιβλίο η διεύθυνση του συγγραφέα είναι:

Φιλιάτες 46300 - Τηλ. 26640 22137

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΑΤΣΑΝΟΥ - ΖΕΥΤΟΛΑ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ

ΑΒΕΡΩΦ - ΚΟΝΙΤΣΑ
Τηλ.: (0655) 22529

Τηλ. Οικίας: (06510) 93622
Κιν.: 0945182799

Επιβιώσεις λιθολατρίας

ΜΑΡΙΑΣ ΤΣΟΥΠΗ

Η πέτρα είναι ένα στοιχείο της φύσης που στήριξε στις εγγενείς ιδιότητες της τις διάφορες χρήσεις της, αλλά και το πλήθος των ενεργειών, μύθων και δεισιδαιμόνων συνηθειών γύρω από αυτήν. Έτσι έγινε όπλο, εργαλείο, μέσο μαγείας ή μαντικής, αποτροπής, θεραπείας, οροθέτησης (καθορισμός συνόρων), φυλαχτό και ανάθημα.

Αρχικά την αντοχή και τη στερεότητά της εκμεταλλεύτηκε ο πρωτόγονος και για αυτό η πέτρα έγινε μέσο άμυνας, αλλά και εξυπηρέτησης στις καθημερινές ανάγκες του. Έγινε εργαλείο όπως όλα τα φυσικά αντικείμενα με τα οποία έρχονταν σε άμεση επαφή και με τα οποία μπορούσε να ελέγχει, να επηρεάζει και να αλλοιώνει στοιχεία του εξωτερικού του κόσμου. Η πέτρα έγινε το "μαγικό" όργανο ισχύος και μεταμόρφωσης. Βασικό μέσο εξυπηρέτησης που έκανε τον άνθρωπο να συνειδητοποιήσει την ικανότητά του να λειτουργεί πλέον ως δρών άτομο μέσα σε μία νέα πραγματικότητα. Έτσι απέκτησε όχι μόνο ωφελιμιστική αξία αλλά προσφέρθηκε και στην ανάγκη του για τις συμβολικές αποτυπώσεις της σκέψης του.

Ο άνθρωπος πίστεψε, λοιπόν, ότι

οι λίθοι όπως και τα άλλα στοιχεία της φύσης, κρύβουν μια ζωτική δύναμη, ένα άυλο και αόρατο πνεύμα. Η δύναμη αυτή στηρίζεται, όπως πιστεύεται, στην ιδιαίτερη σχέση τους με τη γη. Γιατί οι λίθοι είναι γέννημά της και αντλούν τις ιδιότητές τους από τη γειτονία μαζί της. Εξάλλου λίθοι, ζώα και φυτά μπορούν να δεχθούν τις ουράνιες ενέργειες γιατί έχουν πλαστεί από το Δημιουργό. "Μεστά πάντα θεών", έλεγε ο Μιλήσιος Θαλής σχετικά με τη θεία δύναμη που κρύβεται στα πλάσματα του κόσμου. Η πέτρα περιβλήθηκε, δηλαδή, με θρησκευτική σημασία και η λιθολατρία αποτελούσε μια μορφή λατρείας της φύσης.

Από τους Έλληνες και άλλους λαούς αποδόθηκαν στους λίθους μαγικές, μαντικές και φυλακτικές ιδιότητες. Ακόμη και για την πλάση του ίδιου του ανθρώπου διάφορες ερμηνείες στηρίζονται στη "στοιχειολατρία" (=δοξασίες και τιμές) της πέτρας. Έτσι η πλάση του Αδάμ-σύμφωνα με την Γένεση-και της Πανδώρας-σύμφωνα με τον Ησίοδο-είναι μια ανάμνηση της αγγειοπλαστικής και κυρίως της κατασκευής πήλινων ειδωλίων. Όπου όμως χρησιμοποιούσαν ως ύλη περισσότερο το ξύλο ή

το μάρμαρο εκεί οι άνθρωποι θεωρούνται κατασκευασμένοι από αυτά τα υλικά. Σύμφωνα με αρχαίο ελληνικό μύθο οι άνθρωποι παράγονται από τις πέτρες που ρίχνουν πίσω τους ο Γενάρχης Δευκαλίων και η σύζυγος του Πύρρα.

Η πέτρα συνδέθηκε, επίσης, με την αποτροπή του Κακού και οι αποτρεπικές αυτές ιδιότητές της είναι ήδη γνωστές από την αρχαιότητα και εκφράστηκαν με διάφορους τρόπους. Χαρακτηριστική είναι η εξής περίπτωση: μπροστά από κάθε αρχαίο ελληνικό σπίτι έστηναν μια ψηλή κωνική πέτρα που ήταν αφιερωμένη στον αλεξίκακο θεό Απόλλωνα. Την έλεγαν "Απόλλωνα Αγυιέα" (Απόλλωνα του δρόμου) και πάνω της έχυναν λάδι και τη στόλιζαν με ταινίες. Άλλοτε την έλεγαν βωμό και άλλοτε έστηναν πλάι της ένα βωμό. Ούτως ή άλλως η πέτρα αυτή προστάτευε το σπίτι από το Κακό¹. Φαίνεται πως στην πέτρα αυτή μπορούμε ν' αναζητήσουμε μια επιβίωση της αποτρεπικής απολλώνιας πέτρας καθώς μέχρι και σήμερα επιζει ο φυλακτικός συμβολικός της ρόλος.

Μία κωνική πέτρα, λοιπόν, συναντούμε να υπάρχει στην καπνοδόχο ή στη στέγη πολλών σπιτιών στην Ήπειρο, αλλά και σ' άλλες περιοχές.

Είναι ο λεγόμενος "τσούτσουρας" ή "κούκος" που στερέωναν και στερέωνουν ακόμα οι μαστόροι στο κεντρικό τμήμα του "καπέλου" της καμινάδας (εικ. 1,2) ή κατά μήκος της "ράχης" της στέγης του σπιτιού.

Είναι χαρακτηριστικό το ότι στα πολύ νεότερα χρόνια όπου δουλεύουν Αλβανοί μαστόροι-χτίστες και κατασκευάζουν καμινάδες πάντα τοποθετούν τον "κούκο" στο καπέλο της καμινάδας. Στην Κόνιτσα και στην πρόσφατη αναπαλαίωση που έγινε στο σπίτι της Χάμκως επανατοποθετήθηκε στην αυλόθυρα, και συγκεκριμένα στο κεντρικό τμήμα της ράχης της στέγης, αποτρεπικός τσούτσουρας από λευκή κατάλληλα πελεκημένη πέτρα (εικ. 4). Ο κατασκευαστής μάστορας Παντελής Νακολάρης (52 ετών το 2004, από την Πρεμετή της Β. Ηπείρου), με βάση τις γνώσεις του και την εμπειρία του από την πατρίδα του, μας είπε χαρακτηριστικά: "εμείς στην Αλβανία αυτό το βάζουμε για σπίτι μεγάλο. Είναι μπένς; Ποιος είναι από οικογένεια μεγάλη, κι ας είναι χριστιανός ή μουσουλμάνος, αυτό το βάζει στο σπίτι του. Φαίνεται ποιος είναι πλούσιος και το βάζει για τύχη". Σύμφωνα με την άποψη αυτή η κωνική πέτρα αποτελεί στοιχείο διάκρισης των ενοίκων αλλά και μέσο προστασίας από την κακοτυχιά.

1. Βλ. γι' αυτά M.P. Nilsson, Ελληνική λαϊκή θρησκεία (μετάφραση Ι.Θ. Κακριδής Αθήνα 1966: 77.

Ωστόσο, ο φυλακτικός ρόλος της πέτρας αυτής ατόνισε για τους δικούς μας μαστόρους οι οποίοι στην εξήγηση της παρουσίας της αναφέρονται στον πρακτικό της ρόλο. Στην Κόνιτσα ο Μιχάλης Σπανός συνταξιούχος σήμερα μάστορας από το Πεκλάρι σε σχετική συζήτηση (7 Ιουνίου 2004) είπε: "Αυτή την πέτρα εμείς οι μαστόρ' τη βάζαμαν στο τέλος για βάρος άπαν' στις άλλες τις πέτρις. Τη βάζαμαν και για ομορφιά. Λέγαμαν: Τώρα να βάλουμε και τον κούκου". Είναι αξιοπρόσεκτος εδώ όχι μόνο ο λειτουργικός ρόλος της τελευταίας κωνικής πέτρας πάνω από τις άλλες αλλά και ο αισθητικός. Μέσα από τα λόγια αυτά επιβεβαιώνεται η συνύπαρξη στο έργο του μάστορα τόσο της χρηστικότητας όσο και της καλαισθησίας. Αν προσθέσουμε και τον λησμονημένο συμβολικό ρόλο τότε το έργο αυτό συμπυκνώνει την τριπλή διάσταση που έχει κάθε λαϊκό δημιούργημα: πρωτίτως λειτουργικότητα σε συνδυασμό με την διακοσμητική μορφή, αλλά και την ανάγκη να υποδηλώσει τις μεταφυσικές του ανησυχίες τις προλήψεις και τις δοξασίες της

κοινωνίας που ανήκει.

Στο Ζαγόρι συναντήσαμε συχνά τον "κούκο" σε καμινάδες και στη ράχη της στέγης του σπιτιού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτό της εικ. 3 (Τσεπέλοβο) όπου η πρακτικότητα, η αισθητική και πιθανόν ο συμβολισμός ενισχύεται με την διπλή "ενισχυτική επανάληψη" της μυτερής πέτρας. Στο Βραδέτο ο παλαιός φυλακτικός "τσούτσουρας" επανενοικίστηκε στη στέγη στο εικονοστάσι του Αν-Δημήτρη (εικ. 5). Βρίσκεται στην είσοδο του χωριού και είναι ένα από τα εικονίσματα που ζώνουν κυκλικά προστατευτικά τον οικισμό. Στην κύρια όψη του εικονίσματος επανατοποθετήθηκε επίσης η αρχική λιθανάγλυφη πλάκα όταν ξαναχτίστηκε με την διάνοιξη του δρόμου². Ξεχωριστό ενδιαφέρον έχουν τα ανάγλυφα πάνω σ' αυτήν θέματα του σταυρού, του δικέφαλου αετού και της ανθοφόρας γλάστρας. Εδώ η τεχνική του μάστορα-πελεκάνου συνυφαίνεται με την τέχνη του και αποτυπώνει πάνω στην πέτρα μια πολυδιάστατη έκφραση της λαϊκής δημιουργίας. Αυτή αποτελεί βέβαια αντικείμενο μιας άλλης θεματικής ενότητας³.

2. Για τις πληροφορίες ευχαριστώ και από την θέση αυτή τον κ. Γιάννη Βασδέκη, δάσκαλο από το Βραδέτο.

3. Ο λιθόγλυπος αυτός διάκοσμος σε κοσμικά και εκκλησιαστικά κτίσματα του Ζαγορίου αποτελεί το θέμα μελέτης της διδακτορικής μου διατριβής.

Αλλά ο "τσούτσουρας" φαίνεται πως αποτελεί γνώρισμα και άλλων περιοχών, όπως των Τρικάλων όπου δούλεψαν Τζουμερκιώτες, κυρίως, μαστόροι. Εδώ όπως λένε στερέωναν την αποτρεπτική αυτή κωνική πέτρα στην καπνοδόχο "για να φεύγουν τα καρακαντζούλια, τα παγανά". Αλλά και στην Ήπειρο διάχυτη ήταν η αντίληψη ότι η καπνοδόχος ήταν ο χώρος απ' όπου μπορούσε να μπει το Κακό σε κάθε του μορφή : αρρώστια, θανατικό κ.ά.. Μια άλλη επίσης δοξασία ήταν πως "αν λαλήσει ο κούκος" (κουκουβάγια) στην καμινάδα τότε κάποιος θα πεθάνει σ' αυτό το σπίτι.

Αλλά οι αποτρεπτικές ιδιότητες της πέτρας την καθιέρωσαν ακόμα ως ένα από τα πιο αποτελεσματικά φυλαχτά. Ως "αλεξητήρια του κακού" χρησιμοποιήθηκαν από την αρχαιότητα και από διάφορους λαούς. Από το Λουκιανό αναφέρεται ότι οι

Έλληνες για την απαλλαγή των από τα πονηρά πνεύματα αγόραζαν μαγικούς λίθους από τους Χαλδαίους και τους Βαβυλώνιους. Στις Μυκίνες εξάλλου υπήρχε λίθος ("Κορύβας") που όταν τον έδεναν στη μέση έδιωχνε τα φαντάσματα. Αναφέρεται επίσης ότι στην Κύζικο φυλαχτό της πόλης ήταν μια πέτρα ιερή, με πύρινο χρώμα και ίχνη σιδήρου πάνω της. Μέχρι σήμερα είναι γνωστή η χρήση της γαλάζιας γυάλινης πέτρας ("ματάκι") για την προστασία κυρίως των μωρών. Ένα ξεχωριστού ενδιαφέροντος αντίδοτο στο βάσκανο και φθονερό μάτι του περαστικού είναι μια τρύπια εκ του φυσικού πέτρα που συνηθίζουν σε πολλά χωριά της Ηπείρου να κρεμούν στην κληματαριά (εικ. 6).

Διαχρονικά, λοιπόν, ο άνθρωπος κατέφυγε στη χρήση ειδικών φυλαχτών από πέτρα προσδίνοντας σ' αυτήν μια θρησκευτική-μαγική διάσταση.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ - ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ

το χάνι

ΚΛΕΙΔΩΝΙΑ ΚΟΝΙΤΣΑΣ ΤΗΛ.: (0655) 24567
FAX: (06550) 24568

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟΥΣ

ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ ΡΑΓΓΑ

Η αληθινή γνώση και μόρφωση δεν είναι κόσμημα του νου. Ούτε του κεφαλιού στολίδι. Είναι χυμός δυναμογόνος που καθαρίζει τις αράχνες και διαλύει τις τοξίνες του μυαλού. Είναι φως για τη ζωή και δύναμη για δημιουργική δουλειά. Είναι δύναμη για την αλλαγή του κόσμου προς το καλύτερο, προς το ανώτερο, προς το αληθινά καινούριο.

* * *

Η θεωρία γεννιέται από την πράξη. Είναι η γενίκευση της πρακτικής πορείας. Δοκιμάζεται κάθε φορά και κρίνεται στην πράξη. Η θεωρία φωτίζει την πράξη και καθοδηγεί την πρακτική πορεία. Η πράξη κάθε φορά πλουτίζει παραπέρα τη θεωρία. Η πράξη χωρίς τη θεωρία ψηλαφίζει στα σκοτάδια. Η θεωρία χωρίς την πράξη κρέμεται στον αέρα. Εν αρχή ην η πράξις !!

* * *

Στο διάβα της ζωής, η σπράτα δεν είναι στρωμένη με λουλούδια. Όπου συναντούμε αγκάθια και κακοτράχαλα βουνά, δεν κάνουμε πίσω. Τραβούμε μπροστά. Στην κορφή μας περιμένει το ξάγναντο ...

Όταν η δυναμική καλοσύνη ανυψωθεί σε δημιουργική αισθητική, ό-

ταν η ενεργητική τιμιότητα υψωθεί σε αισθητικό κάλλος, όταν η ηθική η ίδια γίνει αληθινή ομορφιά, τότε ο άνθρωπος θα έχει γίνει κυριολεκτικά άνθρωπος. Κι' όταν ο άνθρωπος θα γίνει άνθρωπος, τότε η ανθρωπιά θ' ανέβει όλη τη σκάλα και θα φτάσει στην ομορφιά.

* * *

Πόσο όμορφη είναι η Αλήθεια !! Πόσο ΑΛΗΘΙΝΗ είναι η Ομορφιά! Πόσο ΟΜΟΡΦΗ κι' ΑΛΗΘΙΝΗ είναι η Ανθρωπιά. Πόσο ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ είναι η Αλήθεια κι' η Ομορφιά ! Κι' όμως στον κόσμο δε βασιλεύει ακόμα ο νόμος της ΑΛΗΘΕΙΑΣ αλλά της Ψευτιάς. Ούτε ο νόμος της ΟΜΟΡΦΙΑΣ αλλά της Ασκήμιας. Ούτε ο νόμος της ΑΝΘΡΩΠΙΑΣ αλλά της Απανθρωπιάς. Χρειάζονται σκληροί αγώνες για ν' ανατρέψουμε την ταξική κοινωνία της Ψευτιάς, της Ασκήμιας, της Απανθρωπιάς. Κι' ακόμα σκληρότεροι αγώνες και μεγαλύτερες θυσίες χρειάζονται μετά, για να θεμελιώσουμε τ' αληθινό βασίλειο της Ελευθερίας, της Δημοκρατίας, της Ισότητας, του Δικαίου, της Δημιουργίας, της Ευμερίας, της ΑΛΗΘΕΙΑΣ, της ΑΝΘΡΩΠΙΑΣ, της ΟΜΟΡΦΙΑΣ.

* * *

Η ζωή δε μετριέται από τα χρόνια που πέρασαν αλλά από τα γεγονότα που τη συγκλόνισαν κι' από τη δική μας συμμετοχή στη δράση και στα γεγονότα, με πράξεις και ιδέες, ιδέες και πράξεις.

* * *

Εγκυρη δεν είναι η γνώση-αλήθεια, αν δεν είναι **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ**. Κι' αντικειμενική δεν είναι, αν δεν είναι **ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ**. Η αντικειμενική, συγκεκριμένη γνώση-αλήθεια, **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΛΥΤΗ** Κλείνει όμως μέσα της έναν κόκκο της απόλυτης. Τείνει προς την απόλυτη, γι' αυτό είναι ταυτόχρονα και **ΣΧΕΤΙΚΗ** και **ΑΠΟΛΥΤΗ**. Έτσι η έγκυρη γνώση-αλήθεια, δεν αυτοπροσδιορίζεται από την "εγκυρότητά" της αλλά η εγκυρότητά της προσδιορίζεται από την **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ**, τη **ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΠΟΙΗΣΗ**, τη **ΣΧΕΤΙΚΟΤΗΤΑ** και τη **ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΟΤΗΤΑ** της. Οι Εκχυδαϊστές της επιστημονικής σκέψης ισχυρίζονται και φλυαρούν ότι η αλήθεια είναι ταξική !!! Οι εκχυδαϊστές μπερδεύουν την αλήθεια με την **ερμηνεία** που ωφελιμιστικά κάνουν οι καλοθελητές των τάξεων, των ομάδων, των κομμάτων. Άρα υπάρχει και ατομική αλήθεια!!! Σ' αυτό τον παραλογισμό οδηγεί η εκχυδαϊστική σκέψη. Γι' αυτό τους εκχυδαϊστές, άλλοι, τους λένε σκιτζήδες. Μπερ-

δεύουν την **άποψη-γνώμη** με την **αλήθεια**. Λάθος θεόρατο. Αληθινό είναι ό,τι αντιστοιχεί στην αντικειμενική πραγματικότητα. **Κριτήριο** της αλήθειας (απόδειξη) είναι η **πράξη** και το **πείραμα**.

* * *

Να καταφέρεις, όχι μόνο να μην μπορείς να γίνεις ανέντιμος στην πολιτική και στη ζωή. Όχι μόνον, απλά, να μη θέλεις να γίνεις ανέντιμος. Αλλά, να καταφέρεις **ΝΑ ΜΗΝ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΘΕΛΕΙΣ**, να γίνεις ανέντιμος.

Όσο πιο πολύ ο άνθρωπος γεράζει στο κορμί, τόσο πιο πολύ κι' ακόμα πιο πολύ είν' αναγκαίο κι' όμορφο μαζί να γίνεται πιο νιος κι' από τους νιους στη σκέψη, στην ψυχή και στην καρδιά, γεμάτος τώρα ώριμα νιάτα κι' εσωτερική ζωντάνια. Αρματωμένος πια με την πείρα και τη γνώση και με το βαθύ κριτήριο του καινούριου, μπορεί να γίνει μπροστάρης στους νέους με ιδέες, με τραγούδια και με τη σοφία του. Όμως στη ζωή μας κυρίαρχο ισχύει πάντα το μεγάλο ρητό: **ΤΟΠΟ ΣΤΑ ΝΙΑΤΑ!**

* * *

Γνωρίζω οπωσδήποτε κάτι σημαντικό. **ΠΙΣΤΕΥΩ** σε κάτι μεγάλο κι' αληθινό. **ΘΕΛΩ** κάτι, πολύ δυνατά. **ΕΛΠΙΖΩ** σε κάτι πραγματικά. Γι' αυτό αγωνίζομαι. Αγώνας σημαίνει ελευθερία. **ΕΙΜΑΙ ΛΕΥΤΕ-**

ΡΟΣ. Αυτό που λέει ο Καζαντζάκης: "Δεν πιστεύω τίποτα. Δεν ελπίζω τίποτα. Είμαι λεύτερος", είναι εξωανθρώπινο, εξωλογικό, εξωκοινωνικό, εξωπραγματικό, εξωφυσικό. Γιατί, γενικά, δεν υπάρχει άνθρωπος που να μη πιστεύει τίποτα και να μην ελπίζει τίποτα. Κι' αν υπήρχε, κι' αν, τυχόν, υπάρχει, αυτός ο άνθρωπος που δεν πιστεύει τίποτα και δεν ελπίζει τίποτα ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΛΕΥΤΕΡΟΣ. Γι' αυτό επιτρέψτε μου να αναποδογυρίσω του Καζαντζάκη το ρητό για να ορθοποδίσει: "Δεν πιστεύω τίποτα. Δεν ελπίζω τίποτα. ΕΙΜΑΙ ΑΝΕΛΕΥΘΕΡΟΣ".

* * *

Αν πιστεύεις σε θεό, σε διάβολο, σε πνεύματα, σε θαύματα, σε αγγέλους, σε φαντάσματα, πιστεύεις ακριβώς στα ΜΕΓΑΛΑ ΨΕΜΜΑΤΑ, στη ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΑΤΗ και στη ΜΕΓΑΛΗ ΣΟΥ ΑΥΤΑΠΑΤΗ. Πιστεύεις δηλαδή στο ΜΕΓΑΛΟ ΤΙΠΟΤΑ. Γιατί όλα αυτά είναι ΑΝΥΠΑΡΚΤΑ ΣΚΙΑΧΤΡΑ.

* * *

Η Αρχαία Αθήνα γέννησε τη ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ. Το μεγάλο 21 ήταν η μεγάλη ΕΘΝΕΓΕΡΣΙΑ. Το μεγάλο ΕΑΜ γέννησε τη ΛΑΟΚΡΑΤΙΑ.

* * *

Ο Αμερικανισμός είναι Σύστημα με όνομα. Σημαίνει Αμερικάνικος καπιταλισμός, ιμπερια-

λισμός καπιταλιστική αυτοκρατορία, παγκοσμιοποίηση, πόλεμος, αρχιτρομοκρατία, ισοπέδωση λαών και πολιτισμών. Ο επίσημος Αμερικανισμός είναι ιδεολογία, πολιτική, ηθική και πραχτική.

* * *

Ο Αντιαμερικανισμός, απατάει ακριβώς σ' αυτό που σημαίνει ο Αμερικανισμός, σ' αυτό που είναι ο Αμερικανισμός, σ' αυτό που εμπεριέχει η έννοια και η πραχτική Αμερικανισμός. Έτσι, για να είναι ξεκαθαρισμένο, τί σημαίνει Αντιαμερικανισμός, για να μη φλυαρούν οι καλοθελητές ότι, τάχα, ο Αντιαμερικανισμός στρέφεται ενάντια στο λαό της Αμερικής... Ο Αντιαμερικανισμός πολεμάει τον Αμερικανισμό, αυτόν τον επίσημο, τον κυνικό, το βάρβαρο Αμερικανισμό με το Γκουαντανάμο, το νέο χιλιερικό Νταχάου, το νέο φασιστικό Μακρονήσι...

* * *

Μεγάλη ποίηση, μεγάλη λογοτεχνία, μεγάλη τέχνη γενικά, είναι κείνη που με υψηλή καλλιτεχνική μορφή, με αριστουργηματική μαστοριά και μεγάλη αναπλαστική ομορφιά, αντανakλά δημιουργικά και εκφράζει δυναμικά, μεγάλα αισθήματα, μεγάλα πάθη, μεγάλες κινητήριες δυνάμεις του κοινωνικού γίνεσθαι, μεγάλες πράξεις, μεγάλες ιδέες...

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ '40

Το Γανναδιό είναι ένα από τα σαράντα χωριά της επαρχίας Κονίτσας, Ήταν πλούσιο πριν τον πόλεμο του 1940 γιατί τα περισσότερα σπίτια είχαν από ένα ή και δύο άτομα στο ταξίδι. Οι περισσότεροι ήταν στη Ρουμανία, ελάχιστοι στην Αμερική και άλλοι στο Κάϊρο. Τα εμβάσματα ήταν αρκετά και έτσι το χωριό Γανναδιό το θεωρούσαν το πιο πλούσιο.

Αυτοί που μέναν στο χωριό ασχολούνταν με το κτίσιμο, γι' αυτό οργάνωναν "μπουλούκια" και πήγαιναν στα χωριά του Ζαγορίου καθώς και της Πελοποννήσου. Τις καλύτερες εκκλησίες και διάφορα άλλα έργα "κοσμήματα" τα έφτιαχναν οι κτίστες των δικών μας χωριών, των χωριών της Κόνιτσας.

Πριν τον πόλεμο του '40 η ζωή κυλούσε ήρεμη και ευτυχισμένη, αλλά μετά τον πόλεμο όλα άλλαξαν. Δεν υπήρχαν και πολλές απαιτήσεις στη ζωή. Με κείνα τα ολίγα που είχαμε, ήμασταν ευτυχισμένοι.

Στο χωριό υπήρχε το Παρθεναγωγείο όπου όλα τα κορίτσια του χωριού, μάθαιναν ραπική, κέντημα, αργαλειό και οικοκυρικά. (Το Παρθεναγωγείο ήταν κληροδότημα του Σπυρίδωνος Ν. Ξεινού, ένα από τα

πολλά που είχε φτιάξει. Ήταν από το χωριό Γανναδιό, ταξιδεμένος πολλά χρόνια στη Ρουμανία, με μοναδικό σκοπό στη ζωή του να φτιάξει έργα χρήσιμα στο χωριό του, που τόσο πολύ αγαπούσε. Δασκάλες στο Παρθεναγωγείο ήταν δύο, η Στέλλα και η Σοφία, ήσυχες καλές κοπέλες.

Τα κληροδοτήματα που έφτιαξε ο Σπυρίδωνος Ν. Ξεινός ήταν: Το Παρθεναγωγείο που αναφέραμε, η εκκλησία του χωριού, των Αγίων Ταξιαρχών, η εκκλησία Παναγιά που γιορτάζεται στις 15 Αυγούστου και είναι και το κοιμητήριο του χωριού, η Σπυριδώνειος Σχολή καθώς και διάφορα οικήματα στην πλατεία του χωριού.

Όλα αυτά οικοδομήθηκαν από το 1820 και μετά. Η Σπυριδώνειος Σχολή οικοδομήθηκε το 1828. Λειτουργήσε ως Σχολαρχείο και ήταν νομίζω το πρώτο Σχολαρχείο στην επαρχία της Κόνιτσας. Σ' αυτό φοιτούσαν μαθητές εκτός από τα τρία δικά μας χωριά, Γανναδιό, Μεσαριά, Μποτσιφάρι και χωριά όπως Πουρνιά, Κεράσοβο, Πύργος, Καστανέα και άλλα.

Οι δάσκαλοι και οι καθηγητές πληρώνονταν από το κληροδότημα και η μάθηση ήταν δωρεάν. Υπήρχε

δημοτικό τέσσερα χρόνια και τρία Σχολαρχείο. Τα μαθήματα ήταν ισάξια με τα γυμνάσια των Ιωαννίνων της εποχής εκείνης.

Αποφοίτησαν σημαίνοντα πρόσωπα της δημόσιας ζωής. Το Σχολαρχείο λειπούργησε μέχρι το 1928 και το 1929 έγινε εξατάξιο δημοτικό με μαθήματα πρωί και απόγευμα.

Ο πρώτος δάσκαλος ήτο ο Ιωάννης Γέγιος μετατεθείς από τη Μακεδονία, αλλά γεννημένος στη Μεσαριά και αργότερα γαμβρός στο χωριό μας, εφόσον πήρε για γυναίκα του τη Μαρία Γκουβέλη. Είχα την τύχη να τον έχω κι εγώ δάσκαλο. Καταρτισμένος και με ταλέντο μετάδοσης αυτών που δίδασκε. Μπορώ να πω ότι ήταν ήρωας γιατί κάθε μέρα χειμώνα-καλοκαίρι και με αντίξοες συνθήκες δεν παρέλειπε να έρθει πρωί και απόγευμα στο σχολείο, προερχόμενος από τη Μεσαριά.

Το σχολείο είχε όργανα γεωμετρίας και γυμναστικής. Αργότερα το 1938 αγόρασε και κινηματογράφο με γεννήτρια, διότι ρεύμα δεν υπήρχε στο χωριό. Το μόνο φως που είχαμε ήταν από τις λάμπες πετρελαίου.

Η ζωή στο χωριό ήταν κουραστική καθημερινά. Εκτός από το σπαρμό των δημητριακών, έπρεπε να φυτέψουν και να σπείρουν τους κήπους. Αργότερα είχανε σκαλίσματα και ποτίσματα. Στα ποτιστικά του Αντζερούχη, στα Παλεχήματα, Αγιά

Βαρβάρα και Καπηλιό, εκτός από καλαμπόκια σπέρναν και είδη κηπευτικών και τριφύλλια. Όλα αυτά θέλαν την περιποίησή τους και σκαλίσματα.

Η Άνοιξη ήταν η πιο φορτωμένη εποχή. Εκτός από τον σπαρμό των καλαμποκιών, έπρεπε να βοτανίσουν τα σπάρια, να ρίξουν λίπασμα και να σκάψουν τα αμπέλια. Και στο δεύτερο μήνα του καλοκαιριού μπαίναμε στο θεριστή που έπρεπε να θεριστούν τα σπάρια και τον Αύγουστο να αλωνισθούν.

Το φθινόπωρο ήτο ο τρύγος, το μάζεμα των καλαμποκιών και η κλαδανομή για τα γίδια.

Η κάθε οικογένεια είχε 6-7 γίδια ή και περισσότερα, και όλο το χωριό γύρω στα 400 γιδοπρόβατα. Ο τσοπάνος που τα βοσκούσε, έκλεινε συμφωνία την ημέρα του Αγίου Γεωργίου, δηλαδή τον Απρίλιο, πόσο ήθελε το κάθε κεφάλι.

Εκτός από τα γίδια, τα περισσότερα σπία είχαν γελάδια και βόδια. Το σπία το δικό μου είχε 2 αγελάδες και πάντα δύο μοσχάρια καθώς και ένα βόδι για όργωμα των χωραφιών και για αλώνισμα, σύνολο πέντε τεμάχια.

Σ' όλο το χωριό υπήρχαν τριάντα αγελάδες και μοσχάρια καθώς δεκαπέντε με είκοσι βόδια.

Βοσκός για τα μεταπολεμικά χρόνια στις αγελάδες ήτο ο Απόστολος Τσανάδης και στα βόδια ένας άλλος

χωριανός. Για βοσκή έχομε αρκετό μέρος, έφθαναν μέχρι το Λειβάδι και παραπάνω, το βράδυ γύριζαν ξανά στο χωριό.

Όπως μου αφηγήθηκε ο Απόστολος Τσανάδης, κάποτε όταν γύρισε τα αγελέδια στο χωριό έλειπε ένα μοσχάρι δικό μας και αμέσως έφυγε ξανά για το Λειβάδι παρέα με τον πατέρα μου παίρνοντας μαζί τους και το κουδούνι της αγελάδας. Μόλις φθάσανε στο μέρος που βοσκούσαν την ημέρα κτυπήσανε το κουδούνι και το μοσχάρι εμφανίστηκε, το πιάσανε και το μεταφέραν στο χωριό, Τέτοια περιστατικά υπήρχαν πολλά.

Η Εκκλησία μας όπως γράφω παραπάνω κτίσθηκε το 1820. Άργησε να τελειώσει. Τις αγιογραφίες στους τοίχους τις έκανε χιονιαδίτης ζωγράφος με έξοδα του παππού μου Ζήση Κ. Ξεινού. Παπάς προπολεμικώς και μέχρι το 1952 ήτο ο παπά-Χριστόδουλος Πορφυριάδης. Ήσυχος και καλός οικογενειάρχης. Μετά από τον παπαχριστόδουλο παπάς ήρθε ο παπά-Ξεινός Ευάγγελος, πατέρας μου, μέχρι το 1979 όπου και πήρε σύνταξη. Παπάς από την χρονολογία αυτή δεν υπήρχε μόνιμος στο χωριό. Στην αρχή στα τρία χωριά γινόταν εκ περιτροπής η λειτουργία από τον Παπα-Βασίλη το Βέργο. και μετά από χρόνια ο παπά-Χρήστος Κοσκινάς από τον Πύργο. Τέλος, μετά από χρόνια

χειροτονήθηκε ιερέας ο παπά-Σπύρος Παπαθανασίου από την Πλαγιά, όπου είχε ευθύνη των τριών χωριών. Ήτο ιερέας μέχρι το Δεκέμβριο του 2001 οπότε και χειροτονήθηκε ιερέας ο παπά-Γιάννης Παπαδημητρίου με έδρα το Γανναδιό με ευθύνη και των τριών χωριών.

Ο Χειμώνας ήταν η εποχή της ξεκούρασης, των χοροεσπερίδων της ανεμελιάς, αλλά και φροντίδας στα νεογέννητα κατσικάκια.

Οι σόμπες και τα τζάκια στα σπίτια δεν παύανε να καίνε ούτε στιγμή, γιατί ο χειμώνας την εποχή εκείνη ήταν ανυπόφορος. Θυμάμαι μετρούσα στον τσίγκο το χιόνι που έπεφτε και έδειχνε ένα μέτρο και κάτι. Για να πάμε στο σχολείο, μικροί τότε εμείς, δεν φαινόμασταν από το χιόνι.

Σχεδόν κάθε βράδυ το χειμώνα είχαμε χορούς, τις λεγόμενες χοροεσπερίδες. Γίνονταν πολλές φορές σε διάφορα σπίτια, αλλά και στο μαγαζί του Ντόκου. Εκτός από τους τοπικούς χορούς, χορεύαμε και τους νεοφερμένους Ευρωπαϊκούς.

Η ζωή στο χωριό κυλούσε ήσυχα και ευτυχισμένα γιατί δεν υπήρχαν τα σημερινά αγαθά που ο άνθρωπος δεν λέει να τα χορτάσει...

Ευχαριστώ
Σπυρίδων Ε. Ξεινός
Γανναδιό

ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΒΟΤΑΝΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΒΙΚΟΥ - ΑΩΟΥ

Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του ΤΕΕ Γλυφάδας

Στα πλαίσια του προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της ευαισθησίας των μαθητών για το Περιβάλλον και την φύση μελετούμε την φεινή σχολική χρονιά τα φυτά και τα βότανα της περιοχής του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου.

Το πρόγραμμά μας είναι συνέχεια του προγράμματος της περασμένης χρονιάς με θέμα "Κατοικία και Περιβάλλον- Παραδοσιακοί οικισμοί - Ζαγοροχώρια.

Ειδικότερα μας απασχολούν φέτος το φυσικό περιβάλλον του Εθνικού Δρυμού Βίκου -Αώου, τα φυτά και τα βότανά του. Στον Δρυμό απαντώνται σπάνια φυτά, ενδημικά της Ελλάδος και παγκόσμια και φυτά προστατευόμενα από την Ελληνική Νομοθεσία. Ο Δρυμός είναι συνέχεια του Δρυμού Βάλια- Κάλντα και μαζί αποτελούν το Εθνικό Πάρκο της Πίνδου, όπου εκτός από τα σπάνια φυτά προστατεύονται και απειλούμενα είδη ζώων, όπως η καφετιά αρκούδα, το αγριόγιδο κλπ.

Στα πλαίσια του προγράμματος επισκεφθήκαμε το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας και παρακολουθήσαμε το πρόγραμμα "Εθνικός Δρυμός Βίκου-Αώου" με βιωματικές ασκήσεις τόσο μέσα στο Δρυμό όσο και στο Κέντρο. Δεν μας ενθουσίασε μόνο

το φυσικό περιβάλλον της περιοχής με τα βουνά και τα ποτάμια. Δεν μας ενθουσίασε μόνο το πορτοκαλοκόκκινο του σκλήθρου και του πλάτανου, η απείρου κάλλος ομορφιά της φύσης που μας έμειναν στην καρδιά μας το φαράγγι, το πέτρινο δάσος τα γεφύρια και τα πετρόκτιστα σπίτια. Η όλη εκδρομή μας ήταν ένα όνειρο που ζήσαμε μέσα στη φύση και την κρατήσαμε όχι μόνο στις καρδιές μας αλλά και χειροπιαστά αφού συλλέξαμε με πολύ προσοχή φυτά και βότανα εκτός του Δρυμού, τα οποία επεξεργαζόμαστε σε διάφορες δραστηριότητες. Συνδέσαμε αυτές τις δραστηριότητες με τα μαθήματά μας και κατασκευάσαμε φωτιστικά και διακοσμητικά είδη, φυτολόγια κλπ. τα οποία θα παρουσιάσουμε στο σχολείο μας μαζί με άλλες δημιουργίες, όπως φωτογραφίες slids βίντεο κλπ. στις αρχές Μαΐου και βέβαια είστε όλοι ευπρόσδεκτοι να μας παρακολουθήσετε.

Όμως δεν σταματάμε εδώ αλλά σε συνεργασία με άλλο σχολείο θα συνδέσουμε και θα μελετήσουμε τα βότανα του Δρυμού με τα βότανα του Υμηπτού της περιοχής δηλαδή που ζούμε. Και βέβαια δεν θα ξεχάσουμε τα όσα μαθαίνουμε για την χρήση των βοτάνων στην διατροφή, την υγεία μας και την συμβολή τους στην φαρμακολογία.

Μετά από όλα αυτά θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους υπεύθυνους του ΚΠΕ οι οποίοι με ιδιαίτερη προσοχή και αγάπη μας φιλοξένησαν στο χώρο τους, μας ξενάγησαν στο δρυμό, μας είχαν ετοιμάσει ένα καταπληκτικό πρόγραμμα με προβολές, παιχνίδια και ασκήσεις τόσο στον Δρυμό όσο και στο Κέντρο.

Βέβαια ένα μεγάλο ευχαριστώ στους εργαζόμενους στο Κέντρο το οποίο μας προσέφερε πεντακάθαρα δωμάτια, νοστιμότατο φαγητό, και πολύ περιποίηση.

Δεν ξεχνάμε αυτούς τους ανθρώπους αλλά ούτε και την θέα από τα ηλιόλουστα δωμάτια . Δεν ξεχνάμε την επίσκεψή μας μέσα στην όμορφη πόλη της Κόνιτσας και την καλόκαρδη εξυπηρέτηση των ανθρώπων της.

Πιστεύουμε βέβαια ότι αυτές οι εικόνες που είδαμε, η φύση που συναντήσαμε και γενικά το περιβάλλον της περιοχής που μελετήσαμε με τόση προσοχή, οι άνθρωποι που μας καλωσόρισαν, ότι θα μας δεχθούν το ίδιο φιλόξενα και καλόκαρδα όχι πλέον σαν μαθητές αλλά σαν πολίτες αυτής της χώρας.

Πιστεύουμε ότι η φροντίδα, η προστασία και η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, η καθαριότητα των χώρων τόσο του Δρυμού όσο και γύρω από αυτόν θα απασχολεί ιδιαίτερα τους τοπικούς φορείς .

Η προστασία του Εθνικού Δρυμού δεν είναι υπόθεση μόνο τοπική, αλλά και εθνική.

Η ομάδα Περιβαλλοντικής του ΤΕΕ Γλυφάδας

ΑΠΟΚΡΙΕΣ ΣΤΟ ΠΕΚΛΑΡΙ

ΓΡΑΦΕΙ: Ο ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΒΟΥΡΔΟΥΚΑΣ

13 Μάρτη 2005- Κυριακή της Τυρινής- το ΠΕΚΛΑΡΙ ΖΕΙ και γιορτάζει.

Οι φεινές Αποκριές στο Πεκλάρι ήταν οι πιο παραδοσιακές, φαίνονταν όλα χαρούμενα, ακόμα και η πλατεία του χωριού έδειχνε τη χαρά της στολισμένη. Γύρω-γύρω με μπαλόνια - μετά την εκκλήσια στον Αν-Γιώργη ανεβήκαμε στην πλατεία, πάνω από 300 Πεκλαρίτες, που ήρθαν με πούλμαν από Αθήνα, με Ι.Χ. από Κόνιτσα και τα γύρω χωριά, με καιρουργές και ευχές που ανταμώσαμε όλοι μαζί, ώσπου νάρθει το Καρναβάλι. Ο καιρός χάλια, μια ψιχάλιζε μια σταματούσε, το κρύο τσουχτερό,

η ψησταριά φούντωσε, ψήνονταν τα σουβλάκια, τα λουκάνικα. Τα ξυνάδια, η αρμιά, οι παραδοσιακές πίτες φτιαγμένες από τις Πεκλαρίτισσες νοικοκυρές γυρωβολιά. Το τσουκάλι με το βραστό ρακί - πόντζ και το μπρούσκο βαρελίσιο κοκκινέλι στις κανάτες γυρωβολιά. Όσο να ρθεί το καρναβάλι είχαμε ρουφήξει πέντε - έξι ποτήρια. Το καρναβάλι έρχεται, γέμισε η πλατεία 60 και παραπάνω άτομα μασκαρεμένα, έλαμψε η φουστανέλα, 15 φουστανελάδες, παπάδες, ψευτογιατροί, γύφτοι, χότζας και στο τέλος βγαίνει ο γέρος με τη γριά. Ο χορός αρχίζει, πρώτα ο γαμπρός και η νύφη, ο βλάμης, ο

μπρατίμισσα συνέχεια τα παλικάρια και όλο το καρναβάλι. Ο γαμπρός και η νύφη γυρωβολιά για ευχές, η νύφη με ανοιχτό σακούλι και ο καθένας μας ρίχνει τον όβολό του και τα χρήματα αυτά πηγαίνουν στο Ταμείο του Συλλόγου. Ανάβει το γλέντι, το ξεφάντωμα αρχίζει ζεστή ρακή και κρύα, ό,τι προτιμά ο καθένας, οι παραδοσιακοί μεζέδες και οι παραδοσιακές πίτες πάνε και έρχονται. Φέτος είχαμε και απρόοπτα, κάθε χρόνο ένας παραδοσιακός γαΐδαρος έφερνε το γέρο καβάλα ανάποδα και τη γριά περπατώντας. Φέτος μας ψόφησε ο γαΐδαρος, το γέρο στην πλατεία τον φέρνει η γριά σε καροτσάκι. Γέλασε ο κόσμος όλος. Ο Παύλος Πορπόδης ήταν νύφη τσιγγάνα στα άσπρα, η γυναίκα του ήταν γύφτος, όπως χόρευε τον έπιασαν οι

πόνοι, ξαπλώνει κάτω, βάζει τις φωνές, τρέχει ο ψευδογιατρός και ξεγέννησε την τσιγγάνα, βγήκε ένα αραπάκι, γέλασαν και χειροκρότησαν όλοι. Κατά τις 12 το μεσημέρι ήρθε και ο Δήμαρχός μας και αυτός έλαμπε από χαρά βλέποντας το φεινό Καρναβάλι, που γίνεται εδώ και 30 χρόνια με τη συμμετοχή και της αδελφότητας.

Και φέτος τα παιδιά από το Νικάνορα συμμετείχαν στο Καρναβάλι για πρώτη φορά. Ήρθαν και από την Ηλιόρραχη και από το Ελεύθερο και το γλέντι στην πλατεία σταματά στις 2 το μεσημέρι και μπήκαμε μέσα στο σχολείο. Τραπέζια στρωμένα με σουβλάκια, λουκάνικα, ξυνάδια, αρμιά, πίτες, ρακιά και κρασιά. Όλα προσφορά του Συλλόγου μας. Εδώ πρέπει να κάνω μια διευκρίνιση για

πρώτη φορά στα χρονικά του Συλλόγου, είχανε τέτοια προσφορά οι γυναίκες του χωριού προσφορά τις πίτες, οι χωριανοί μας προσφορά ρακί, κρασί, ξυνάδια, αρμιά κλπ. Συγχαρητήρια για την αγάπη τους. Στο Σύλλογό μας μια ευχή από μένα το Βαγγέλη και του χρόνου να είμαστε όλοι καλά, να ανταμώνουμε τρώγοντας και πίνοντας, με χαρά και κέφι στο χωριό μας.

Αχ! να μην νύχιωνε ποτές- ώρες χαράς στο Πεκλάρι. Εδώ αγαπτηοί αναγνώστες πρέπει να αναφέρω τον ερχομό και το γυρισμό του λεωφορείου από την Αθήνα. Ο συμπατριώτης μας Σωτήρης Κρέτσης από το Σαναβό - 7 η ώρα το πούλμαν το Σάββατο ήταν στην Κόνιτσα και συνέχεια στο Πεκλάρι. Φτάνοντας στον Αν-Θανάση άρχισε τις κόρνες τρέξαν όλοι στο μαγαζί, αντάμωσαν με φιλιό και ευχές.

Η μέρα του Σαββάτου δεν ξεχνιέται ποτές από όλους μας, είναι μέρα χαράς, μέρα πανηγυριού, όλες οι πόρτες ανοιχτές, οι δρόμοι όλοι σε κυκλοφορία· αλλ' ανεβαίν' αλλ' κατεβαίν'. Όλη μέρα επισκέψεις, το βράδυ, στα μαγαζιά, την Κυριακή είναι μέρα του Καρναβαλίου μέχρι το βράδυ. Την Δευτέρα 11 η ώρα ο Σωτήρης πάλι στον Αν-Θανάση κορνάρει, τρέχουν όλοι με τα κανίσκια τα βάζουν στο λεωφορείο και χαιρε-

τούν, φεύγοντας.

Στον Αν-Θανάση ο Σωτήρης σταματά για τελευταία φορά κορνάροντας και χαιρετώντας. Από το μαγαζί της Γαλάτως δεν φεύγει κανένας. Οι τελευταίοι χαιρετισμοί ακούγονται, ευχές και από εδώ και από εκεί χαρούμενοι όλα με την ευχή να ανταμώσουμε και πάλι του χρόνου.

Ευχαριστούμε τους μόνιμους κατοίκους του χωριού για τις προσφορές τους και την αγάπη τους, αξίζουν συγχαρητήρια στα παιδιά μας του Δ.Σ. του Συλλόγου που μας ετοίμασαν χαρούμενη Αποκριά,, που άρχισε από τα παλιά χρόνια - την δεκαετία του 1930.

Τέλος καλό, όλα καλά. Εύχομαι με όλη μου την αγάπη και του χρόνου να ανταμώσουμε χαρούμενοι, καλή Σαρακοστή και το Πάσχα με υγεία. Στους ξενιτεμένους μας εύχομαι υγεία με αγάπη και να θυμούνται πάντα τη μοίρα του Ηπειρώτη. Ο Ηπειρώτης όπου και αν βρεθεί στο χωριό του θα γυρίσει.

Τέλος καλό όλα καλά.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΟΥ

Οι Αποκριές περάσανε
και όλα καρτερούμε,
παρακαλέστε το θεό
καλή Λαμπρή να δούμε.

Καλό Πάσχα σε όλους με αγάπη.
Ο Πεκλαρίτης Βαγγέλης Βουρδούκας

“ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ”

Α. Την 1η Γενάρη 2005 ανέλαβε τα καθήκοντά της η νέα Εκκλησιαστική Επιτροπή του Αγ-Γιώργη Πηγής.

Ευάγγελος Δόνος - Ιερέας - Πρόεδρος

Νίκος Κεφαλάς - Ταμίας

Ηλίας Σπανός - Επίτροπος

Λάμπρος Κεφαλάς - Επίτροπος

Β. Στις 6 Γενάρη 2005 συγκροτήθηκε σε Σώμα το νέο Διοικητικό Συμβούλιο του Εξωραϊστικού και Πολιτιστικού Συλλόγου Πηγής.

Ευθύμιος Βουρδούκας Πρόεδρος

Παντελής Εξάρχου Αντιπρόεδρος

Κώστας Κίτσιος Γενικός Γραμματέας

Ανδρέας Βουρδούκας Ταμίας

Κώστας Κόντος Μέλος

Γ. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας Πηγιωτών - Νικανοριτών, με έδρα την Αθήνα που εκλέχτηκε στις 3 Απρίλη 2005 είναι:

Αθανάσιος Κίτσιος, Πρόεδρος

Μιχαήλ Ρόβας, Αντιπρόεδρος

Παναγιώτα Κίτσιου, Γενικός Γραμ.

Ευθύμιος Μικρογιαννάκης, Ταμίας

Φρειδερίκη Μπουζούλα, Μέλος

Ειρήνη Κίτσιου, Μέλος

Κων/νος Μήτσικας, Μέλος

Άνεμος δημιουργίας φυσά στο Πεκλάρι, τους θεσμούς ανέλαβαν οι νέοι του χωριού - τα παιδιά μας.

Τους ευχόμαστε ολόψυχα πρόοδο και δημιουργία και είμαστε βέβαιοι γι' αυτό. Εμείς ας τους αγκαλιάσουμε με εμπιστοσύνη και αγάπη, χωρίς πικρόχολα σχόλια. Τραβάτε μπροστά, οι καιροί είναι δύσκολοι, ΣΕ ΣΑΣ ΑΝΗΚΕΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ. Οι απανταχού Πεκλαρίτες να θυμούνται, το ΠΕΚΛΑΡΙ ΖΕΙ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ και τους περιμένει.

Ευχαριστώ

Κων/νος Γ. Κίτσιος

ΦΩΤΗΣ ΡΟΥΒΑΛΗΣ
ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΣ - ΠΑΙΔΟΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ

Εκπαιδευθείς επί δεκάτα εις Ν.Υόρκη, ΗΠΑ

στο υπερηχογράφημα καρδιάς

και στις καρδιακές παθήσεις εμβρυϊκής και παιδικής ηλικίας

Πτυχιούχος AMERICAN BOARD OF PEDIATRIC CARDIOLOGY

Μητροπόλεως 69 - Θεσσαλονίκη

Τηλ. 2310 229009

Κιν. 6977 013892

Η ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ (ΔΙΠΑΛΙΤΣΑ) ΠΑΡΕΛΘΟΝ-ΠΑΡΟΝ-ΜΕΛΛΟΝ

Στο βόρειο τμήμα του Νομού Ιωαννίνων βρίσκεται η Επαρχία Κόνιτσας. Πανέμορφη και ιστορική περιοχή περιτριγυρισμένη από μεγαλόπρεπους και εντυπωσιακούς πέτρινους όγκους αλλά και αρκετή βλάστηση. Στην Επαρχία Κόνιτσας και συγκεκριμένα στο Δήμο Κόνιτσας ανήκει διοικητικά ένα από τα ομορφότερα χωριά της περιοχής, το ακριτικό χωριό Μολυβδοσκεπάστη (Διπαλίτσα).

Είναι χτισμένο σε μια όμορφη πλαγιά της Νεμέρτσικας, ενώ λόγω της θέσης του, προσφέρει ανοικτό ορίζοντα με καταπληκτική θέα και παράλληλα την συμβολή των ποταμών Αώου και Σαραντάπορου. Το χωριό βρίσκεται πάνω στην Ελληνοαλβανική μεθόριο.

Από το βιβλίο που εξέδωσε η ΚΕΔΚ Ελλάδος στην Αθήνα το 1962 με τίτλο "Στοιχεία συστάσεως και εξελίξεως των Δήμων και Κοινοτήτων" στον τόμο 19 που αφορά τον Νομό Ιωαννίνων, διαπιστώνουμε ότι η αρχική αναγνώριση του χωριού έγινε στις 7-8-1919 και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Α 184-1919 σαν Κοινότητα Διπαλίτσας με έδρα τη μολυβδοσκεπάστη. Οι συνοικισμοί της Διπαλίτσας

και της Ιεράς Μονής Μολυβδοσκεπάστου μετονομάστηκαν σε Κοινότητα Μολυβδοσκεπάστου στις 2-12-1929, ΦΕΚ Α 431-1929. Επίσης από το ίδιο βιβλίο βλέπουμε ότι η Διπαλίτσα είχε το έτος 1920 πληθυσμό 366 κατοίκους, το έτος 1928 πληθυσμό 313 κατοίκους και ως Μολυβδοσκεπάστη πλέον, το έτος 1940, 282 κατοίκους και το έτος 1951 πληθυσμό 233 κατοίκους.

Η Διπαλίτσα, πρωτεύουσα τότε της περιοχής, άκμασε ιδιαίτερα κατά τον 14ο αιώνα. Σύμφωνα λοιπόν με τον Ιωάννη Λαμπρίδη στον τόμο "Ηπειρωτικά Μελετήματα" στο τεύχος "Πο-γωνιακά" εν Αθήναις 1889, τεύχος 7ο, σελίδες 86, ο πληθυσμός της ευρύτερης περιοχής έφτανε τις 12.000 οικογένειες. Στην Διπαλίτσα κατοικούσαν έμποροι που συνήθως ταξιδεύανε στην Μολδοβλαχία και στην Κωνσταντινούπολη.

Οι εκκλησίες της περιοχής ήταν πάρα πολλές, μεγαλόπρεπες, με θαυμάσιες αγιογραφίες που συγκινούσαν τους επισκέπτες. Υπάρχουν και σήμερα πολλά ερείπια που μαρτυρούν τον πλούτο των κατοίκων της Διπαλίτσας την εποχή εκείνη.

Μέχρι τον 10ο αιώνα πραγματο-

ποιείτο στην Διπαλίτσα μεγάλη εμπορο-ζωοπανήγυρη που διαρκούσε μέχρι 30 ημέρες, διατηρήθηκε δε (κατά τον Λα-μπρίδη) μάλλον μέχρι το έτος 1792, όταν μεταφέρθηκε στα Ιωάννινα. Μετά το έτος 1585 κάνει στην περιοχή την εμφάνισή της μια καθαρά τούρκικη φυλή, οι Καραμουρατάτες. Έρχεται σε σκληρή ρήξη με την υπάρχουσα φυλή των Λιαλιάτων, μια ήσυχη και φιλοχριστιανική φυλή, που μέχρι τότε, επόπτευε την τάξη στην περιοχή λαμβάνοντας αμοιβή από την εμποροπανήγυρη. Αποδόθηκαν οι δύο φυλές σε μια ανελέητη μάχη κατά την οποία πολλοί εφονεύθησαν με τελική επικράτηση των Καραμουρατάδων.

Από αυτή την περίοδο αρχίζει και η ερήμωση της Διπαλίτσας και η παρακμή της Πανήγυρης. Πολλοί κάτοικοι του χωριού και της περιοχής, μετανάστευσαν στην Πρεμετή, την Κόνιτσα, τα Γιάννινα, την Κέρκυρα, την Ρωσία και αλλού. Ανάμεσα στις τόσες γραπτές μαρτυρίες που ανακαλύψαμε για τη Μολυβδοσκεπάστη, αξίζει να αναφέρουμε κάποια αποσπάσματα από το πολύ ενδιαφέρον άρθρο που δημοσιεύει η εφημερίδα "ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ" του Γ. Γάγαρη, που εκδιδότανε στην Αθήνα, στις 9 Ιουλίου 1893, στο φύλλο 43 και στις σελίδες 2 και 3 με τίτλο ΚΑΤΑΣΤΡΑΦΕΙΣΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΔΙΠΑ-

ΛΙΤΣΑ. Μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι "Η Διπαλίτσα είναι μία εκ των πλουσιωτέρων και πολυανθρωποτέρων πόλεων των παρελθόντων χρόνων. Βρίσκεται σε μία αρίστη τοποθεσία. Στην Διπαλίτσα συνεγκροτείτο κατά την 15η Αυγούστου εμπορική πανήγυρις η οποία μετετέθη εις Ιωάννινα, ένεκα των καταπιέσεων των οθωμανών γειτόνων. Πιο κάτω, αναφέρει το άρθρο, την διαμάχη που ξεσπά ανάμεσα στις δύο φυλές, των Λιαλιάτων και των Καραμουρατάτων ενώ γίνεται αναφορά και στην Σταυροπηγιακή Μονή της Μολυβδοσκεπάστης για την οποία θα αναφερθούμε στην συνέχεια. Τέλος, αναφέρει το άρθρο της εφημερίδος, ...Σήμερα η Διπαλίτσα είναι το αθλιέστερον και πτωχότερον χωρίον, κατοικούμενον υπό ολίγων κατοίκων, αιγοβοσκών και υπηρετών των οθωμανών βένδων, όπως χαρακτηριστικά γράφει, ενώ κανείς πλέον δεν ακούει τους κώδωνες των πολυαρίθμων εκκλησιών ούτε θα αντικρύσει τα μεγαλοπρεπή κτίρια και τας επιβλητικούς Μητροπόλεις.

Η Διπαλίτσα, το σημερινό χωριό Μολυβδοσκεπάστη, έχει πολλά ερείπια ιερών ναών. Από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων χαρακτηρίστηκε Βυζαντινός διατηρητέος χώρος (υπ' αριθμ. 103614/4353/ 1957, ΦΕΚ Β 12/ 17-1-1957).

Θα πρέπει επίσης να αναφέρουμε ότι η Μολυβδοσκεπάστη πανηγυρίζει κάθε χρόνο στις 30 Ιουνίου εορτή των 12 Αποστόλων. Οι εκδηλώσεις διαρκούν από 2 έως και 3 ημέρες με συμμετοχή πλήθος κόσμου ενώ την ημέρα της εορτής, το πανηγύρι είναι παραδοσιακό και οι εκδηλώσεις ποικίλουν με την συνεργασία των τοπικών φορέων και κυρίως του Πολιτιστικού Συλλόγου του χωριού. Αξίζει επίσης να τονιστεί ότι ο Αγροτικός Συνεταιρισμός του χωριού διοργανώνει κάθε χρόνο (συνήθως τον μήνα Νοέμβριο) γιορτή τσίπουρου με συμμετοχή των αρχών της περιοχής, πλήθος κόσμου ενώ ακολουθεί παραδοσιακό γλέντι. Να σημειωθεί ότι και αυτές οι εκδηλώσεις είναι άριστα οργανωμένες από ανθρώπους με μεράκι και αγάπη για τον τόπο τους.

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει για την ιστορική Μονή Μολυβδοσκεπάστης τιμώμενη στο όνομα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Βρίσκεται στην αριστερή όχθη του ποταμού Αώου και σε μικρή απόσταση από το χωριό Μολυβδοσκεπάστη ενώ απέχει περίπου 100 μέτρα από τα Ελληνοαλβανικά σύνορα. Ονομάστηκε έτσι η μονή γιατί η στέγη της καλυπτόταν από μόλυβδο. Ο ναός της μονής κατά την παράδοση ανεγέρθη με δαπάνη του αυτοκράτορα του Βυζαντίου Κωνσταντίνου του Πρωγονάτου

(668-685), επισκευάστηκε μετέπειτα με δαπάνη του Ανδρονίκου του Κομνηνού.

Ο ναός της μονής είναι καθαρά βυζαντινός με τοιχογραφίες διατηρούμενες σε σχετικά καλή κατάσταση. Η μονή υπήρξε αρκετά πλούσια, λόγω των πολλών δωρεών από ομογενείς της Κων/πολης, Ρουμανίας, Ρωσίας, Μολδοβλαχίας. Συντηρούσε εκπαιδευτήριο όπου edίδασκαν μοναχοί, σχολή χειρογράφων όπου διδασκόταν χειρογραφία, κληρικοί και λαϊκοί. Υπήρξε έδρα της αρχιεπισκοπής Πρωγωνιανής για περίπου 100 χρόνια, πριν μεταφερθεί αυτή στην Διπαλίτσα. Κατείχε πολλά και πολύτιμα βιβλία πολλά δυστυχώς των οποίων έχουν καταστραφεί. Υπάρχει χειρόγραφο κατάστιχο της μονής όπου αναγράφονται αχρονολόγητα ονόματα ιερέων, ιερομόναχων και "πάντων των κοπιόντων την αγίαν Μονήν". Υπήρξε από την αρχή Σταυροπηγιακή, εκτός μιας περιόδου όπου μετετράπη από το Οικουμενικό Πατριαρχείο σε ενοριακή, για να επανέλθει και πάλι το έτος 1836 σε Σταυροπηγιακή. Η Μονή έχει μόνο μία είσοδο. Τα κελιά της είναι σήμερα ανακαινισμένα με όλες τις ανέσεις δίνοντας σε κάποιον την δυνατότητα να παραμείνει, αν το επιθυμεί, για λίγες ημέρες. Διατηρείται γενικά σε πολύ καλή κατάσταση λόγω των κατά καιρούς ε-

πιδιορθώσεων από την Αρχαιολογική Υπηρεσία αλλά και την φροντίδα των μοναχών που διαμένουν στην μονή.

Το μοναστήρι είναι φημισμένο για την θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Πωγωνιανίτισσας όπως ονομάζεται. Ο βίος δε της εικόνας αυτής είναι περιπετειώδης. Η ευλάβεια των κατοίκων των γύρω περιοχών είναι βαθιά. Πολλές επισκέψεις εκδηλώνονται στο μοναστήρι με ποικίλες προσφορές και παρακλήσεις. Αποκορύφωμα η 15η Αυγούστου, ημέρα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου όπου το μοναστήρι πανηγυρίζει. Έχει καθιερωθεί να γίνεται αγρυπνία στην οποία προσέρχονται προσκυνητές όχι μόνο από την γύρω περιοχή αλλά και από άλλα μέρη.

Συμπερασματικά, οι τοπικοί φορείς του χωριού (Τοπικό Συμβούλιο - Πολιτιστικός Σύλλογος - Συνεταιρισμός - Σύλλογος Αδελφότητας) σε συνεργασία με τον Δήμο Κόνιτσας και με τους κατοίκους που τόσο αγαπούν το χωριό τους, όλοι μαζί, να εργαστούν από κοινού για το πανέμορφο και ακριτικό χωριό Μολυβδοσκεπάστη, ένα χωριό με μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης, για να υπάρξει συνέχεια στην διατήρηση, διάσωση και διάδοση της μεγάλης πολιτιστικής και ιστορικής παράδοσης του χωριού. Οι προϋποθέσεις υπάρχουν, αρκεί να τις εκμεταλλευτούμε γρήγορα και σωστά.

ΜΠΙΛΗΣ ΕΥΑΓ. ΚΩΣΤΑΣ

Μόλις κυκλοφόρησε:

Το νέο συγκλονιστικό έργο του
ΛΑΜΠΡΟΥ ΜΑΛΑΜΑ
“ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΕΜΦΥΛΙΟΥ”

Έρευνα-μελέτη-ντοκουμέντα
σε 368 σελίδες. 12 τραγωδίες με
πλατύ κριτικό επίλογο.

- Γιώργος Γιαννούλης
- Διαμαντής (Γ. Αλεξάνδρου)
- Ένα μνημόσυνο για τον Άρη
- Η παργινόσκαλα Πρεβέζης
- Λώρενς (Κ. Αδριανός)
- Μαργαρίτα Μολυβάδα
- Τα αίτια του διχασμού και το τραγικό “Νταλαμάνι”
- Γιώργος Παπαγιάννης

- Παλιούρας (Θ. Ζαλοκώστα)
- Ντοκουμέντα από τη δίκη Πρίντζου και τα τελευταία λόγια ηρώων και μαρτύρων
- Η Λεωνόρα
- Το Κρυφό Αναρρωτήριο
- Κριτικός Επίλογος

Διεύθυνση συγγραφέα:
Ανεξαρτησίας 188
Γιάννινα Τ. Κ. 454 44
Τηλέφωνο και fax:
26510 22030

Μια τηλεοπτική προβολή της Κόνιτσας

Ένα βροχερό και κρύο απόγευμα καθισμένη στην πολυθρόνα του σπιτιού μου άνοιξα την τηλεόραση μήπως και μου αρέσει κάτι για να περάσει η ώρα μου. Ψάχνοντας τα κανάλια σταμάτησα στο κρατικό Βορείου Ελλάδος ΕΤ3. Εκείνη τη στιγμή περιέγραφε σε μορφή ντοκιμαντέρ τις φυσικές και τεχνητές ομορφιές του Νομού Άρτας. Αρχίζοντας από τον κάμπο της Άρτας, θαύμαζες τις πορτοκαλιές, τις λεμονιές που κοσμούν τον τόπο, κατόπιν έδειξε τον άγριο και ορμητικό Άραχθο και κατέληξε στις λίμνες Λογαρού-Τσοκαλιού και στον πλούσιο σε ψάρια Αμβρακικό κόλπο. Μετά άρχισε να προβάλλει την ορεινή Άρτα με τα ψηλά βουνά και τα έλατα, και τα μικρά αλλά πλούσια σε γραφικότητα χωριά της.

Με αφορμή αυτό το ντοκιμαντέρ που πρόβαλε η ΕΤ3 πήρα την πρωτοβουλία να γράψω και δύο λόγια για την δική μας περιοχή, την Κόνιτσα, την έχει ανάγκη η επαρχία μας τη διαφήμιση και την ανάλογη προβολή και έχει τόσα πολλά να δείξει.

Ας αρχίσουμε από τον κάμπο που είναι όλος φυτεμένος από ροδακινιές, σπαρμένος από καλαμποκιές και πεποινιές και μοσχοβολάει ο τόπος. Ποτίζεται αυτός ο τόπος από δύο ποτάμια που

για 'μένα είναι τα ωραιότερα των Βαλκανίων, ο Αώος που δέχεται στα νερά του τους νέους με τα καγιάκ και ο Βοϊδομάτης με τις ωραίες του πέστροφες, και γύρω-γύρω υπάρχουν ανεπανάληπα σε ομορφιά μοναστήρια. Η ορεινή Κόνιτσα έχει να προσφέρει απάτητη και άγρια ομορφιά. Είναι γεμάτη πεύκα, ντούσκα, έλατα και ανάμεσα στις φυλλωσιές των δέντρων ξεφυτρώνουν μικρά χωριά που ξεχωρίζουν για την πετροπελεκπητή κατασκευή τους.

Για τον αγώνα που κάνουν να κρατούν ζωντανά τα ήθη και τα έθιμα του τόπου, να συντηρούν και διατηρούν τους χορούς που είναι όλο χάρη, μετρημένα βήματα και λεβεντιά, τα δε δημοτικά τραγούδια δεν έχουν συναγωνισμό, ο ντόπιος που τα ακούει τρέχει στα περασμένα, ο δε ξένος που τ' ακούει παρακαλάει να μην σταματήσουν, γιατί γιαυτόν αυτό το άκουσμα είναι άγνωστο και τα όμορφα και γεμάτα με νόημα τραγούδια τους φέρνουν συγκίνηση και νοσταλγία.

Ο ξένος που θα έρθει στην Κόνιτσα και καινούργιες παραστάσεις θα έχει. Τα ανεμόπτερα που πετούν από τον Προφήτη Ηλία γεμίζουν τον ουρανό. Στα δύσκολα μονοπάτια του βουνού θα τρέχουν ποδηλάτες και στη Βασιλίτσα με το άφθονο χιόνι

που είναι φορτωμένη μπορούν να κάνουν άφοβα σκι.

Όλα αυτά μπορούν να προβληθούν διεθνώς μέσα από τα κανάλια σαν ντοκιμαντέρ, αρκεί να βρεθεί ο άνθρωπος που να έχει αγάπη και θέληση για να το κάνει.

Η ακριτική Κόνιτσα θέλει κόσμο, ζωντάνια για να σταθεί μέσα στις δυ-

σκολίες που προσφέρει ο χρόνος, τον μαρασμό, την απομόνωση.

Εύχομαι και είμαι σίγουρη αυτό που αντίκρυσσα από την πολυθρόνα για την Άρτα, να το δω και να το καμαρώσω για την Επαρχία της Κόνιτσας.

Όλγα Χούψια

25η Μαρτίου στη Βούρμπιανη

Με τη συμμετοχή όλων των κατοίκων της, η σημαιοστολισμένη Βούρμπιανη, τίμησε την εθνική επέτειο της 25ης Μαρτίου 1821. Το πρωί, μετά τη Θ. Λειτουργία και δοξολογία, που τέλεσε στον Ιερό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου ο πρωτοπρεσβύτερος π. Δημήτριος Μαργαρίτης, ακολούθησε επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων στο Ηρώο.

Στη συνέχεια ο Πολιτιστικός Σύλλογος δεξιώθηκε τους συγχωριανούς, στο Ενωριακό Πνευματικό Κέντρο Βούρμπιανης. Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης, ο Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Ιωάννης Γιαϊλόγλου, ανακοίνωσε συνοπτικά το πρόγραμμα των προσεχών δραστηριοτήτων του που περιλαμβάνει: α) την Κυριακή του Πάσχα την εκδήλωση «Πάσχα αγάπης στη Βούρμπιανη» με τήρηση τοπικών εθίμων, β) διήμερη εκδρομή

στην Κέρκυρα στις 25 και 26 Ιουνίου 2005, γ) επαναφορά του καθιερωμένου από χρόνια πανηγυριού στις 20 Ιουλίου, με λειτουργία στο ξωκλήσι του Προφήτη Ηλία και γλέντι στον προαύλειο χώρο του. Το Σάββατο 23 Ιουλίου θα διοργανωθεί πανηγύρι στην πλατεία του χωριού, δ) την παραμονή της Παναγίας μετά την καθιερωμένη λιτανεία, θα ακολουθήσει η ετήσια Γενική Συνέλευση του Πολιτιστικού Συλλόγου, στην αίθουσα του Ενωριακού Πνευματικού Κέντρου Βούρμπιανης και ε) στις 16 Αυγούστου 2005 θα πραγματοποιηθεί η μεγάλη μουσικοχορευτική εκδήλωση του Συλλόγου.

Για όλες αυτές τις εκδηλώσεις, σύντομα θα δημοσιοποιηθεί αναλυτικό πρόγραμμα.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ

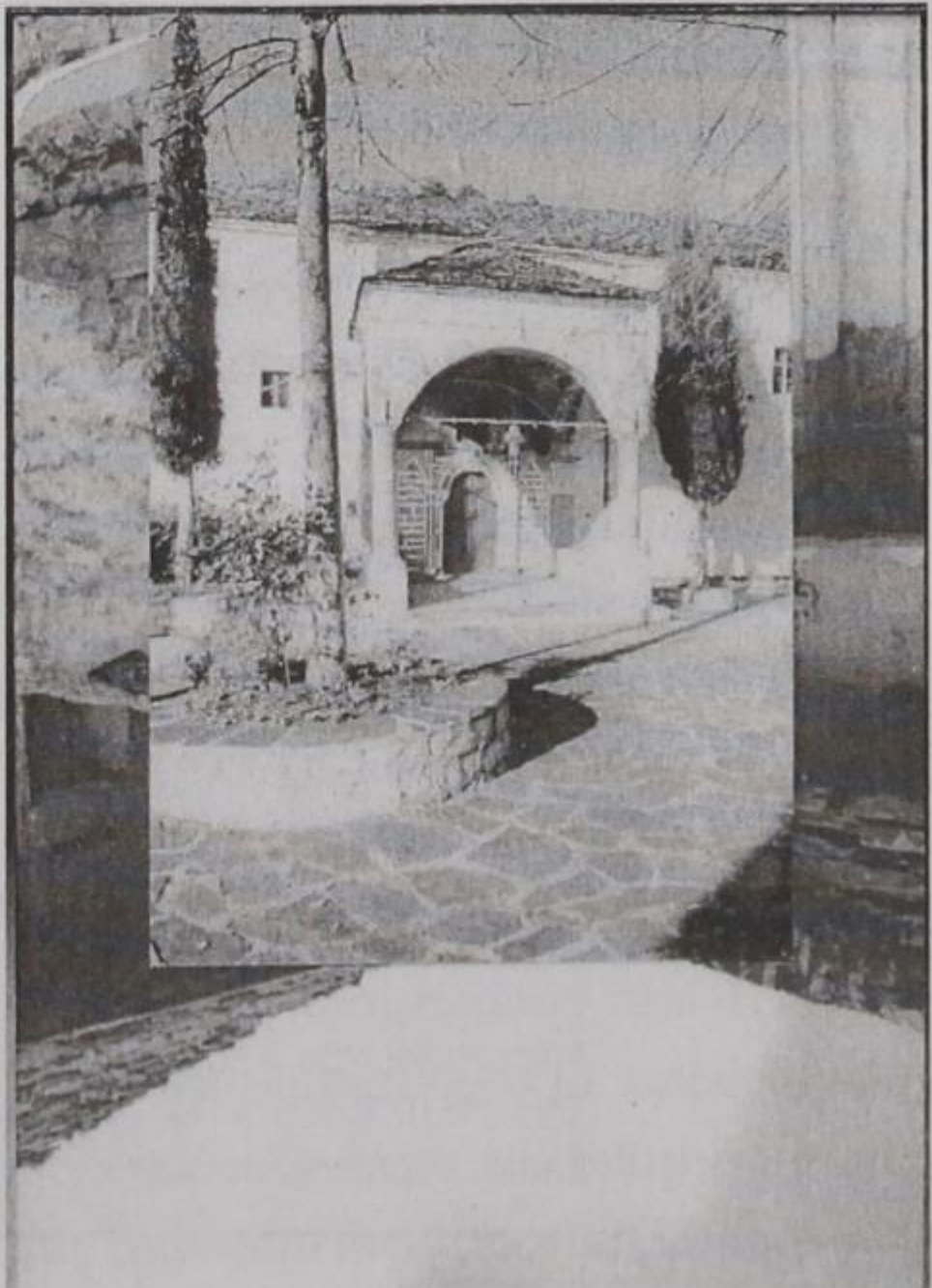
Ευχαριστήριο Εκκλησιαστικής Επιτροπής Ι. Ν. Αγίας Παρασκευής Παλαιοσελλίου προς τον Νομάρχη Ιωαννίνων

Ως νέα Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού της Αγίας Παρασκευής Παλαιοσελλίου, κρίνουμε πως πρώτιστο μέλημα μας είναι η διάσωση του από πιθανή κατάρρευση· λόγω καθίζησης της νοτιανατολικής πλευράς του. Επωμιζόμενοι το βαρύ αυτό φορτίο είμαστε υποχρεωμένοι να μη λησμονούμε εκείνους οι οποίοι τείνουν χείρα βοηθείας και ο πρώτος ο οποίος μας έδωσε το σιβαρό του χέρι είναι ο Νομάρχης Ιωαννίνων κ. Αλέξανδρος Κακριμάνης. Χάρης στο αδιάπρωτο ενδιαφέρον του για την Αγία Παρασκευή του χωριού μας, ενεγράφη στο πρόγραμμα της Βόρειας Πίνδου πίστωση διακοσίων χιλιάδων (200.000) ευρώ και με τίτλο "Μελέτη - αποκατάσταση Ι.Ν Αγίας Παρασκευής Παλαιοσελλίου Κόνιτσας". Επίσης θα συνταχθεί η απαραίτητη γεωλογική-εδαφολογική μελέτη με αντικείμενο τον εν λόγω Ιερό Ναό στα πλαίσια της προγραμματικής σύμβασης μεταξύ της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων και του Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (Ι.Γ.Μ.Ε.).

Ο Αξιότιμος Νομάρχης Ιωαννίνων μπολιασμένος με τον λαϊκό πολιτισμό της Βόρειας Πίνδου, γνωρίζει καλύτερα από τον καθένα, τι αντιπροσωπεύει ο Ιερός Ναός της Αγίας Παρασκευής. Γνωρίζει πολύ καλά ότι ο εν λόγω Ιε-

ρός Ναός είναι λαμπρό δείγμα της πάλαι ποτέ ακμάζουσας Βόρειας Πίνδου, η οποία αν και καταδυναστεύονταν από τον Οθωμανό κατακτητή ήταν λίκνο, και προπύργιο του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας.

Οι αγιογραφίες, οι αριστουργηματικές ξυλόγλυπτες επιφάνειες, η περίτεχνη οροφή, το μέγεθος του οικοδομήματος είναι αδιάψευστες μαρτυρίες πως σε αυτά τα υπέροχα βουνά ζούσε κάποτε ένας λαός με αρχές, αξίες, ιδανικά και πιστεύω τα οποία ο Νομάρχης μοχθεί να τα δια-

σώσει και να τα επαναφέρει στη καθημερινή μας ζωή, γιατί είναι βαθύτατα πεπεισμένος ότι για έναν λαό δεν είναι αρκετή η κάθε πρόοδος και δυνατή ευημερία, αν αυτές δεν συνοδεύονται από πνευματική ανάπτυση και αναγέννηση καθώς και προσήλωση στις παραδόσεις. Εμείς που αποτελούμε την νέα Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ι.Ν. Αγίας Παρα-

σκευής Παλαιοσελλίου, είμαστε υποχρεωμένοι να απευθύνουμε δημοσίως τις ευχαριστίες μας προς τον καθ' όλα αγαπητό Νομάρχη και να του ευχηθούμε επιτυχία στο δύσκολο έργο που έχει επωμισθεί.

Τα μέλη της Εκκλησιαστικής Επιτροπής: Αναγνώστου Ιωάννης, Βαγενάς Ιωάννης, Πίσπας Ηλίας και Ρούβαλης Δημήτριος.

*Ζωλόγιστρα
Βοζαντινής και Λαϊκής Τέχνης*

Γιάννης Σινάνης

ΕΠΤΑΧΩΡΙ

Τηλ. 24670-84137 & 84127

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ "Το Γεφύρι" Με 40 κλινές, εστιατοριο, μπαρ, θερμανση, πάρκινγκ. Στην ειδυλλιακή τοποθεσία της γεφυρας Αωου στην Κόνιτσα. Τηλ. 0655-23

■ @ccountant

Λάππας Μάκης
Λογιστικά - Φοροτεχνικά

Αριστοτέλους 38 • 501 00 ΚΟΖΑΝΗ
Τηλ. 04610 49955 - Fax: 04610 49966 • Κιν. 0942411090
E-mail: lappmez@otenet.gr

Η ΜΟΙΡΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ Η ΜΟΙΡΑ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΣΕΛΙΟΥ

Η Ήπειρος είναι η φτωχότερη περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αυτό λένε οι αριθμοί της Κοινοτικής Στατιστικής Υπηρεσίας. Και οι αριθμοί λένε την αλήθεια, αλλά αδυνατούν να περιγράψουν την πραγματική κατάσταση στην οποία βρίσκεται αυτή η ορεινή περιφέρεια της χώρας. Δεν λένε, για παράδειγμα, ότι για να ταξιδέψεις οδικώς από το Μέτσοβο ως τα Ιωάννινα απαιτούνται τουλάχιστον τρεις ώρες οδήγησης σε έναν ορεινό, δύσκολο δρόμο, όπου η μέση ταχύτητα δεν μπορεί να ξεπερνά τα 40 χλμ την ώρα. Δεν λένε ότι για να ταξιδέψεις οδικώς από την Αθήνα έως τα Ιωάννινα και την Ηγουμενίτσα απαιτούνται περισσότερες από επτά ώρες. Αναρωτιέμαι ποιος νοήμων επιχειρηματίας θα επένδυε στην ΗΠΕΙΡΟ γνωρίζοντας ότι το κόστος για τη μεταφορά των προϊόντων της επιχείρησής του είναι εξαιρετικά υψηλό, λόγω του ανεπαρκούς και πεπαλαιωμένου οδικού δικτύου. Η κατασκευή της Εγνατίας Οδού δεν μπορεί να αποτελέσει δικαιολογία για όσους χειρίστηκαν τις τύχες της περιοχής την τελευταία εικοσαετία. Άλλωστε, το βασικό

κριτήριο για να κριθεί μια οικονομική πολιτική ως επιτυχημένη δεν είναι τόσο η αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων (φτώχεια} υπανάπτυξη της περιφέρειας) όσο η πρόληψη τους και στην περίπτωση της Ηπείρου η καθυστέρηση της κατασκευής των αναγκαίων υποδομών την καταδίκασε - ευτυχώς όχι οριστικά - στην φτώχεια.

Διερωτάται κανείς γιατί είναι τόσο υψηλά τα ποσοστά ανεργίας; Συγκεκριμένα, το 2002 η ανεργία στην Ήπειρο άγγιξε το 10,6%, Τα στοιχεία του 2004 είναι άκρως απογοητευτικά αφού αποκαλύπτουν ανεργία 12% σύμφωνα με τον Υπουργό Απασχόλησης κ,Π.ΠΑΝΑΠΩΤΟΠΟΥΛΟ και την ΕΣΥΕ. Ειδικότερα για τις γυναίκες η ανεργία αγγίζει το 16,9% ενώ προσλαμβάνει εφιαλτικές διαστάσεις στους νέους κάτω των 25 ετών αφού φτάνει το 36,4%. Παράλληλα, μελέτη του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ, παρουσιάζει ότι στην Ήπειρο οι νέοι ηλικίας από 15 έως 24 ετών συμμετέχουν με πολύ χαμηλό ποσοστό στην οικονομική ζωή της περιφέρειας. Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι σε χώρες όπως η Κύ-

προς, η ανεργία ανέρχεται μόλις σε 3,3%. Επίσης σε περιφέρειες κρατών με πρόσφατη ένταξη στην Ε.Ε. όπως η περιφέρεια Κοζερ της Ουγγαρίας και Jihozarad της Τσεχίας, η ανεργία είναι αντίστοιχα 4% και 4,9%. Προκύπτει δηλαδή και με επιστημονικό τρόπο αυτό που βιώνουμε καθημερινά στο νομό Ιωαννίνων. Παρά τις μεγαλόστομες εξαγγελίες περί υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και σύγκλισης με τις περιφέρειες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρά τον πακτωλό των εκατοντάδων δισεκατομμυρίων που εισέρρευσε στη χώρα μας από τα προγράμματα των Α,Β και του μισού Γ ΚΠΣ, η Ήπειρος υπολείπεται κατά πολύ στους δείκτες ανεργίας, περιφερειών φτωχών κρατών της πρώην ανατολικής ευρώπης. Η ακρίβεια έρχεται να συμπληρώσει την παραπάνω δύσκολη κατάσταση.

Η Ελλάδα κατέχει την 8η θέση σε ακρίβεια σε σχέση με τις άλλες 15 χώρες της Ευρώπης και σύμφωνα με έρευνα της AC Nielsen η Ελλάδα είναι ακριβότερη στα 31 από τα 60 προϊόντα που έγινε η έρευνα. Από την ίδια έρευνα προκύπτει ότι οι τιμές βασικών ειδών των σούπερ μάρκετ σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ε.Ε. είναι υψηλότερες μέχρι και

159%. Σε σχέση με το μέσο κοινοτικό όρο, οι Έλληνες καταναλωτές πληρώνουν τα προϊόντα ακριβότερα κατά 50% σε είδη βασικής διατροφής ενώ είναι φθηνότερη σε προϊόντα όπως τα αλκοολούχα ποτά, σαπούνια κλπ και αν αναλογιστεί κανείς ότι οι αποδοχές των Ελλήνων είναι οι χαμηλότερες στην ευρωζώνη, τότε η θέση τους είναι πιο δυσμενής σε σχέση με τους Γερμανούς που απολαμβάνουν τις χαμηλότερες τιμές με τις υψηλότερες αποδοχές. Την ίδια ώρα, οι προμηθευτές ειδοποιούν τα σούπερ μάρκετ για ανατιμήσεις προϊόντων που θα φτάσουν και το 15% σε προϊόντα όπως αλεύρι, κρασιά και άλλα βασικά προϊόντα.

Την ίδια στιγμή στο Παλαιοσέλι τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα ενώ δεν χρειάζεται καν να μιλήσουμε για οικονομικούς δείκτες και ανεργία. Πάμε λοιπόν στην σκληρή πραγματικότητα.

1. Πίνουμε ακατάλληλο νερό όπως προκύπτει από ελέγχους που έχουν πραγματοποιηθεί από τον πολιτιστικό σύλλογο, παρά την ενημέρωση των αρμοδίων το αυτί κανενός δεν ιδρώνει.

2. Η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής με τα γνωστά προβλήματα

και την επικίνδυνη κλίση που όλο μελέτες και επιτροπές γίνονται η κλίση όμως μεγαλώνει και ο κίνδυνος αυξάνει.

3. Ο ξενώνας του χωριού χρόνια τώρα εντάσσεται σε νέα προγράμματα και προϋπολογισμούς αλλά ποτέ δεν τελειώνει. Ένα σύγχρονο γεφύρι της Άρτας,

4. α. Ο δρόμος Κονίτσης · Διστράτου σε απαράδεκτη κατάσταση(μπάζα-πέτρες) χωρίς προστατευτικές μπάρες.

β. Ο δρόμος Παλαιοσελίου - Βρυσοχωρίου με σύγχρονη γέφυρα χωρίς δρόμο.

5. Δρόμος Παλαιοσελίου - ορειβατικού καταφυγίου - Αγ.Γεωργίου - Προφήτη Ηλία μόνο για τρακτέρ. Μηδενική και υποτυπώδης συντήρηση.

6. Κεντρικό ρέμα - Παλαιοσελίου: Άμεσες επεμβάσεις με σωλη-

νώσεις ή αντιστηριξεις πριν έρθουν τα χειρότερα.

7. Επισκευή όλων των εσωτερικών δρόμων του χωριού και συντήρηση των εκκλησιών.

Όταν βεβαίως πίνουμε ακατάλληλο νερό θα είναι περιπό να μιλήσουμε για ψυχαγωγία-,τηλεόραση όταν για χρόνια πληρώνουμε μέσω των λογαριασμών ΔΕΗ την ΕΤΙ και ΕΤ2 χωρίς ποτέ να βλέπουμε. Αλήθεια, τα χρήματα αυτά δεν πρέπει κάποτε να επιστραφούν στους κατοίκους αφού δεν έχουν την δυνατότητα να παρακολουθούν τα κρατικά κανάλια;

Με όλα αυτά , πώς θέλουν να ζωντανέψει η ύπαιθρος;

Κώστας Μιχώτας

ΔΙΑΜ. ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ Α1 ΝΟΔΕ

ΠΕΤΡΟΣ ΑΠ. ΠΑΠΑΝΩΤΗΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΠΑΡ. ΑΡΕΙΩ ΠΑΓΩ

Ομήρου 6, 2ος όροφος
ΑΘΗΝΑΙ Τ.Κ. 10564

Τηλ: 3242626

Τηλ: - Fax.: 3244988

Κιν. 694-676109

ΜΙΑ ΑΞΕΧΑΣΤΗ ΕΚΔΡΟΜΗ - ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ

Πραγματικά προσκύνημα είναι αυτή η εκδρομή και αξέχαστη θα μου μείνει γιατί δεν είναι από τις συνηθισμένες εκδρομές απλώς για αναψυχή ή γλέντι σε ένα οποιοδήποτε εξοχικό μέρος και την χαρακτηρίζω ως προσκύνημα στα χώματα εκείνα που γεννήθηκα, μεγάλωσα και έζησα τα παιδικά και νεανικά μου χρόνια, όλες τις παιδικές μου τρέλλες, όλες τις ευτυχισμένες στιγμές. Συνέπεσε δε να συνδεθεί η νεανική μου ζωή με τα μαύρα χρόνια της κατοχής των Γερμανοϊταλών. Είναι όμως γεγονός ότι είναι στο αίμα των Ελλήνων να νοσταλγούν την πατρίδα τους και ιδιαίτερα την γενέτειρα τους. Είναι έντονη η επιθυμία του Έλληνα να πάει στο χωριό που γεννήθηκε, να γυρίσει όλα τα σοκάκια του χωριού του που για κρσπεδα έχουν τους φράκτες και να θυμηθεί πως πηδούσε τους φράκτες για να φάει κρυφά κανένα κορόμπλο, κανένα δαμάσκηνο και άλλα κρυφτούλια στα παιχνίδια με τα άλλα παιδιά της ηλικίας μου.

Στις 8 Αυγούστου 1969 βρέθηκα στο χωριό μου Ελεύθερο και συνεννοηθήκαμε καμιά δεκαπενταριά χωριανοί, με πρωτοβουλία μου να ανεβούμε στην κορυφή του Σμόλικα και την επομένη δηλαδή τις 3 Αυγούστου 1969 το πρωί συγκεντρωθήκαμε στον Πλάτανο στο Λάκκο και ξεκινήσαμε εν

όλω δέκα έξι άτομα ως εξής: 1) Κων/νος Μπαγκλής, 2) Αγγελική Μπαγκλή, 3) Δημήτριος Μπαγκλής, 4) Φρειδερίκη Μπαγκλή, 5) Γεώργιος Τσιρώνης, 6) Ταξιάρχης Λίρας, 7) Μαρία Λίρα, 8) Χρυσούλα Τζήμου, 9) Γενοβέφα Τζινέρου, 10) Κων/νος Μπόγδος, 11) Βασιλική Ματσή, 12) Χρήστος Μπάρμπας, 13) Στέφανος Γούρης, 14) Ανδριάννα Γούρη) 15) Αγγελική Κατή και 16) ο υποφαινόμενος και εξιστορών Νικόλαος Κατής.

Η διαδρομή άρχισε από τον Πέρα Μαχαλά, στον Μύλο τον Βακούφικο και ανεβαίνοντας για την Κερασιά περάσαμε από την πηγή, το νερό της οποίας πηγαίνει στο χωριό μας. Ανεβαίνοντας για την Κερασιά οποιοσδήποτε θα σταθεί να πιεί νερό και να πάρει μαζί του για τα χωράφια. Περάσαμε από τα χωράφια της Κερασιάς και φτάσαμε στο ρεματάκι που χωρίζει την Κερασιά από το Πλαβάκη. Συνεχίσαμε το Πλαβάκη, τον Γούρη, το Ξυλοπήγαδο και πριν φθάσουμε στο κρύο νερό, στρίψαμε δεξιά, πήραμε την ανηφοριά και βγήκαμε στην κορυφή στο Σαρπούνη, ακολουθώντας όλο τη ράχη και φθάσαμε στο παλιοσελίτικο αυλάκι όπου σταθήκαμε και βγάλαμε φωτογραφίες. Μόλις όμως ξεκινήσαμε και διανύσαμε σχεδόν χίλια μέτρα μας έπιασε δυνατή βροχή και αφού σταθήκαμε κάτω από τα πεύκα στη θέση Κάτω

Σκουτέρνα όπως το λένε οι παλιοσελίτες, ανάψαμε φωτιά για να στεγνώσουμε και μετά ξεκινήσαμε και περάσαμε την Πέτρα Κατή, τα Λιβάδια Πάδων και στην Βάλια Μάρε καθήσαμε να φάμε. Ξεφορτώσαμε τα ζώα στα οποία είχαμε φορτωμένα τα πράγματά μας και ανάψαμε φωτιά να στεγνώσουμε καλά, να ξεκουραστούμε και να ζεσταθούμε για να φάμε όπως γράφω παρακάτω. Η ώρα θα ήταν περίπου 2 μ.μ., αφού φάγαμε το βάλουμε στο χορό· εν τω μεταξύ ήρθε και ένας βλάχος ονόματι Κώστας που έλαβε και εκείνος μέρος στο χορό και βγάλαμε πάλι φωτογραφίες. Φεύγοντας από εκεί περάσαμε το Πριόνι Πάδων και στη Στάνη του Νασίκα ξεφορτώσαμε τα ζώα για να ετοιμάσουμε τις διανυκτερεύσεις μας εκεί. Ζητήσαμε από τους κτηνοτρόφους να μας ετοιμάσουν ένα πρόβατο το οποίο πληρώσαμε, τους παρακαλέσαμε να μας το ψήσουν, εμείς δε επιδοθήκαμε στη συγκέντρωση ξύλων για το ψήσιμο του προβάτου και για φωτιά τη νύχτα γιατί εκεί κάνει, ιδίως το βράδυ, πολύ κρύο. Αφού το έψησαν μας το έκαναν είκοσι μερίδες όσοι ήμασταν συμπεριλαμβανομένων και των τεσσάρων κτηνοτρόφων μας, το βάλουμε σε χαρτοπετσέτες αντί για πιάτα και πήρε ο καθένας την κανονική μερίδα και οι κτηνοτρόφοι για να μας ευχαριστήσουν μας έφεραν ένα κακάβι γάλα, το έβρασαν και ο καθένας έπινε όσο ήθελε. Νερό παίρναμε από τη βρύση Τσαούση.

Παρόλη τη δυνατή φωτιά με τα

κούτσουρα που ήταν όλο δαδί η θερμοκρασία ήταν πολύ χαμηλή και για να μην κρυώσουμε μας έδωσαν πέντε κάπες μεγάλες και κοιμηθήκαμε όλοι γύρω-γύρω στη φωτιά και για φως δυνατό είχαμε τη φωτιά, γιατί τα κούτσουρα ήταν όλο δαδί. Εκεί που τρώγαμε, ξαφνικά ο Γεώργιος Τσιρώνης έριξε κάμποσες πιστολιές από ενθουσιασμό και με την εξαγωγή των καλύκων έπεσαν στο πιάτο του Κων/νου Μπαγκλή και από την τρομάρα του έπεσε ο Μπαγκλής κάτω πλαγιαστός γιατί νόμισε ότι ήταν σφαίρες επειδή έκαναν θόρυβο οι κάλυκες. Το πρωί σηκωθήκαμε πριν φέξη, για να φθάσουμε στην κορυφή του Σμόλικα να προφθάσουμε να δούμε τα φώτα της Κέρκυρας όπως μας είπαν άλλοι που τα είχαν δει. Η θερμοκρασία ήταν 3 βαθμοί άνω του μηδενός, φορτώσαμε τα ζώα, πήραμε και τις κάπες για να μην κρυώσουμε όταν θα φθάσουμε στην κορυφή ιδρωμένοι. Τα ζώα τα αφήσαμε πιο κάτω από την κορυφή και εμείς με τις κάπες ανεβήκαμε στην κορυφή στην Πυραμίδα και από εκεί είδαμε την περιοχή των Πάδων και του Κερασόβου, τα φώτα όμως της Κέρκυρας δεν τα είδαμε γιατί είχε ομίχλη. Εκεί βγάλαμε φωτογραφίες, ευτυχώς δεν φυσούσε δυνατός αέρας λόγω της βροχής της προηγούμενης ημέρας, καθίσαμε δε στην κορυφή περίπου μία ώρα.

Στην επιστροφή αλλάξαμε δρομολόγιο για να περάσουμε από τη Λίμνη. Φορτώσαμε τα ζώα και στρίψαμε δε-

ξιά μετά από δυο ώρες φθάσαμε στη Λίμνη, η οποία δεν είναι και πολύ μεγάλη, έχει σχήμα ωοειδές περίπου 120 μέτρων μήκους και 60 μέτρων φάρδους κατά τον δικό μου υπολογισμό. Είδαμε δε εκεί ένα παράξενο πράγμα στη λίμνη, είχε μέσα κάτι μικρά ζωάκια περί τους δεκαπέντε πόντους που μοιάζουν σαν δεινόσαυροι. Εκεί βγάλαμε πάλι φωτογραφίες, συνεχίσαμε το δρόμο της επιστροφής και φθάσαμε στα Κούτσουρα, εκεί είδαμε τους βλάχους με τα πρόβατα. Φθάσαμε στο Ριζό, εκεί είναι τα σύνορα που χωρίζουν το Κερασσικό το Παλιοσελίτικο και το Ελεύθερο. Εκεί βγάλαμε πάλι φωτογραφίες. Μετά πήραμε τον κατήγορο Μισοράχη, όπου είχε τη σπάνη ο τσέλιγκας του Παλιοσελίου.

Συνεχίσαμε και φθάσαμε στον Μπόμπολα, στα Αλώνια. Ξεφορτώσαμε τα ζώα να φάνε και να ξεκουραστούν και φάγαμε για μεσημέρι και μετά κατεβήκαμε στο Πικλαρίτικο Σιόπλα, ή Καψάλα, Μισοφούντη, και μόλις κατεβήκαμε στις Σκαλίτσες και εκεί η γυναίκα του Ταξιάρχη, η οποία έσερνε το ζώο, αντιλήφθηκε ότι χάθηκε πάνω από το ζώο η κουβέρτα δηλαδή έπεσε από το ζώο χωρίς να το καταλάβει και γκρίνιαξε λίγο με τον Ταξιάρχη τον άνδρα της. Τελικά στις 4 η ώρα φθάσαμε στο χωριό αρκετά βέβαια κουρασμένοι διότι η πορεία ήταν κουραστική και τις δύο ημέρες, πλην όμως η καρδιά μας ήταν γεμάτη χαρά που κάναμε όλον αυτόν τον γύρο και θα μας μείνει αξέχαστη αυτή η θαυμάσια εκδρομή.

Ο ΕΤΗΣΙΟΣ ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΩΝ

Το Σάββατο, 5 Μαρτίου 2005 πραγματοποιήθηκε στο κέντρο «Λιθαρίτσια» ο ετήσιος χορός της Ένωσης Κονιτσιωτών.

Στην εκδήλωση πήραν μέρος 300 και πλέον άτομα από την Κόνιτσα, από τα χωριά της, αλλά και από άλλα μέρη, που γλέντησαν μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες με την «κομπανία» του Κώστα Χαλκιά από τη Βούρμπιανη.

Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Δ/κού Συμβουλίου της Ένωσης κατέβαλαν κάθε προσπάθεια ώστε όλα να πάνε καλά και το πέτυχαν. Τους αξίζουν συγχαρητήρια, αλλά και βοήθεια για να μπορέσουν να συνεχίσουν το δύσκολο έργο που επωμίστηκαν.

Την εκδήλωση, μεταξύ άλλων, τίμησαν οι βουλευτές Κώστας Τασούλας και Σταύρος Καλογιάννης και ο δήμαρχος της Κόνιτσας Πρόδρομος Χατζνεφραιμίδης.

I.T.

* * *

Ο ΕΤΗΣΙΟΣ ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΜΑΣ

Στις 11 Μαρτίου 2005, πραγματοποιήθηκε στη Αθήνα ο ετήσιος χορός της αδελφότητας Λυκόρραχης Αθηνών και του Εξωραϊστικού Συλλόγου

Πλαγιάς «ΖΕΡΜΑ» του Δήμου Μαστοροχωρίων.

Ο χορός με το θρυλικό κλαρίνο του Πέτρου Λούκα ήταν πανηγυρικός και όχι μόνο.

Μαζί με το κέφι για χορό και ξεφάντωμα ξετυλίχτηκαν στον καθένα μας συναισθήματα συγκίνησης και νοσταλγίας βλέποντας όλους τους χωριανούς, μικρούς και μεγάλους, πάνω στην πίστα.

Παιδιά κάθε ηλικίας, μεσήλικες και γέροι, όλοι σχημάτισαν πολλούς κύκλους χορού. Και μαζί τους χιλιάδες σκέψεις και αναμνήσεις, γεγονότα ευχάριστα και δυσάρεστα, παιδικές σκανταλιές και παιδικοί τσακωμοί, έστησαν άλλο τρελό χορό.

Οι μεγάλοι γίναμε παιδιά βλέποντας παλιούς συμμαθητές μας, γειτόνους, φίλους, κοντινούς και μακρινούς συγγενείς και νοσταλγώντας εκείνα τα ανεπανάληπτα και αγνά χρόνια.

Τα παιδιά γίνανε μεγάλοι στη συνείδηση χορεύοντας λεβέντικα και καμαρωτά τους τοπικούς χορούς. Μπράβο!!!

Αυτή είναι η ηθική ικανοποίηση για τον καθένα μας, να βλέπουμε τα παιδιά μας, τους νέους του χωριού μας, στραμμένους στις ρίζες τους, στην παράδοση. Να βλέπουμε στα πρόσωπά τους την αγάπη γι' αυτό το μικρό χωριό ώστε να μην ξεχαστεί

και χαθεί στο πέρασμα του χρόνου αυτό το προπύργιο του πολιτισμού όλης της Ηπείρου.

Σ' αυτό το σημείο θα ήθελα να χαιρετήσω και τα ξενιτεμένα νέα παιδιά και μάλιστα τα ανήψια μου, τον Κώστα και Μάριο Καρανίκα της αδελφής μου Ευανθίας, που βρίσκονται στη Νυρεμβέργη.

Με πόσο ενδιαφέρον ρωτάνε για τα νέα του χωριού μας! Για τους φίλους, τους συγγενείς, τους χωριανούς! Η ψυχή τους και η σκέψη τους είναι στην ιδιαίτερη πατρίδα, στο ΧΩΡΙΟ!

Με αυτά τα συναισθήματα και με κέφι συνεχίστηκε το γλέντι μέχρι τα ξημερώματα «μ' ένα κλαρίνο και μ' ένα ανδόνι».

Ευχαριστούμε τα Δ.Σ. των δύο χωριών και όλους όσους βοήθησαν την οργάνωση του χορού.

ΚΑΛΗ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ σε όλους και του χρόνου και πάντα ν' ανταμώνουμε, να ξεφαντώνουμε.

Ευχαριστώ
ΓΕΩΡΓΙΑ Ρ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΘΗΝΑ

Η ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΓΑΝΝΑΔΙΩΤΩΝ

Την Κυριακή 6 Μαρτίου 2005 το μεσημέρι, πραγματοποιήθηκε συνεστιάση των μελών και φίλων του Συλλόγου Γανναδιωτών «ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΑΞΙΑΡΧΑΙ» στο κέντρο διασκέδασης «ΤΟΛ» στο Μαρούσι, η οποία κράτησε μέχρι τις απογευματινές ώρες. Η συμμετοχή δεν ήταν αυτή που έπρεπε να είναι αφού απουσίαζαν βασικά και ενεργά μέλη του Συλλόγου. Το γεγονός αυτό πρέπει να μας προβληματίσει ιδιαίτερα γιατί όλοι μας ξέρουμε να κάνουμε κριτική για τους άλλους, χωρίς ίσως ποτέ να αναρωτηθούμε τι κάνουν οι άλλοι για μας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου υλοποιώντας παλαιά απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, στη διάρκεια της συνεστίας, εβράβευσε με τιμητική πλακέτα, τον επί μία 20ετία διατελέσαντα Πρόεδρο του Συλλόγου κ. Γεώργιο Δερμιτζάκη για την όπως αναφέρει η σχετική πλακέτα "πολύπλευρη και πολυετή προσφορά του" στο Σύλλογο.

Σε όλο το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου, αξίζουν πολλά συγχαρητήρια για τις μεγάλες προσπάθειες τις οποίες καταβάλλει για το χωριό μας το ΓΑΝΝΑΔΙΟ.

Ένας Γανναδιώτης

Αιχμάλωτος πολέμου σε γερμανικό στρατόπεδο

ΑΦΗΓΗΣΗ ΒΑΣ. ΠΡΟΚΟΥ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Μας φόρτωσαν σε 4-5 αμάξια, σχεδόν όλους που ήμασταν στη φυλακή, και οι δικοί μας, καθώς μας έβλεπαν από μακριά, έκλαιγαν και οδύρονταν. Όπως έμαθα μετά, η μάνα μου λυποθύμησε.

Μόλις φτάσαμε στη Θεσσαλονίκη, μας ξεφόρτωσαν στο Λευκό Πύργο, στο σταθμό κι εκεί είδαμε πολύ κόσμο που έβγαιναν από τις φυλακές του Γεντί κολέ και όλους μαζί μας έβαλαν σε τριάδες για να γίνει η επιλογή. Όσοι ήταν γέροι θα μεταφέρονταν στη Γερμανία και οι υπόλοιποι θα κρατούνταν στις φυλακές.

Η διαλογή έγινε ως εξής: Είχαν κάνει στις γραμμές των τρένων ένα κουβούκλιο σε ύψος δέκα μέτρων όπου καθόταν η επιτροπή κι εμείς περνούσαμε από κάτω ένας ένας και όποιος ήταν γερός του λέγαν Deuthland (Γερμανία). Από τους δικούς μας, τα γερόντια Αναστάσιος Μότσης και Κων/νος Βρησίμης έμειναν στις φυλακές Θεσσαλονίκης. Εμείς που σταλθήκαμε στη Γερμανία ήμασταν: Ο πρόεδρος Αθαν. Βλάχος, ο Νικ. Νίνης, ο Βασ. Πρόκος, ο Νικ. Κατσέτας, ο Ζαχ. Μπέρτσος, ο Νικ. Τσίπης και ο Απόλλων Νικόπουλος από τη Βαλοβίστα Β. Ηπείρου.

Γέμισαν ένα τρένο για τη Γερμανία σε φορτηγά βαγόνια που έγραφαν 40 άτομα και 10 άλογα. Τώρα μετέφεραν ανθρώπους και το κάθε βαγόνι είχε δύο παραθυράκια με συρματοπλέγμα για να μην μπορεί να δραπετεύσει κανείς. Σε κάθε βαγόνι ήταν και ένας γερμανός σκοπός.

Στη Θεσσαλονίκη μας έλεγαν μυστικά ότι στη Γιουγκοσλαβία μπορεί να μας ελευθέρωνε ο Τίτο που είχε πληροφορηθεί ότι το τρένο μετέφερε Έλληνες πατριώτες.

Επίσης οι σύμμαχοι το γνώριζαν και δε θα μας βομβάρδιζαν. Φτάνοντας στο Βελιγράδι ήρθαν τα συμμαχικά αεροπλάνα, αλλά ευτυχώς ήμασταν στη γαλαρία προτού μπούμε στο Βελιγράδι και παραμείναμε πέντε ώρες μέσα. Φαίνεται ότι δεν είχαν ειδοποιηθεί οι σύμμαχοι.

Στον καθένα μας είχαν δώσει από μια σακούλα με δύο κονσέρβες και μισό ψωμί για να φτάσουμε στη Γερμανία.

Κλεισμένοι στο βαγόνι είχαμε μια βούτα στη μέση για την προσωπική μας ανάγκη και όσοι ήταν κοντά υπέφεραν από τη μυρωδιά και όταν φρενάριζε το τρένο πιτσιλίζονταν με ακαθαρσίες.

Φτάνοντας στο Λίντς της Αυστρίας μου φωνάζει ο Θανάσης Βλάχος:

Βασίλη, το Νίκο (Νίνη) τον χάνουμε. Πήγα στο παράθυρο να τον δω για τελευταία φορά.

Τι είχε συμβεί;

Είχε μπει με τους τελευταίους στο προηγούμενο βαγόνι και ήταν κοντά στη βούτα, ενώ εμείς προσπαθούσαμε να πιάσουμε τις γωνίες.

Ο καπνένος ο Νίκος, μεγάλος στην ηλικία δεν άντεξε τις ταλαιπωρίες και λυποθύμησε και στο Λιντς που σταμάτησε το τρένο τον πήραν με το φορείο και από τότε δεν τον ξαναείδαμε. Αυτό μας στενοχώρησε πολύ.

Κάποτε φτάσαμε στη Γερμανία και μας πήγαν στο διεθνές αναγνωρισμένο στρατόπεδο Μουσπρούκ. Ήμασταν κουρασμένοι βρώμικοι και φειριασμένοι και η πρώτη τους δουλειά ήταν να μας ξεβρωμίσουν.

Μας ξεγύμνωσαν και μας έβαλαν στα μπάνια, ενώ τα ρούχα μας τα πέρασαν στον κλίβανο.

Μες στο στρατόπεδο ήταν χιλιάδες κρατούμενοι από διάφορες χώρες. Εκεί μας πήραν τα στοιχεία και ο καθένας τον αριθμό του. Εμένα μου δωσαν τον αριθμό 134360. Υποφέραμε από την πείνα. Μας χώρισαν ανά 10 άτομα και μας έφεραν βρασμένες πατάτες και κάπου κάπου σούπα. Μετά από 3 μήνες μας έστειλαν σε διάφορες πόλεις. Εγώ και ο Θανάσης Βλάχος αφού φιληθήκαμε και ευχηθήκαμε καλή αντάμωση στην πατρίδα, χωριστήκαμε από τους άλλους και πήγαμε στο Αοξ-

μπουρκ με άλλα 80 άτομα και επικεφαλής ένα λοχαγό του ελληνικού Στρατού που είχε πολεμήσει στην Αλβανία το 1940.

Στο Αοξμπουρκ μας περίμενε ο Γερμανός δ/τής που ήξερε αρχαία ελληνικά και μας υποδέχτηκε καλά.

Μας έβαλαν σε καταυλισμό, ο καθένας το κρεβάτι του, με σόμπες για θέρμανση και ανά μερίδα όπως οι Γερμανοί στρατιώτες.

Ανά δέκα με δύο στρατιώτες πηγαίναμε σε διάφορες χειρωνακτικές εργασίες, ώσπου μας παρέλαβε ο Ερυθρός Σταυρός.

Μια μέρα έγινε βομβαρδισμός από τα συμμαχικά αεροπλάνα και χάσαμε έναν συνάδελφο γιατί δεν προλάβαμε να πάμε στο καταφύγιο. Αυτό μας λύπησε πολύ.

Οι Γερμανοί πάθαιναν μεγάλες ζημιές γιατί δεν είχαν προβλέψει ότι ο πόλεμος θα έφτανε στην πόρτα τους. Έτσι αναγκάστηκαν να μας βάζουν να φτιάχνουμε καταφύγια, όπου κρυβόμασταν κι εμείς μόλις χτυπούσε ο συναγερμός.

Έξω από τον καταυλισμό ήταν το φυλάκιο με έναν λοχία και πέντε στρατιώτες, απ' αυτούς δεν είχαμε φόβο, μόνο τα Ες Ες φοβόμασταν.

Όταν άρχισε η οπισθοχώρηση των Γερμανών, ο Λοχίας ερχόταν κάθε βράδυ και μας έλεγε τα νέα από τον πόλεμο. Τη μια μέρα ότι τα τα συμμαχικά στρατεύματα έφτασαν στη

Γιουγκοσλαβία, την άλλη κοντά στη Γερμανία κ.λπ.

Τέλος έφτασε η μεγάλη μέρα 28 Απριλίου. Όλη την ημέρα ακούγονταν εκρήξεις, πολυβολισμοί σ' ολόκληρη την πόλη.

Μας παίρνει ο Λοχίας για το καταφύγιο και όπως περνούσαμε μεσ' από την πόλη βλέπαμε τ' άρματα «κένταυρος» και άσπρες σημαίες στα παράθυρα των σπιτιών.

Στους δρόμους επικρατούσε ψυχία. Η πόλη παραδινόταν στους συμμάχους κι εμείς δεν κρατιόμασταν από τη χαρά μας. Βλέπαμε πια την απελευθέρωσή μας.

Στο κέντρο της πόλης σιάθμευε ένα θεόρατο τανκ και στο καταφύγιο Γερμανοί αξωματικοί και στρατιώτες ξήλωναν τα διακριτικά των βαθμών από τις επωμίδες και τα πετούσαν.

Άλλοι πετούσαν τον οπλισμό στα πάρκα, φορούσαν πολιτικά και εξαφανίζονταν να μη συλληφθούν αιχμάλωτοι. Γινόταν χαμός.

Τέτοιον εξευτελισμό δεν περιμέναμε να δούμε.

Ο Λοχίας μας πήγε στον καταυλισμό να μας παραδώσει στους συμμάχους και του δώσαμε να φορέσει πολιτικά ρούχα για να μην τον πάρουν αιχμάλωτο. Μας είχε φερθεί καλά και έπρεπε να τον βοηθήσουμε τώρα.

Κάποια στιγμή εμφανίστηκε ένα αυτοκίνητο και βγήκε από μέσα ένας αξιωματικός Αμερικάνος. Ρωτούσε

ποιάς εθνικότητας είμαστε.

Κάποιος είπε στα ελληνικά: Τι θέλει αυτός; Τότε ο αξιωματικός μας λέει στα ελληνικά: Έλληνες είστε; Τότε έγινε πανζουρλισμός. Βγήκαμε όλοι έξω και τον σηκώσαμε στα χέρια. Ήταν Μυτιληνιός, γεννήθηκε στην Αμερική και υπηρετούσε στον αμερικάνικο στρατό. Ανεβήκαμε σ' αυτοκίνητο, πήγαμε στο κέντρο της πόλης και γυρίσαμε στον καταυλισμό το βράδυ τύφλα στο μεθύσι.

Το πρωί μας πήγαν σε στρατιωτικά κτίρια όπου εξασφαλιστήκαμε από στέγη και τροφή όπως και ο αμερικάνικος στρατός.

Κάναμε φασαρίες γιατί θέλαμε να επιστρέψουμε γρήγορα στην πατρίδα, δεν ξέραμε τι γίνονταν οι δικοί μας. Δυστυχώς δεν μπορούσαν να μας στείλουν γιατί οι δρόμοι ήταν κλειστοί. Γέφυρες και σιδηροδρομικές γραμμές είχαν καταστραφεί από τους υποχωρούντες Γερμανούς.

Αναγκαστικά παραμείναμε στη Γερμανία ως το Σεπτέμβρη και στις 9/9/1945 μας αξίωσε ο θεός να επιστρέψουμε στην αγαπημένη μας πατρίδα ζωντανοί, στους γονείς μας, σ' αδέρφια μας και στα αγαπημένα μας πρόσωπα, ύστερα από τόσες κακουχίες και ταλαιπωρίες. Ένα πράγμα μας στενοχώρεσε. Ο χαμός του Νίκου Νίνη. Ας είναι ελαφρό το χώμα που τον σκεπάζει...

ΣΧΟΛΙΑ

ΕΚΟΨΑΝ ΤΙΣ ΛΕΥΚΕΣ

Το 1980 η Δημ. Αρχή πήρε μια απόφαση να φυτέψει λεύκες κατά μήκος της Εθν. οδού στην άκρη της πόλης, ώστε να γίνει μια δεντροστοιχία που να ομορφαίνει την πόλη. Το σκεπτικό ήταν να φυτευτούν κατ' αρχήν λεύκες επειδή είναι δέντρα που αναπτύσσονται γρήγορα και κατόπιν να φυτευτούν ενδιάμεσα άλλα καλλωπιστικά δέντρα (αγριοκαστανιές, κουτσοπιές κ.α) ώστε μόλις αυτά μεγαλώσουν, να κοπούν οι λεύκες.

Φέτος όμως ο Δήμος εξολόθρευσε τις λεύκες απογυμνώνοντας την Εθν. οδό από τη δεντροστοιχία.

Έκοψαν τα δέντρα και σύμφωνα με το αρχαίο ρητό, "δρυός πεσούσης, πας ανήρ ξυλεύεται" έπεσαν μερικοί σαν τα κοράκια ν' αρπάξουν τα ξύλα. Δεν μπορούμε να καταλάβουμε πως παίρνονται και εκτελούνται τέτοιες αποφάσεις από το Δήμο. Δεν πρέπει να συζητούνται και με άλλους φορείς τέτοιες ενέργειες;

Αν η δικαιολογία γι' αυτή την πράξη του Δήμου είναι ότι οι λεύκες όταν μεγαλώνουν δημιουργούν κίνδυνο μην πέσει κάποιο κλωνάρι με σφοδρό αέρα και κάνει ζημιά ή αν ενοχλούνται κάποιοι από το "χνούδι" που βγάζουν οι λεύκες μερικές μέρες την άνοιξη, υπάρχει τρόπος με έ-

να κλάδεμα κάθε 2-3 χρόνια, όλα αυτά να αποφευχθούν και η δεντροστοιχία να υπάρχει.

Γιατί δεν φρόντισε η Δημ. Αρχή σε συνεργασία με άλλους φορείς να φυτέψει πρώτα κάποια άλλα δέντρα και μετά να κόψει τις λεύκες;

Θα μπορούσε μάλιστα να πουλήσει ο Δήμος σε κάποιον έμπορο τα δέντρα, γιατί το ξύλο της λεύκας είναι πολύ χρήσιμο, εισπράττοντας και ένα χρηματικό ποσό.

Ή ακόμα μπορούσε να δώσει το δικαίωμα σε κάποιο σύλλογο να πουλήσει τα δέντρα ενισχύοντας έτσι τα οικονομικά του. Φυσικά όλα αυτά θα έπρεπε να γίνουν αφού πρώτα φυτεύονταν άλλα δέντρα, όπως αναφέραμε και πιο πάνω.

Αλλά φαίνεται ότι το κόψιμο είναι εύκολο και το φύτεμα δύσκολο!..

Σ.Τ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Με άγριες διαθέσεις ήρθε ο φετινός Μάρτης επαληθεύοντας την παροιμία "Μάρτης γδάρτης..." Τις δύο πρώτες μέρες το χιόνι έφτασε 15εκ. στην Κόνιτσα και περισσότερο στα χωριά.

- Στις 3/3 η Λέσχη ηλικιωμένων πραγματοποίησε τον ετήσιο χορό της σε κέντρο στο Μάζι και ο Πολιτιστικός Σύλλογος "Παναγία Στομίου"

στο κέντρο "Πλατάνια".

- Στις 7/3 άρχισε η εκπαίδευση των 380 υποψηφίων στη Σχολή Δημ. Αστυνομίας η οποία θα διαρκέσει οκτώ μήνες.

- Άλβανός λαθρομετανάστης τραυματίστηκε στο πόδι από συνοριοφύλακα καθώς προσπαθούσε με άλλους δύο συμπατριώτες του να αποφύγει τη σύλληψη στο Σαραντάπορο (περιοχή Μόλιστας). Συνελήφθησαν οι δύο ενώ ο τρίτος κατάφερε να διαφύγει. Οι Άλβανοί μετέφεραν 47 κιλά ινδική κάνναβη την οποία κατέσχεσαν οι αστυνομικοί.

- Οι Κονιτσιώτες γιόρτασαν τις Απόκριες με τις παραδοσιακές φωτιές στα Πλατάνια και στην είσοδο της πόλης. Οι Σύλλογοι "Άγιος Νικόλαος" και "Παναγία Στομίου" οργάνωσαν εκδηλώσεις με μουσικές και τραγούδια. Οι εκδηλώσεις συνεχίστηκαν και την Καθαροδευτέρα με λαγάνες και φασολάδα.

- Με επιτυχία οργανώθηκαν και πραγματοποιήθηκαν και στην Πηγή οι φετινές Αποκριάτικες εκδηλώσεις στις 13/3.

- Ομάδα του Ορειβατικού Συλλόγου Κόνιτσας έλαβε μέρος στη Συνάντηση Ορειβατικών Συλλόγων Δυτ. Ελλάδας και Ηπείρου που έγινε στο Δήμο Τζουμέρκων στις 19-20/3/05.

- Με λαμπρότητα γιορτάστηκε κι εφέτος η Εθνική Επέτειος της 25ης

Μαρτίου. Βοηθός και ο ήπιος καιρός.

Την παραμονή έγιναν ομιλίες στα Σχολεία και κατάθεση στεφάνων από τους μαθητές.

Το πρωί της μεγάλης γιορτής μετά τη Δοξολογία στον Ι. Ναό του Αγ. Κοσμά ακολούθησε η επιμνημόσυνη Δέηση στο μνημείο πεσόντων (έξω από το Δημαρχείο), κατάθεση στεφανιών από τις Αρχές και τους συλλόγους και η καθιερωμένη παρέλαση μαθητών, συνοριοφυλάκων και στρατού στην κεντρική πλατεία.

Στην εξέδρα έλαβαν θέσεις ο Μητροπολίτης, ο Δήμαρχος, ο Στρατ. Δ/τής, η Νομαρχ. Σύμβουλος, οι Δημ. Σύμβουλοι, η κ. Ειρηνοδίκης και μεταξύ αυτών ο βουλευτής της Ν. Δημοκρατίας κ. Κ. Τασούλας.

Ο πανηγυρικός της ημέρας διαβάστηκε στο αμφιθέατρο του Δημαρχείου από τον καθηγητή του Τεχνικού Λυκείου κ. Τσόγκα.

Μαθητές από τα δημοτικά Σχολεία χόρεψαν υπό τους ήχους παραδοσιακής μουσικής δημοτικά τραγούδια και η γιορτή τελείωσε με δεξίωση για τους παραβρισκόμενους.

Το απόγευμα στο αμφιθέατρο του Λυκείου πραγματοποιήθηκε εκδήλωση με θεατρική παράσταση πατριωτικού περιεχομένου.

- Στις 29/3 στο πνευματικό κέντρο του Δήμου πραγματοποιήθηκε συναυλία με την παιδική χορωδία

του Δήμου Ανατολής υπό τη διεύθυνση της κ. Κων/νας Μήλια και της κ. Πηνελόπης Λιαροστάθη στο πιάνο.

- Με ένα τελευταίο χιονάκι στις βουνοκορφές μας αποχαιρέτησε ο Μάρτης θυμίζοντάς μας την αγριάδα του πρώτου δεκαημέρου με τα πολλά χιόνια.

- Με χιόνι στις βουνοκορφές μας ήθρε ο Απρίλης και συνέχισε με βροχές και κρύο.

Σεμινάριο για εκπ/κούς Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσηςπραγματοποίησε το Κ. Περιβ. Εκπαίδευσης Κόνιτσας από 15-17 Απριλίου.

Έγιναν ενδιαφέρουσες εισηγήσεις από εκπαιδευτικούς και βιολόγους για φυτά και βότανα καθώς και πρακτικά μαθήματα στα εργαστήρια του κέντρου.

- Στις 17,4 στα μέσα της Άνοιξης, νέες χιονοπτώσεις ως τον αυχάινα της “Σουσνίτσας” και αρκετές βροχές στα πεδινά υποχρέωσαν τον κόσμο να ανάβουν συνέχεια τζάκια, σόμπες και καλοριφέρ.

Οι ίδιες άσχημες καιρικές συνθήκες με πώση της θερμοκρασίας και χιονοπτώσεις στα βουνά συνεχίστηκε ως τις 22 του μήνα. Τις τελευταίες μέρες που συνέπεσαν με το Μεγαλοβδόμαδο αρκετή κίνηση παρουσίασε η αγορά της Κόνιτσας.

Ξενοδοχεία, ξενώνες, νοικιαζόμενα υποδέχτηκαν αρκετό κόσμο για το Πάσχα.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Στον ανιψιό μας Λουκά Ιω. Δημάρατο, εγγονό του αξέχαστου Λουκά Δημάρατου από τη Βούρμπιανη, που έλαβε το πτυχίο του Ναυπηγού από την Σχολή Μηχανολόγων-Μηχανικών του ΕΜΠ, απευθύνουμε τα πιο εγκάρδια συγχαρητήρια και ευχές για καλή επαγγελματική σταδιοδρομία.

ΟΙΚΟΓ. Γ. ΓΚΙΩΚΑ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ:

Στις 10/1 ο Δημήτριος Ανδρικόπουλος και η Ιωάννα Τσιγκούλη απέκτησαν στην Αθήνα κορπσάκι.

- Στις 22/4 ο Αλέξανδρος και η Άννα Εξάρχου απέκτησαν στην Κόνιτσα αγοράκι.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ:

Στην Πάτρα έγιναν οι αρραβώνες του Γιώργου Φιλιππάκη και της Ελένης Κ. Φασούλη, στις 18/1/05.

- Στην Αθήνα αρραβωνιάστηκαν ο Δημήτρης Τσακίρης και η Βασιλική Γ. Μπογοσιάν, στις 12/3/05.

ΓΑΜΟΙ:

Στις 12/3 έγιναν οι γάμοι του Ηλία Μουλαΐδη και της Ειρήνης Σαριβασίλη στα Γιάννινα.

ΘΑΝΑΤΟΙ:

Στις 27/2 πέθανε στην Κόνιτσα η Φρειδερίκη Νούτσου ετών 45.

• Την 1/3 πέθανε στην Κόνιτσα ο Θωμάς Αναστασίου ετών 74.

• Στις 3/3 ο Σταύρος Λάκκας ετών 70 στην Καλλιθέα Κόνιτσας.

• Στις 5/3 ο Ελευθέριος Γαϊτανίδης ετών 70 στην Κόνιτσα.

• Στις 10/3 η Βασιλική Αδάμου ετών 77 στην Πουρνιά.

• Στις 15/3 η Αναστασία Γιάννου ετών 91 στη Μολυβδοσκεπάστη.

• Στις 16/3 η Λευκοθέα Παπακώστα ετών 77 στο Νικάνορα.

• Στις 17/3 η Μαριάνθη Λάμπρου ετών 77 στη Μελισσόπετρα.

• Στις 24/3 ο Ευάγγελος Ραπακούσιος ετών 87 στο Μοναστήρι Κόνιτσας.

• Στις 28/3 ο Βασίλειος Κίτσιος ετών 79 στην Πηγή Κόνιτσας.

• Στις 29/3 ο Λεωνίδας Κολιός ετών 65 στο Μάζι.

• Στις 30/3 ο Αρσένης Ζαχαρόπουλος ετών 83 στην Κόνιτσα.

• Την 1/4 ο Κων/νος Κυρτσόγλου ετών 83 στην Κόνιτσα.

• Στις 12/4 η Ελένη Τσιρώνη ετών 49 στην Κόνιτσα.

• Στις 18/4 πέθανε στην Κόνιτσα ο Παναγιώτης Κούγιας ετών 91 και κηδεύτηκε στο χωριό του Ελεύθερο.

• Στις 19/4 ο Αχιλλέας Πασιάς ετών 98 στην Αγ. Παρασκευή (Κεράσοβο).

• Στις 22/4 ο Ιωάννης Φατές ετών 70 στην Κόνιτσα.

• Στις 23/4 ο Ιωάννης Βαγενάς ετών 54 στην Κόνιτσα.

• Στις 28/4 ο Ευάγγελος Καραγιάννης ετών 54 στην Κόνιτσα.

ΜΝΗΜΕΣ:

Στη μνήμη του συζύγου μου Θεόδωρου και ανηψιού μου Παύλου 15 χρόνια μετά το θάνατό τους, του εξαδέλφου μου Δημητρίου Πρίτση που σκοτώθηκε στην Τσεχοσλαβακία, του θείου μου Δημητρίου Αντρονιάδη που πέθανε στην Αθήνα και των χωριανών μου που πέθαναν στην Ουγγαρία, προσφέρω στο περιοδικό μας 10€.

ΜΑΡΘΑ ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ-ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Νεκρολογίες

† Νίκος Τσίπας

(Από τον Μιχ. Μαρτσέκι Πρόεδρο
Συλλόγου Πυρσογιαννιτών στην κη-
δεία του εκλιπόντος)

Αγαπητέ Νίκο,

Καλό σου ταξίδι, στη γη των μα-
κάρων.

Είμαστε όλοι εδώ, γύρω από το
ιερό σου σκήνωμα και Σε αποχαιρε-
τούμε με οδύνη και πόνο. Σε αποχαι-
ρειούν οι δικοί σου, οι φίλοι σου, οι
συγχωριανοί σου, οι Πυρσογιαννί-
τες, οι Κονιτσιώτες. Σε αποχαιρετά η
γενέθλια γη σου, η Πυρσόγιαννη.

Ο Σύλλογος Πυρσογιαννιτών και η
Ομοσπονδία των Συλλόγων της Επαρ-
χίας Κόνιτσας, εκφράζοντας όλους
τους Πυρσογιαννίτες και τους Κονι-
τσιώτες, όπου γης, ενώνει τις ευχές
του για καλό ταξίδι, στο ταξίδι που έ-
χει, πιστεύουμε και ευχόμαστε, ως προ-
ορισμό τη χώρα των Μακάρων.

Αγαπητέ Νίκο,

Στέκομαι, με σπαραγμό και οδύ-
νη, μπροστά στο ιερό σου σκήνωμα,
δίπλα στους δικούς σου ανθρώπους,
στα μέλη της οικογενείας σου, στα
μέλη της ευρύτερης οικογένειάς σου,
τους Πυρσογιαννίτες, στους φίλους
σου και σε αποχαιρετούμε, ευχόμε-
νοι νάναι καλό το ταξίδι σου στο τό-
πο της μελλοντικής μας συνάντησης.

Υπήρξες καλός άνθρωπος, καλός
νοικοκύρης και οικογενειάρχης, κα-
λός σύζυγος, πατέρας και παππούς,
καλός Πυρσογιαννίτης, στυλοβάτης
της Παροικίας μας.

Υπήρξες θεμελιακό λιθάρι στο
Τοπικό Λαογραφικό Οικοδόμημα
της γενέθλιας γης σου, της Πυρσό-
γιαννης και της ευρύτερης περιοχής.
Κατέγραψες με ζήλο και με αγάπη τα
ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις και
με τα βιβλία σου, που βρίσκονται σ'
όλες τις Δημόσιες και Δημοτικές βι-
βλιοθήκες, αλλά και σε εκατοντάδες
ιδιωτικές, θα είσαι πάντα παρών και
ζωντανός για να ιστορείς το χθες και
να καθοδηγείς,

στο μέτρο του δυνατού που η πα-
ράδοση έχει τέτοια δύναμη, το αύριο
όλων μας.

Αγαπητέ Νίκο,

Φτωχαίνει η Παροικία των Πυρ-
σογιαννιτών, φτωχαίνει και αποψι-
λώνεται ο Σύλλογός μας, του οποίου
υπήρξες ιδρυτικό μέλος, συνεχιστής
και τροφοδότης του, εμπυχωτής ό-
λων μας, η ψυχή και η φωνή του.

Φτωχαίνει η Πυρσόγιαννη και τα
Μαστοροχώρια.

Φτωχαίνει η Λαϊκή Παράδοση
των χωριών, η Λαογραφία, η Τοπική
και η Εθνική.

Λιγοστεύει ο Λαογραφικός πλούτος,
το πολύτιμο χθες των ανθρώπων.

Όμως, ο κάματος της ζωής σου,

η πλούσια λαογραφική γνώση σου και η άδοξη αγάπη σου για τη γενέθλια γη σου, αποτυπώθηκε στα βιβλία σου και έτσι θα παραμείνεις ζωντανός, μέσα απ' αυτά, στις καρδιές μας και η παρουσία σου, η μνήμη σου θα μείνει άσβηστη.

Αιώνια η μνήμη σου και καλό ταξίδι φίλε, Νίκο, εκλεκτέ Πυρσογιαννίτη.

Στην οικογένεια, στην γυναίκα σου Παρασκευή, στα παιδιά σου Καίτη και Γιάννη, στα εγγόνια σου Δημοσθένη, Νίκο, Ιφιγένεια και Νικολάκη, στο γαμβρό σου Γιάννη, καλοτυχίζω, ως εκπρόσωπος των Πυρσογιαννιτών και των χωριών της επαρχίας Κόνιτσας, που τόσο λάτρευε ο Νίκος, ότι είσθε τυχεροί που ήταν δίκαιος σαν άνθρωπος, σύζυγος, πατέρας, παππούς και τους διαβεβαιώνω ότι θα μείνει στην καρδιά μας αιώνια.

Η γενέθλια γη του τον αποχαιρετά.

† Τσούκας Περικλής 1965-2005

του συμπολίτη και φίλου μας Περικλή Κ. Τσούκα.

Με βαθύτατη οδύνη και ανέκφραστο πόνο ψυχής πληροφορηθήκαμε το βράδυ της 14ης Φεβρουαρίου τρέχοντος έτους, τον αιφνίδιο θάνατο

Είναι τόσο θλιβερό, τόσο απίστευτο, τόσο μεγάλη η λύπη για όλους μας, που δυσκολευόμαστε να πιστέψουμε ότι άλλος ένας νέος άνθρωπος φεύγει τόσο νωρίς για την αιωνιότητα, συνεπεία αυτοκινητιστικού δυστυχήματος. Πριν καλά καλά συνέλθουμε από τον θάνατο του άλλου κοινού μας φίλου Πέτρου Αλεξίου που προ λίγων μηνών έφυγε και αυτός στα 37 του, ήλθε και για τον Περικλή η ώρα της εξόδου του από τον πρόσκαιρο ετούτο κόσμο βυθίζοντας στη θλίψη και τη δυστυχία όλη την οικογένειά του και περισσότερο τους χαροκαμένους γονείς του Κων/νο και Ευφροσύνη οι οποίοι του είχαν ιδιαίτερη αδυναμία.

Ο Περικλής Κ. Τσούκας γεννήθηκε το 1965 στην Κόνιτσα. Αφού τελείωσε την βασική του εκπαίδευση, γράφτηκε εν συνεχεία στο Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Κόνιτσας όπου επί τριετία παρακολούθησε μαθήματα ξυλουργικής τέχνης, γενόμενος άριστος επιπλοποιός. Μετά και την λήξη της στρατιωτικής του θητείας, εγκαταστάθηκε στην Αθήνα όπου και εργαζόταν με τον αδελφό του Χαράλαμπο επίσης ξυλουργό μέχρι το 1988. Στη συνέχεια ήλθε στα Ιωάννινα, άνοιξε δικό του ξυλουργικό εργοστάσιο, παντρεύτηκε με την Χριστίνα Βαλερά και από το γάμο τους απέκτησε δύο χαριτωμένα παιδιά τον Κωνσταντίνο και την Ιωάννα, 13 και 12 ετών αντίστοιχα και ζούσε μόνιμα εκεί μέχρι της

τελευταίης του. Το νήμα της ζωής του κόπηκε από μετωπική σύγκρουση με νταλικά λίγο έξω από τα Ιωάννινα (κοντά στο εργοστάσιο " ΧΗΤΟΣ") το βράδυ της 14-2-2005 καθώς ερχόταν με το αυτοκίνητο του για την Κόνιτσα.

Ο αείμνηστος Περικλής Τσούκας ήταν από τη φύση του άνθρωπος τίμιος, καλοκάγαθος, ειλικρινής και αξιοπρεπής. Στο πρόσωπο του συναυτούσες τα στοιχειώδη γνωρίσματα της ανθρωπιάς, που ομορφαίνουν και γλυκαίνουν τις ανθρώπινες σχέσεις. Πρόθυμος, υπάκουος, ευγενής και φιλότιμος είχε κερδίσει την αγάπη και την εκτίμηση όλων. Προσπαθούσε με κάθε τρόπο για την ευημερία της οικογενείας του και την πρόοδο των παιδιών του. Στην εργασία του υπήρξε συνεπής, άψογος και υποδειγματικός φροντίζοντας να ικανοποιεί τα αιτήματα των πελατών του με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και μάλιστα με ιδιαίτερα χαμηλές τιμές. Πολλοί όμως εκμεταλλεύτηκαν αυτήν την καλοσύνη του . Θυμάμαι με πόνο τα όσα μου διηγούνταν γύρω από αυτά τα ζητήματα και τον καταλάβαινα απόλυτα, ενθυμούμενος παρόμοια προβλήματα που αντιμετώπιζε και ο πατέρας μου. Δεν πειράζει όμως. Άνθρωποι που βασανίζονται από τον κόσμο δικαιώνονται από το Θεό. Ήταν όμως και άνθρωπος ευαίσθητος. Την θλίψη και την στενοχώρια του δεν ήθελε να την δείξει

προς τα έξω. Εκείνο που έβλεπες ήταν το απέραντης καλοσύνης χαμόγελο του. Σε πάρα πολύ λίγους ανθρώπους (φίλους του) ο Περικλής άνοιγε την καρδιά του.

Όμως, ο Θεός ως εδώ επέτρεψε την επίγεια παρουσία του και τον κάλεσε κοντά του στην επουράνια βασιλεία "μετά των Αγίων και δικαίων" .

Αγαπημένε μας φίλε Περικλή πορεύσου εν ειρήνη.

Όλοι οι συγγενείς σου, μα ιδιαίτερα οι γονείς σου, η γυναίκα σου, τα παιδιά σου και τα αδέρφια σου αλλά και εμείς οι φίλοι σου που σε ζήσαμε αρκετά χρόνια δεν έχουμε κανένας ακόμα πιστέψει ότι έχεις φύγει έτσι απροσδόκητα . Μας είναι αδύνατο να συνειδητοποιήσουμε ότι δεν θα σε ξαναδούμε πια. Φέρνουμε στη μνήμη μας όλες εκείνες τις ωραίες στιγμές που περάσαμε μαζί και ο πόνος μας γίνεται ακόμα μεγαλύτερος. Γλυκαίνεται όμως από την ελπίδα της κοινής αναστάσεως, αφού μια μέρα όλοι πάλι θα ξανασυναντηθούμε στο γαλήνιο λιμάνι της βασιλείας των ουρανών. Ας είναι ελαφρύ το χώμα της Γιαννιώτικης γης που σε σκεπάζει. Καλό σου παράδεισο και καλή αντάμωση αγαπημένε μας φίλε.

Αιωνία σου η μνήμη .

Στη μνήμη σου οι γονείς και τα αδέρφια σου προσφέρουν 100 ευρώ στο Γηροκομείο Κόνιτσας και 20 ευρώ στο περιοδικό, <ΚΟΝΙΤΣΑ>

B. A

† Ηλίας Μ. Βασιλίκας 1929-2005

Επιθυμία του ήταν να ενταφιασθεί στην γενέθλια γη του Παλαιοσελλίου, οι οικείοι του την εκτέλεσαν κατά γράμμα παρά τις αντίξοες καιρικές συνθήκες που επικρατούσαν την 21η Φεβρουαρίου. Για όσους δεν τον γνώρισαν καταθέτουμε την προσωπική μας μαρτυρία ότι ο Ηλίας ήταν άνθρωπος εξόχως χαρισματικός.

Η μοίρα φάνηκε σκληρή απέναντί του. Κατά την παιδική ηλικία, ήταν ίσως πέντε ετών, ένα κτύπημα στην σπονδυλική στήλη και η τότε ανυπαρξία της κατάλληλης ιατρικής αντιμετώπισης του συμβάντος τον καθήλωσαν σε αναπηρικό καροτσάκι. Στην αθώα αυτή ύπαρξη που κτυπήθηκε τόσο σκληρά πριν καν

γευθεί κατά ελάχιστο από τον καρπό της γνώσης του καλού και του κακού συντελείται το μέγα θαύμα της ανθρώπινης ζωής. Καθώς ο Ηλίας ενηλικιώνονταν η ύπαρξη του ανάβλυζε καλοσύνη, αισιοδοξία, χαρά και αγάπη για τους συνανθρώπους του, δεν βαρυγκόμισε ποτέ, τουναντίον εξεδήλωσε μια θρησκευτική ευλάβεια προς το μέγιστο θείο δώρο της ζωής. Τα χαρίσματα του Ηλία ήταν ανεξάντλητα. Χειρίζονταν την ελληνική γλώσσα πολύ καλά όσο και οι συνομήλικοί του αν και δεν πήγε σχολείο, αργότερα με αλληλογραφία και από ραδιοφώνου έμαθε να ομιλεί την αγγλική γλώσσα, ήταν τέλειος ράφτης είχε λάβει δε και το δίπλωμα του ραδιοεπισκευαστή. Θυμάμαι κατά την δεκαετία του 60 που πηγαίναμε με τον αείμνηστο αδελφό μου Οδυσσέα στο σπίτι του, τόπο συνάντησης όλων των νέων του χωριού μας. Μικρότερος εγώ στην ηλικία κατά μία δεκαετία εντυπωσιαζόμουν από τις συζητήσεις, τις ραδιοφωνικές ακροάσεις και γενικά από την όλη υπέροχη ατμόσφαιρα που δημιουργούσε ο Ηλίας. Χαραγμένη στην μνήμη μου μένει η γλυκύτατη μορφή της μητέρας του Γιαννούλας, προσωποποίηση της γυναικείας καλοσύνης και ευπρέπειας εκείνης της εποχής.

Ευρισκόμενος ακόμη στο Παλαιοσελλί ο Ηλίας ξεδίπλωσε το ποιητικό του ταλέντο. Το έτος 1962 εξέδωσε την πρώτη του ποιητική συλλογή "Μαγεμέ-

νες Δοξαριές " και με τον υπόπλο "πόθοι, χίμαιρες και αναμνήσεις. "Το εξώφυλλο φιλοτέχνησε ο συγχωριανός Λάζαρος Μουστάκας που αν δεν έφευγε πρόωρα από τον κόσμο αυτό θα είχε εξελιχθεί σε αξιόλογο αγιογράφο, κατά την μαρτυρία του αδελφού μου είχε μαθητεύσει κοντά στο Φώτη Κόντογλου την εποχή που αγιογραφούσε τον Άγιο Παντελεήμονα Αχαρνών. Το έτος 1970 εκδίδεται η δεύτερη ποιητική συλλογή με τον τίτλο "Κελαπήματα στις μοναξιάς τον κήπο "αφού το 1966 είχε προηγηθεί το διήγημα "Αυτά έχει η ζωή "Το 1966 εκδίδει νέα ποιήματα με τίτλο "Αποτρυγήματα" για να ακολουθήσει η συλλογή η οποία φέρει τον τίτλο του πρώτου ποιήματος

"Καθημερινό σκηνικό" για το οποίο τιμήθηκε με το πρώτο βραβείο ποίησης της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών, έτυχε δε και άλλων διακρίσεων μεταξύ των οποίων ΑΡΙΣΤΕΙΟ από το Πνευματικό Πρακτορείο Νότιας Αφρικής, ΒΡΑΒΕΙΟ από την Ιταλική ACCADEMIA FERDINANDEA DI SCIENZE- LETTERE ED ARTI, ΒΡΑΒΕΙΟ από την ΔΕΕΛ, ΒΡΑΒΕΙΟ από την Διεθνή Ακαδημία Γραμμάτων και Τεχνών καθώς και Μετάλλιο από την Ολυμπιάδα του ΔΕΕΛ. Ο ΝΟΥΜΑΣ Επιθεώρηση Τέχνης και Γραμμάτων σχολίασε ως εξής το Καθημερινό Σκηνικό:

"Ο Ηλίας Μ. Βασιλικός αντιπρο-

σωπεύει μια γνήσια ρομαντική φωνή στην μάλλον ισοπεδωτική εποχή μας, πράγμα βέβαια που καθιστά την κατάθεσή του, οπωσδήποτε αξιοπρόσεκτη, ακόμα πιο ενδιαφέρουσα. Αριστοτέχνης του παραδοσιακού στίχου με εμφανείς τις επιδράσεις της Αθηναϊκής Σχολής, που αν είχε ζήσει στην εποχή της ακμής της θα ήταν ένας από τους πιο αντιπροσωπευτικούς δημιουργούς της, αφού ακονίζει την πένα του στις δυσκολίες της μετρικής και της ρίμας, εισέρχεται πάνοπλος στο χώρο της ελεύθερης γραφής για να δώσει μια ποίηση λεπταίσθητη, στοχαστική, φιλοσοφημένη με φανερές τάσεις προς το μυστικισμό και τη μεταφυσική υπέρβαση.

Ο διάχυτος ερωτισμός που άλλοτε υπαινικτικά και άλλοτε άμεσα εκδηλώνεται στην ποίησή του, πάντοτε λεπταίσθητος και εξιδανικευμένος, μαζί με τον προβληματισμό του πάνω στις έννοιες του ανέφικτου και του αναπόφευκτου, οριοθετούν το τυπικό τρίπτυχο μιας ρομαντικής σύλληψης του υπαρξιακού χώρου.

Ο ποιητής δεν κλείνει τα μάτια του στις κοινωνικές απόψεις της πραγματικότητας, η φιλοσοφική του διάθεση ωστόσο εστιάζεται στην αξιοποίηση του πόνου για την τελείωση του ανθρώπου, για την καταληκτική του δικαίωση. "Καλός είναι αυτός που έχει βρει τον εαυτό του", επανα-

λαμβάνει την αρχαία ρήση ο ποιητής, παρομοιάζοντας αυτή την αναζήτηση της ηθικής πληρότητας σε μια περιπλάνηση στα δύσβατα ερμημοτόπια μιας "μέσα ζούγκλας".

Κάθε άλλο παρά πεσσιμιστής λοιπόν ο Η.Μ.Β. πιστεύει στη δυνατότητα της λύτρωσης, στη νομοτέλεια της ευτυχίας, μέσα από την ασίγαστη προσπάθεια για ολοκλήρωση:

"Ας ενεργοποιήσουμε λοιπόν το δυναμικό που υπάρχει μέσα μας, για ν' αυξήσουμε την εμβέλεια των αντιλήψεων να δούμε ό,τι δε φαίνεται, ν' ακούσουμε ό,τι δεν ακούγεται, χωρίς να περιμένουμε μοιρολατρικά την εισβολή του τυχαίου στη ζωή". (Εποποιία της ψυχής).

Καλοκαίρι 1996

Από το έτος 1969 ο Ηλίας διέμενε στο Σταυρό Αττικής κοντά στον αείμνηστο αδελφό του Νικόλα, έτυχε δε ιδιαίτερης φροντίδας από την νύφη του Ουρανία Πριμηκύρη, θυγατέρα του μακαριστού Ιερέα του χωριού μας Παναγιώτη Πριμηκύρη. Όλοι εμείς που ζήσαμε την καλοσύνη και το μεγαλείο της ψυχής του Ηλία ευχόμαστε να είναι ελαφρύ το χώμα της Παλαιοσελλίτικης γης που τον σκεπάζει, οι δε στίχοι της ποίησής του να μας καθοδηγούν και να αποτελούν ανεξάντλητη πηγή έμπνευσης και αισιοδοξίας.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟ ΣΚΗΝΙΚΟ

Πρώτο Βραβείο ποίησης Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών

Τα πάντα δεδομένα:

Αόρατα χέρια κινούν τα νήματα μας.
Η ζωή παιγνίδι στα χέρια της μοίρας.
Η καρδιά εξιλαστήριο θύμα·
πότε σκλάβο στο παλάτι της λογικής,
πότε οδαλίσκη στο χαρέμι των παθών της.
Ο νους, περιπλανώμενος Ιουδαίος
κυνηγάει χίμαιρες στο αχανές σύμπαν,
πασχίζει να λύσει τον κόμπο
που ενώνει το λογικό με το παράλογο.
Μα ο μίτος της Αριάδνης είναι κομμένος·
ποτέ δε θα φτάσουμε στη φάτνη των
αλόγων.

Ωστόσο, το αστέρι της Βηθλεέμ
συνεχίζει την πορεία του·
πρόκληση στα σημεία των καιρών.
Στο μεταξύ, η φωτιά της αιωνιότητας
πυρπολεί το είναι μας·
απεγνωσμένη βεβαιότητα
πως αυτό είναι... πιθανό.
Εμπρός μας υψώνεται μια Σφίγγα·
τίποτα δεν εξηγείται.
Ζούμε και κινούμαστε
υπέροχα ή άθλια φαντάσματα
στον κόσμο των ψευδαισθήσεων.
Και μόνο κάποιες τολμηρές υποσχέσεις
δικαιολογούν τη ζωή μας·
ίσως η... λάμψη στο δρόμο προς τη
Δαμασκό.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΗΛΙΑ ΑΝΔΡΕΟΥ

Γράμμα στη Μητέρα μου

Αγαπημένη μου Μητέρα, δεν σου έχω γράψει ποτέ. Ούτε όταν ήμουν μακριά. Την αμέλεια μου ίσως τη δικαιολογήσεις. Όμως να ξέρεις πως δε σε ξέχασα ποτέ. Ξέρω πως κι αν δεν είσαι κοντά μας, θα νοιώθεις ευχάριστα στη χώρα των δικαίων. Ανατρέχω στην ιερή μνήμη κι αναπολώ τις τρυφερές στιγμές, όσες мүόρεςες να μου χαρίσεις στα παιδικά μου χρόνια κι ακόμη τη ζεστή αγκαλιά σου, κάθε φορά που τα βήματα μου με οδηγούσαν κοντά σου.

Είναι όμως γεγονόςς μητέρα πως δε σε χόρτασα, κι ούτε εσύ με χόρτασες. Βέβαια δεν έπαψα ποτέ να έρχομαι, να φεύγω και να ξανάρχομαι και τότε που ζούσες τα όνειρα σου και τώρα που ζω με τη μνήμη σου.

Μητέρα στη θέση της καρδιάς μου παραμένεις αμετακίνητη, παραμένεις η μητέρα που σιάθηκε κοντά μου όσο μπορούσε, έκλαψες μαζί μου τις ώρες του δικού μου πόνου, γέλασες με το δικό μου γέλιο και χάρηκες με την δική μου χαρά. Μητέρα δεν ξεχνώ και ούτε θα ξεχάσω ποτέ εκείνο που σου έλεγα, πως δεν πρέ-

πει να φοβάσαι τίποτε όσο εγώ θα υπάρχω, οχι και αν σου συμβεί θα είμαι κοντά σου. Την υπόσχεση που σου έδωσα τότε την τήρησα. Πάντα σε κάθε κάλεσμα σου ήμουν παρούσα και έκανα πάντα το ανθρωπίνως δυνατό. Ήμουν πάντα παρούσα είτε με προσκαλούσες είτε όχι.

Τα τελευταία χρόνια, όταν πια η κλονισμένη κατάσταση της υγείας σου σε έκανε αγνώριστη, μια μέρα με έκανε να αναφωνήσω πως δεν μπορεί να είσαι η μητέρα μου αυτή που έβλεπα και ζούσα. Με αντιμετώπιζες με φοβίες, με αίσθημα φυγής, είχες χάσει την αίσθηση της πραγματικότητας. Εγώ όμως δεν μπορούσα να συμβιβαστώ με αυτή την κατάσταση. Αναζητούσα τη Μητέρα που γνώρισα και έζησα. Είχαν γίνει βασανιστικές οι σκέψεις μας και η ζωή όλων μας είχε γίνει μαρτυρική. Γιατί σε σένα αυτό... γιατί? Δεν θα ξεχάσω ποτέ κάποια ημέρα, από τις τελευταίες της επίγειας παρουσίας σου, όταν κρατώντας μια τσάντα ρούχα στα χέρια σου, ήθελες να φύγεις, γιατί όπως μας έλεγες, έπρεπε να πας κοντά στα παιδιά σου, σε είχαν ανάγκη. Εκεί είχε σταματήσει το μυαλό σου, είχε παραμείνει στην περίοδο που είμαστε μικρά παιδιά. Όμως δεν το θελες και δεν είχες καμιά ευθύνη εσύ..

Όταν είδα την τελευταία σου πνοή, έβγαλα μια κραυγή ,κραυγή απόγνωσης, γιατί έχανα πια για πάντα την πιο αγαπημένη ύπαρξη που είχα στον κόσμο. Μπέρα, ξέρω πως το γράμμα τούτο δεν πρόκειται να το διαβάσεις ποτέ. Όμως εγώ θα συνεχίσω τη γραφή του με την ελπίδα ότι θα ακούσεις το λυγμό μου απόψε. Θα ήθελα να σου θυμίσω για άλλη μια φορά το πόσο σ'αγάπησα και το πόσο σ'αγαπώ, ότι σε θυμάμαι πάντα, όσες Άνοιξεις μου χαρίσει ο θεός. Ελπίζω πως κάποια στιγμή θα συναντηθούμε. Ίσως τότε να μπορέσω να σε κάνω να με χορτάσεις μια και δεν μπόρεσες να με χορτάσεις όσο ήσουν σ' αυτή την επίγεια ζωή μας.

Μπέρα δεν θα ξεχάσω ποτέ τα φτωχά κι απλοϊκά λόγια σου που μου δίδαξαν την αγάπη στο διπλανό

μας, την πίστη στο Θεό, την ελπίδα για επιτυχία στη ζωή, την έφεση για γνώση την ώθηση για πρόοδο και δημιουργία.

Μπέρα να σαι σίγουρη πως όσα μου δίδαξες δεν πήγαν χαμένα κι αυτή τη νύχτα είσαι δίπλα μου και καθοδηγείς τα βήματα μου και τη σκέψη μου.

Δεν θα σε ξεχάσω ποτέ, εσένα που ξεπειτάχτηκες από τη μизέρια σε άλλους κόσμους αληθινούς, σίγουρα καλλίτερους για σένα και για όλους μας Καλή σου νύχτα Μπέρα και καλή αντάμωση....

ΠΑΝΩΡΑΙΑ ΛΑΜΠΡΟΥ

Υ.Γ. Στη μνήμη της μπέρας μου προσφέρω στο περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ" το ποσό των 50 €.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

	€		
Βαλαούρα Δέσποινα U.S.A.	30	Τζιατζιος Αποστ. Μολυβδοσκέπαστη	10
Μαρτσέκης Χρ. Αθήνα	30	Λάππας Κώστας Καλλιθέα	10
Κοντοδήμος Αθαν. Αθήνα	15	Μανώλης Πέτρος Λαγκάδα	10
Αθανασούλης Γεώργ. Αθήνα	50	Γκόγκος Στεργ. Δίστρατο	20
Μηλίγκου Αριστέα Αθήνα	30	Ιερ. Δόνος Ευάγγελος Πηγή	10
Σύνδεσμος Βουρμπιανιτών Αθήνα	20	Αθανασιάδου Αγαθή Σαλαμίνα	10
Ανδριάδης Χρήστος Αθήνα	10	Ντίνης Αλέξ. Κέρκυρα	10
Κορδικόρης Γεώργ. Αθήνα	7	Λυμπερόπουλος Νικ. Χαλκίδα	10
Μπάρκη Δήμητρα Αθήνα	10	Δημητρίου Γεώργ. Κέρκυρα	15
Θεοδώρου Λάμπρος Αθήνα	10	Ζήμουρας Παναγ. Ηγουμενίτσα	20
Παγανιά Βαρβάρα Αθήνα	10	Καραγεώργου Χαρά Λαμία	8
Εζνεπίδης Αντώνης Αθήνα	10	Θεοδώρου Αθαν. Ξυλόκαστρο	20
Μπόλης Χρήστος Αθήνα	10	Σπάνος Σωτ. Άρτα	30
Μήτσικας Δημ. Αθήνα	10	Φασούλης Χρ. Ναύπακτος	50
Μουκοβίνας Γεώργ. Αθήνα	10	Κωφός Νίκος, Δράμα	10
Αδαμαντίδης Ξενοφών Αθήνα	15	Σγούρας Ιωάν., Δράμα	10
Χρυσικού Στέλλα Αθήνα	20	Ζάμπος Σπύρος, Αίγινα	30
Πασπαλιάρης Φάνης Αθήνα	20	Ζδράλης Ανάστ. Γρεβενά	43
Ματσής Αθαν. Αθήνα	30	Βάτσικας Θεόδ. Αγρίνιο	22
Κίτσιος Ανδρέας Αθήνα	10	Γκότζος Ανδρέας, Κόνιτσα	15
Πασχάλη Αγνή Θεσ/νίκη	10	Σούρλα Μερόπη, Κόνιτσα	14
Μηλιώνη Κατερίνα Θεσ/νίκη	10	Σδράβος Δημ. Κόνιτσα	10
Μήτση Θεοδώρα Θεσ/νίκη	10	Ρούσης Νίκ. Κόνιτσα	7
Μήτσης Κώστας Θεσ/νίκη	10	Κέντρο Νεότητας, Κόνιτσας	10
Μουλαϊδης Αναστ. Θεσ/νίκη	15	Θεοδώρου Άννα, Κόνιτσα	10
Μουλαϊδη Ελπίδα Θεσ/νίκη	22	Ιερ. Γιαντσούλης Σπύρ. Κόνιτσα	10
Νικόπουλος Βασ. Θεσ/νίκη	15	Βλάχος Γρηγ. Κόνιτσα	10
Ντάφλη Αλεξάνδρα Θεσ/νίκη	7	Παπαευθυμίου Βάσ. Κόνιτσα	20
Δήμου Στεφ. Γιάννινα	10	Θώμου-Ντίνου Αγγ., Κόνιτσα	10
Εξάρχου Παρασκευή Γιάννινα	10	Κιτσάτης Χρήστος, Κόνιτσα	10
Πρωτόπαπας Γεώργ. Γιάννινα	30	Ιερ. Καλλιντέρης Χρ. Κόνιτσα	10
Κουκέσης Βασ. Γιάννινα	20	Αγόρου Κώστας, Κόνιτσα	15
Σκούφιας Δημοσθ. Γιάννινα	10	Κατής Χρήστος, Κόνιτσα	10
Τζάλλας Ευάγγ. Γιάννινα	10	Μπάρμπα Νικολέττα, Κόνιτσα	10
Μαρκόπουλος Σπυρ. Γιάννινα	10	Νίτσας Θωμάς, Κόνιτσα	20
Τσουνη Βασιλική Γιάννινα	10	Οικονόμου Σπύρος, Κόνιτσα	10
Χούψιας Παναγ. Γιάννινα	15	Μπάρμπας Πανάγ. Κόνιτσα	15
Μπάρμπας Αθαν. Γιάννινα	15	Χατζημελετίου Ντίνα, Κόνιτσα	20
Τσινός θωμάς Πρωτόπαπας	20	Κυρτζόγλου Χρ. Κόνιτσα	10
Τάσιου Κων/νιά Δίστρατο	10	Ιατρού Ιφιγένεια, Κόνιτσα	10
Ξεινός Σπυρ. Γανναδιό	10	Μουλαϊδης Θωμάς, Κόνιτσα	22
Βαζούκης Θωμάς Νικάνορας	15	Τζάλλας Αθανάσιος, Κόνιτσα	10
Εξάρχου Γ. Αθαν. Πηγή	10	Μπέτσης Νικ., Κόνιτσα	7
Καραφλιά Γιαννούλα Κλειδωνιά	7	Στεφάνου Δημ. Κόνιτσα	8
Λάκκας Βασ. Καλλιθέα	10	Τσιρώνης Δημ. Κόνιτσα	10
Λάππας Δημ. Ηλιόρραχη	10	Καβελίδης Χρ., Κόνιτσα	7
Ρούβαλης Αποστ. Ελεύθερο	10	Κούγιας Πανάγ., Κόνιτσα	10
Σίββας Κώστας Κλειδωνιά	10	Βλάχος Μάνθος, Κόνιτσα	10
Ράππη Αικ. Δίστρατο	20	Πηγαδάς Ανάστ., Κόνιτσα	8
Πορφύρης Χρήστος Οξυά	10	Ζδράβου Γεωργία, Κόνιτσα	20
Μάκας Γεώργ. Αμάραντος	10	Κεφάλια Στραουρούλα, Κόνιτσα	36
Κόφας Ελεύθ. Νικάνορας	15	Αποστόλου Ανδρέας, Κόνιτσα	15
Παπαγιάννης Κων. Αγ. Παρασκευή	10	Εξάρχου Σοφία, Κόνιτσα	15
Ντίνου Ευφροσύνη Καλλιθέα	10	Ευαγγέλου Ουρανία, Κόνιτσα	15
		Τσινασλάν Αποστ., Κόνιτσα	15

ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ
ΕΠΙΣΤ. ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΣ ΤΟΥ "ΥΓΕΙΑ"

ΙΑΤΡΕΙΟ: ΘΕΜΙΔΟΣ 4 - 151 24 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΟΙΚΙΑ ΦΛΟΙΑΣ 23 - 151 25 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΔΕΧ. ΔΕΥΤ. - ΤΕΤ. - ΠΕΜΤ. 6-8 Μ.Μ.
ΜΕ ΡΑΝΤΕΒΟΥ

ΤΗΛ. ΙΑΤΡ. 61 22 823
ΤΗΛ. "ΥΓΕΙΑ" 68 27 940
ΤΗΛ. ΑΝΑΓΚΗΣ 36 47 021
ΟΙΚΙΑ - FAX 61 22 908
ΤΗΛ. ΚΙΝ. 091 392 273

ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ - ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ

Πτυχ. Πανεπ. Αθηνών

ΤΗΛ. 210-2759721 - 210-2691119
& 6974-491605 ΑΘΗΝΑ

ΜΕΡΟΠΗ ΕΛ. ΣΟΥΡΛΑ

Συμβολαιογράφος

(αρχείο Ι. Γ. Παπαϊωάννου)

Κεντρική πλατεία 26, 44100 Κόνιτσα
Τηλ./fax: 26550 29377
e-mail: surlams@otenet.gr

ΗΛΙΑΣ Β. ΚΟΥΚΕΣΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ Α.Π.Θ.

Σ. ΜΑΝΑΡΗ 2
ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τ.Κ. 453 33

ΤΗΛ. : 26510 77585
ΚΙΝ. : 6932430093
e-mail: ikoyk@otenet.gr

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΛΜΙΝΤΕΡΗΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΟΣ
Τ. ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ

ST. MARIEN HOSPITAL - BORKEN ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

ΙΟ. ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 421 Α
ΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
63 90 049
94 5118 02

ΠΡΩΪ
"ΥΓΕΙΑ" ΤΗΛ. 68 27 940
ΟΙΚΙΑ : ΤΗΛ. 66 45 647

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ :
ΔΟΜΙΚΩΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ

ΜΠΟΥΛΙΔΕΣ - ΦΟΡΤΩΣΕΙΣ ΤΣΑΛΗΣ
ΚΟΜΠΡΕΣΕΡ - GRADAR - ΟΞΥΣΤΡΟΤΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΚΡΕΤΕΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΣΩΤ. ΛΩΤΟΣ & Β. ΧΑΙΖΗΜΕΛΕΤΙΟΥ
ΑΝΤΙΓΩΝΗΣ 10 - ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΤΗΛ 51 78315

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΘ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Αισθητική & Επανορθωτική Οδοντιατρική
Εμφυτεύματα

Αλτιάδου 1 & Αγ. Δημητρίου, πλατεία Κηφισιάς
τηλ: 210 8080010 - 0944 812910
e-mail: ktheodorou@mail.gr

ΡΕΝΤΖΟΣ Π. ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Δέχεται 9.30 - 7.30 μ.μ.

ΚΟΡΑΗ 8 (1ος όροφος) ΙΩΑΝΝΙΝΑ
ΤΗΛ. : 26510 39618 - 39817 ΚΙΝΗΤΟ 6974959732